

Y41

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 8

POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE

CHORZÓW I C.ŚL.

PLAC MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 9-12, TEL. 409-01

SPRZEDAŻ
WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW
I SIARCZAMONU Z KOPALNÍ
„KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR.

CHORZÓW

SKARBOWE FIERME

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBÓTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
PROGRAM INWESTYCJI WODNO-KOMUNIKACYJNYCH W ROKU 1938 — INŻ. H. HERBICH	927	KOMUNIKACJA I TRANSPORT O właściwy rozwój komunikacji podmiejskiej — Polsko-litewska komunikacja towarowa — Z. H.	
SYTUACJA KREDYTOWA ROLNICTWA W ROKU 1937 — H. OLSIENKIEWICZ	931	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE Praca polskiej floty handlowej w I kwartale 1938 r. — J. Korol- kiewicz	947
KRONIKA GOSPODARCZA:		KRONIKA TYGODNIOWA:	
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH	935	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEN	949
GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ:		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	949
PRZEMYSŁ NAFTOWY	937	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
HUTNICZTWO	937	PODATKI I OPŁATY	949
PRZEMYSŁ METALOWY I ELEKTROTECHNICZNY	937	AKCYZY I MONOPOLE	951
PRZEMYSŁ SZKLANY Eksport wyrobów szklanych w roku 1937 — T. Chęciński	937	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	951
PRZEMYSŁ LUDOWY Plan finansowy Komisji do Spraw Przemysłu Ludowego i Domowego — J. Orzyżyna	938	Z BANKU POLSKIEGO	952
ROLNICTWO	940	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
Zapasy ziemi na parcelację — M. Z		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
Projektowane zmiany przepisów o gospodarce cukrowej i buraczanej — W. K.		OGÓLNE	953
HANDEL:		FRANCJA	954
HANDEL ZAGRANICZNY	941	WŁOCHY	954
HANDEL WEWNĘTRZNY	941	URUGWAJ	955
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	943	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	955
RYNEK AKCYJNY	945	PRZEGLĄD CZASOPISM	956

PROGRAM INWESTYCJI WODNO-KOMUNIKACYJNYCH W ROKU 1938

Z ZAPOWIEDZIANEGO programu robót wodno-komunikacyjnych, opracowanego w Biurze Dróg Wodnych Ministerstwa Komunikacji, na podstawie wytycznych, ustalonych w 4-letnim programie, dostosowanym w roku 1937 do państwowych dyspozycji inwestycyjnych, przy uwzględnieniu problemów polityki inwestycyjnej na wszystkich odcinkach¹⁾ — wykonane zostały w roku 1937 następujące roboty:

I. Z kredytu inwestycyjnego w kwocie zł 15 miln.:

A) W Różnowie kontynuowano budowę zapory i zbiornika, przy czym wykonano już 50% właściwych robót, z których jako główne podać należy: 115 tys. m³ betonów, 500 tys. m³ wykopów i wyłomów skalnych, 600 m grodz żelaznych, 1½ miln. kg zastrzyków cementowych, budynki administracji, baraki, wodociągi, drogi do nowych budynków itp. roboty.

¹⁾ P. art. „Program robót wodno-komunikacyjnych na rok 1937/38” — zesz. 20/1937, str. 680.

Dla wykonania tych prac należało przeprowadzić poprzednio wszystkie roboty przygotowawcze, jak: instalację do wyrobu i taśmowego transportu betonów z wydajnością 100 m³/godz., budowę kolejki wąskotorowej długości 18 km dla przewozu materiałów (cement, żwir), budowę 50 km linii wysokiego napięcia 30 000 V z Mościc dla transportu prądu elektrycznego, potrzebnego do budowy, oraz budowę rezerwowej elektrowni o mocy 300 kW. Równolegle, w miarę potrzeby, prowadzona była akcja wywłaszczeniowa dla obszaru zalewu.

Wreszcie, rozpoczęto budowę dróg w rejonie zbiornika o ulepszonej nawierzchni o szerokości 6÷7 m w obrębie przyszłego zbiornika, powyżej maksymalnego piętrzenia wody — w miejsce istniejących już zniszczonych dróg, które ulegną zalewowi.

B) W Porąbce prowadzono roboty, związane z regulacją rzeki Soły poniżej zapory, z uporządkowaniem zbiornika oraz instalacją zasuw przelewowych.

Zbiornik w Porąbce na Sole został zakwalifikowany do grupy budowli wodnych, których korzyści przeciwpowodziowe i żeglugowe są tak doniosłe, że usprawiedliwiają włożony kapitał w inwestycję zbiornika i zapory. Od chwili oddania do użytku tego zbiornika, tj. od dn. 13/XII 1936 r., czeka na przyszły zakład jak gdyby bezpłatna potencjalna energia, zawarta w wytworzonym zbiorniku i spadzie. Po spełnieniu zadań przeciwpowodziowych, wyrażających się pewnymi stratami wody tzw. jałowej w pewnych okresach roku dla częściowego opróżnienia zbiornika — pozostała woda robocza, przechodząca przez turbiny, dostarczyć może przeciętnie 27 miln kWh rocznie.

Opierając się na gruntownej analizie wyboru najkorzystniejszej mocy — zdecydowano dla Porąbki rolę zakładu wybitnie szczytowego z mocą 20 000 kW. Koszt budowy samego zakładu z całkowitym wyposażeniem 3 turbin i generatorów wyniesie ok. zł 4 miln. Na razie rozważana jest sprawa budowy 1 agregatu na 6 800 kW.

C) Przeprowadzono za budowę potoków górskich przez powstrzymanie ruchu rumowiska w dorzeczu Soły i Dunajca ze względu na budowę zbiorników (punkty A i B), co poprzedza planowe uregulowanie samej Wisły.

D) Przeprowadzono dokończenie budowy zbiornika retencyjnego w Kozłowej Górze dla uregulowania odpływu wód powodziowych i zasilenia w czasie niskich stanów wody ważnej dla transportu węgla drogi wodnej na Przemszy i górnej Wiśle. Z dotacji śląskich kontynuowano regulację rzeki Brynicy poniżej zbiornika w Kozłowej Górze, by w szczelnym betonowym korycie doprowadzić wodę do Przemszy, na przesiąkliwym terenie zagłębia węglowego.

W Polsce zaledwie 1% przewozów odbywa się drogami wodnymi. W porównaniu z innymi krajami jesteśmy niesłychanie w tym względzie zapóźnieni. Wpływa na to zbyt mała ilość kanałów, niezbędnych do połączenia poszczególnych odcinków rzek w jedną całość, oraz niedostosowanie do potrzeb żeglugi naturalnej sieci dróg wodnych. W naszych warunkach należy zaczynać budowę kanałów tam, gdzie koszty są stosunkowo niskie, a więc gdzie warunki topograficzne są najkorzystniejsze, gdzie natura lub ręka ludzka już część robót wykonała, gdzie przyrodzone warunki do korzystania z żeglugi wewnętrznej są najkorzystniejsze, gdzie da się uzyskać maksimum rentowności pośredniej — przez podniesienie dobrobytu niektórych dzielnic kraju przy wykonywaniu masowych transportów.

E) Aby umożliwić żeglugę — prowadzono roboty na Wiśle górnej, tj. od Przemszy do Zawichostu, oraz na Wiśle środkowej, by jak najprędzej uruchomić drogę wodną od zagłębia węglowego do Sandomierza. Roboty te polegały: na pracach regulacyjnych, na skoncentrowaniu koryta rzeki na zupełnie dzikich odcinkach Wisły środkowej i przygotowaniu jej do przyszłej regulacji, na prowadzeniu robót portowych w Krakowie, na Żeraniu, na Saskiej Kępie oraz na ukończeniu budowy portu w Radziwiu pod Płockiem.

F) Na dolnej Wiśle ograniczono wydatki do utrzymania w miarę możliwości istniejących budowli wodnych.

G) Rozpoczęto roboty wstępne przy budowie kanału Warta - Gopło, a przede wszystkim prowadzono regulację Warty na terenie woj. łódzkiego.

H) Na drogach wodnych na ziemiach wschodnich, gdzie rola tych dróg w życiu ekonomicznym jest bardzo poważna, prowadzono roboty w dalszym ciągu nad przebudową kanału Królewskiego, kanału Ogińskiego, przy budowie kanału Kamiennego, przeprowadzono regulację Prypeci oraz wykonano inne roboty, mające na celu usprawnienie wschodnich dróg wodnych.

I) Na terenie woj. stanisławowskiego i lwowskiego przeprowadzono roboty, mające na celu ochronę komunikacji: kołowej i kolejowej przy zabudowie potoków i rzek.

J) W woj. wileńskim wykończono regulację Wilii w obrębie m. Wilna oraz prowadzono drobne roboty na innych szlakach wodnych.

K) W woj. poznańskim prowadzono roboty zachowawcze na sztucznych drogach wodnych.

L) Niezależnie prowadzone były studia w terenie i prace projektodawcze dla realizacji przyszłych inwestycji wodnych, których projekty zostały zbadane i ocenione pod względem technicznym i gospodarczym przez Państwową Radę Techniczną Min. Komunikacji.

Wydatki grupy kredytów inwestycyjnych nie obejmują całokształtu inwestycji, dokonanych w 1937 r., gdyż — analogicznie jak w latach poprzednich — prowadzone były roboty kredytowe — przede wszystkim przy budowie zbiorników z uwzględnieniem zamówień części mechaniczno-elektrycznych, które to zamówienia dokonane były na poczet zamrożonych należności Polskich Kolei Państwowych w Niemczech.

II. Z budżetu w kwocie zł 8.5 miln. pokryto w 1937 r.:

a) wydatki, związane z zobowiązaniami Skarbu Państwa z tytułu wywłaszczenia gruntów pod zbiornik w Porąbce,

b) wydatki z tytułu umów i zobowiązań, wynikających z rozpoczęcia — a częściowo i ukończenia — inwestycji w poprzednich latach na warunkach kredytowych przy budowie zapór w Porąbce i Rożnowie;

c) wydatki, związane z konserwacją i regulacją istniejących dróg wodnych, na utrzymanie i obsługę nurtu żeglugowego oraz na konserwację i koszty ruchu taboru rzeczynego; są to wydatki, ciężące stale na Państwie, a wynikające z tytułu wykonywania ustawy wodnej i umów międzynarodowych, jak np.: regulacja rzek granicznych i utrzymanie szlaków dróg tranzytowych.

III. Z kredytu Funduszu Pracy w wysokości zł 400 tys. wykonano drobne roboty wodne w pobliżu Warszawy, Krakowa i Wilna, aby zmniejszyć w tych ośrodkach liczbę bezrobotnych, a jednocześnie wykonać potrzebną inwestycję.

Program robót wodno-komunikacyjnych na rok 1938, opracowany przez Biuro Dróg Wodnych Min. Komunikacji, przewiduje:

I. W dziale wodno-energetycznym preliminowane są wydatki na sumę zł 12 250 tys. Suma ta powstała z normalnych dotacji budżetowych w wysokości zł 3 850 tys. i z kredytów inwestycyjnych w wysokości zł 8 400 tys. Z funduszu tego wykonywane będą następujące roboty:

A) Kontynuowana budowa zapory i zbiornika w Rożnowie (kosztem zł 0·8 miln.), który posiadać będzie zadania: retencyjne, energetyczne i żeglugowe:

1) **Działalność retencyjna.** — Zbiornik rożnowski posiadać będzie pojemność 228 miln. m³, co stawia go w rzędzie największych zbiorników Europy. Wykorzystanie objętości górnej warstwy tegoż zbiornika dla celów wyłącznie przeciwpowodziowych do objętości nieszkodliwej, mieszczącej się w brzegach dolnego Dunajca. Nawet powódź katastrofalna — o rozmiarach z 1934 r. — określona przez hydrografów jako fala powodziowa z prawdopodobieństwem pojawienia się raz na 200 lat — zostałaby zredukowana o 40%.

2) **Działalność energetyczna.** — Zakład wodno-elektryczny w Rożnowie posiadać będzie instalację 4 turbo-generatorów na łączną moc 50 000 kW przy spadzie 31 m, a jego zdolność produkcyjna w przeciętnym roku wyniesie 140 miln. kWh. Zakład ten, posiadający olbrzymi zbiornik, pozwalający na akumulowanie ogromnej ilości energii, zdolny jest do spełnienia szczytowej roli w elektryfikacji Okręgu Centralnego. W tym też celu połączony on będzie liniami wysokiego napięcia z Mościcami, z C. O. P. i z Warszawą.

3) **Działalność żeglugowa.** — Zbiornik rożnowski pozwoli na znaczne zmniejszenie amplitudy wahań przepływów w Dunajcu, podnosząc jego niskie stany kosztem zamagazynowanych fal powodziowych. Działalność ta specjalnie się uwydatni po wybudowaniu zbiornika wyrównawczego w Czchowie.

B) Rozpoczęto roboty kosztem zł 1 miln. przy budowie trzeciego z kolei zbiornika i zakładu wodno-elektrycznego w Czchowie na Dunajcu. Usytuowany jest on o 13 km poniżej Rożnowa i stanowić będzie integralną jego składową dla współpracy w gospodarce wodnej i energetycznej. Zadaniem bowiem zbiornika w Czchowie jest wyrównanie odpływów ze zbiornika w Rożnowie, a zadaniem zakładu — produkcja podstawowej energii elektrycznej. Chcąc bowiem spełnić warunek dostarczenia możliwie stałego przepływu w ciągu całej doby dla celów żeglugi — przy pozostawieniu jednocześnie zupełnej swobody energetycznej zakładowi w Rożnowie, którego charakter jest szczytowy — należy posiadać dolny zbiornik wyrównawczy dla powtórnego wyrównania przepływów w ciągu doby. Tę to rolę spełniać będzie zbiornik w Czchowie.

Produkcja roczna zakładu w Czchowie wyniesie przeciętnie 47 miln. kWh, co pozwoli na użytkowanie zainstalowanej mocy 10 000 kW przez 4 700 godz. rocznie. Zakład wodno-elektryczny w Czchowie stanowić będzie dalsze źródło energii i włączony będzie do sieci wysokiego napięcia 30 kV, zasilających państwową karpacką szynę zbiorczą 150 kV, będącą podstawą systemu elektryfikacji Polski aż po Warszawę. Przewidywany koszt budowy i instalacji wyniesie ok. zł 10 miln.

C) Opracowuje się projekt budowy zbiornika i zakładu wodno-elektrycznego na Sanie w Solinie-Zabrodziu, na co przeznaczona jest suma zł 100 tys. z Funduszu Inwestycyjnego. Zbiornik w Solinie na Sanie posiadać będzie pojemność 218 miln. m³, a więc niewiele mniej niż zbiornik w Rożnowie. Spad wynosić będzie brutto 45 m, co pozwoli na zainstalowanie 30 tys. kW, a jego zdolność produkcyj-

na wyniesie ok. 70 miln. kWh. Wyposażając ten zakład o charakterze szczytowym, analogicznie jak Rożnow, w dolny zbiornik wyrównawczy, o kilkanaście kilometrów poniżej, w Myczkowcach (częściowo już wykonany z inicjatywy prywatnej) — uzyska się dodatkowo 4 tys. kW mocy i 22 miln. kWh energii rocznej.

D) W bieżącym roku przewiduje się ukończenie uporządkowania terenu zbiornika w Porąbce, regulację Soły poniżej zapory oraz przygotowanie prac dla budowy zakładu wodno-elektrycznego kosztem zł 500 tys. Poza tym przewidziana jest spłata zaciągniętych zobowiązań przy budowie w kwocie zł 850 tys.

Oprócz wyżej wymienionych robót (punkty A, B, C, D) — przystąpiono również do budowy zakładu wodno-elektrycznego na Wilii pod Wilnem. Fundusz Pracy przyznał na ten cel w 1938 r. sumę zł 1 miln., co pozwoli na wykonanie robót przygotowawczych.

Warunki przyrodzone Wileńszczyzny stwarzają bardzo korzystne możliwości do wyzyskania sił wodnych, ponieważ: 1) najsilniejsze spady znajdują się tam, gdzie rzeki posiadają dużą powierzchnię dorzecza, a więc i największą obfitość wody; jest to zjawisko odwrotne do tego, jakie spotykamy na rzekach karpackich; 2) rzeki posiadają wyrównane przepływy wskutek istnienia wielkiej ilości jezior — tych, naturalnych, bezpłatnych, zbiorników retencyjnych, których ilość sięga ponad tysiąc, a łączna ich powierzchnia oceniana jest na 70 tys. ha; 3) głębokie jary ułatwiają spiętrzenie wody.

Możliwość budowy stosunkowo dużych zakładów wodnych o charakterze przepływowym, bez potrzeby sztucznego magazynowania wody, jak to ma miejsce w Karpatach — czynią wyzyskanie energii wody nie tylko łatwym, ale i tanim przedsięwzięciem, które odegra bardzo poważną rolę w rozwoju gospodarczym ziemi wileńskiej.

Rozpoczęta budowa hydroelektrowni na Wilii pod Wilnem pozwoli uzyskać moc instalowaną 14 tys. kW w 2 agregatach po 7 tys. kW przy spiętrzeniu wody o 12 m i możliwości przeciętnej produkcji rocznej ok. 82 miln. kWh. Co się tyczy mocy, to podana moc instalowana 14 tys. kW stanowi maksimum, jakie zakład osiągnąć będzie mógł w pewnych porach roku przez całą niemal dobę, w innych zaś — tylko przez parę godzin, przy tym — korzystając wówczas z retencji zbiornika, którego górna 1-metrowa warstwa posiadać będzie znaczną możliwość akumulowania energii, pozwalającą na dostosowanie się produkcji energii w zakładzie do konsumpcji.

Zakład ten składać się będzie z zapory o długości 360 m i wysokości łącznie z fundamentami 18 m. Zapora wykonana będzie w przyczółkach jako zapora ziemna z rdzeniem betonowym, a w środkowej swej części będzie właściwą zaporą betonową, w której umieszczone będą przelewy dla odprowadzenia nadmiaru wód oraz śluza płuczająca dla ewentualnego oczyszczenia zbiornika lub napraw w zaporze. W tej części zapory znajdować się będzie zakład z turbogeneratorami i kanałem odprowadzającym. Dla utrzymania żeglugi i spławu zainstalowana będzie śluza komorowa, a dla umożliwienia wędrówki rybnom zainstalowana będzie przepławka dla ryb.

Opracowaniem projektu i budową kieruje Biuro Dróg Wodnych Ministerstwa Komunikacji, jako na-

czelny urząd gospodarki wodnej, posiadający możliwość uwzględnienia całości potrzeb żeglugi, energetyki i obrony Państwa oraz połączenia interesu publicznego z prywatnym.

Eksploatacja zakładu po jego wykonaniu należeć będzie do miasta Wilna, które po zaspokojeniu własnych potrzeb i po uzyskaniu odpowiednich uprawnień elektryfikacyjnych od Ministerstwa Przemysłu i Handlu będzie mogło nadmiar energii rozprzewadzić po okolicy dla rozwinięcia przemysłu, a przede wszystkim przemysłu, opartego na surowcu drzewnym.

II. W dziale komunikacyjnym preliminowane są wydatki na sumę zł 21 245 tys. (z budżetu Państwa — zł 7 890 tys., z kredytów inwestycyjnych — zł 9 110 tys. i z Funduszu Pracy — zł 5 275 tys.). Z kwoty tej wykonane będą następujące roboty:

A) Rozpoczęcie budowy drogi wodnej Zagłębie Węglowe — Centralny Okrąg Przemysłowy. — Wobec niemożliwości uzyskania dużych sum, potrzebnych na budowę drogi wodnej wielkiego typu, dla tonażu 600 t, przystąpiono na podstawie opracowanych projektów przez Biuro Dróg Wodnych i aprobowanych przez Państwową Radę Techniczną przy Ministerstwie Komunikacji do prac najbardziej pilnych, a więc regulacji Wisły poniżej Krakowa i Przemysłu oraz dokończenia budowy kanału Spytkowice — Kraków, aby w przeciągu kilku lat dać C. O. P. choć mniejszą, ale dogodną drogę wodną dla tonażu 200 t. Kanał Zagłębie — C.O.P. stanowić będzie jedno z ogniw przyszłej sieci dróg wodnych. Na powyższe roboty przyznano z Funduszu Pracy zł 2 miln., z czego zł 1 250 tys. — na wzniesienie roboty na kanale Spytkowice — Kraków i zł 750 tys. — na regulację górnej Wisły i Przemysłu — niezależnie od zł 425 tys. z budżetu Państwa.

B) Rozpoczęcie budowy kanału Gopło — Warta. — Na roboty powyższe przyznana jest dotacja z Funduszu Pracy w wysokości zł 1,5 miln. Kanał Gopło — Warta będzie przedłużeniem kanału, wykonanego w 1878 r., tzw. Górnoteckiego, który kończył się na jeziorze Gopło i nie mógł być doprowadzony do swego naturalnego końca, tj. do Warty pod Koninem, z tego tylko powodu, że Gopło było przecięte granicą państwową. Kanał będzie się rozpoczynał pod Morzysławiem w odległości ok. 4 km od Konina, gdzie powstanie port przeładunkowy i węzeł komunikacyjny kolejowo-drogowo-wodny. Port ten będzie końcowym punktem żeglugi towarowej lokalnej z Warty i z Wisły. Kanał posiadać będzie 4 śluzy (w Morzysławiu, przy jeziorze Pontnowskim, we wsi Gawrony i — czwarta — niedaleko wsi Gawrony) i połączy jeziora: Pontnowskie, Mikorzyńskie, Slesińskie z jeziorem Gopło oraz Wartą. Wymiary kanału będą następujące: szerokość w zwierciadle wody 32,20 m, szerokość w dnie 19 m, głębokość kanału 2,20 m. Wymiary te pozwolą na kursowanie barek z ładunkiem do 600 t. Śluzy mają wymiary, pozwalające na śluzowanie 1 barki 600-tonowej lub jednocześnie 2 barek typu wąskiego „Ginowskiego” 200-tonowych.

Na szlaku Konin — kanał Górnotecki preliminuje się po ukończeniu budowy kanału Gopło — Warta ilość przewozów na ok. 200 tys. t, który to ruch w przyszłości znacznie się jeszcze zwiększy, gdyż kanał ten leży nad bogatymi okolicami, eksportującymi zboże do Gdańska i cukier z pobliskich cukrowni, a budowa jego wywoła:

a) potanie i udogodnienie dla eksportu i importu transportów masowych,

b) wzmoczenie eksportu standaryzowanych ziemio-
płodów z Wielkopolski, znanych na rynkach zagranicznych,

c) powstanie nowych przedsiębiorstw przewozowych i pomocniczych warsztatów, związanych z żeglugą,

d) sprawniejsze wykorzystanie warsztatów pracy przedsiębiorstw rolnych i przemysłowych o produkcji masowej,

e) uprzystępnienie rejonów, położonych nad Wartą i kanałem, dla celów turystyki,

f) umożliwienie dogodnego transportu węgla przy uwzględnieniu przeładunku w okolicy m. Koła.

Koszt budowy kanału wyniesie ok. zł 6 750 tys., a czas jej trwania obliczono na okres 3 ÷ 4 lat.

C) Kontynuowanie prac przy budowie wschodnich dróg wodnych, rozpoczętych w latach poprzednich. — Drogi te odznaczają się małymi spadkami i dzięki temu na znacznej długości są zdatne do żeglugi w naturalnym stanie i wymagają stosunkowo niewielkich wkładów dla stworzenia sieci dróg wodnych.

Program tegoroczny przewiduje dalszą przebudowę kanału Królewskiego, będącego jednym z ogniw szlaku Wisła — Dniepr, budowę śluz, sprostowanie kanału na pewnych odcinkach i jego pogłębienie do 1,5 m.

Roboty te pozwolą na kursowanie statków 500-tonowych na drodze Pińsk — Brześć, łącząc środkową sieć dróg wodnych (Wisłę) ze wschodnią (Prypeć), co łącznie z innymi kanałami ułatwi transport drzewa, produktów rolnych i przemysłowych. Roboty te umożliwiają odwodnienie 350 tys. ha zabagnionej ziemi.

Poza tym prowadzone są roboty przy budowie kanału Kamiennego. Droga ta — to korzystne uzupełnienie wschodniej sieci dróg wodnych i rozciągnięcie ich zasięgu na północno-wschodni Wołyń. Projekt kanału Kamiennego przewiduje budowę 43 km kanału z 5 śluzami dla statków 500-tonowych, budowę 22 km kanału zasilającego ze Słuczy, skanalizowanie 8 km Horynia, budowę kanału Horyń — Stubła o długości 26 km, pogłębienie Stubły aż do Styru. Ogólna długość kanału Kamiennego wyniesie 130 km (Klesów — Pińsk), w tym 90 km sztucznej drogi wodnej.

W bież. roku dokonane również będą prace inwestycyjne na terenie kanału Ogińskiego (Niemien — Prypeć). Kanał ten posiada znaczenie lokalne i wymaga stosunkowo nieznacznych inwestycji dla podtrzymania ruchu żeglugowego, jak np.: pogłębienie koryta, przebudowa obiektów, funkcjonujących dziesiątki lat, itd.

Na prace, wykonywane w 1938 r. na terenie wschodnich dróg wodnych, preliminowano zł 8 330 tys.

D) Jednocześnie prowadzone będą roboty regulacyjno-konserwacyjne wraz z rozbudową portów na:

a) Wiśle środkowej — dla skoncentrowania koryta rzeki na odcinkach zdziczałych i przygotowanie jej do przyszłej regulacji;

b) Wiśle dolnej — by nie nastąpiło pogorszenie istniejących warunków w komunikacji wodnej;

c) Warcie — dla ochrony brzegów i umożliwienia budowy wałów oraz stopniowego przystosowania tego odcinka, zwłaszcza od ujścia Proсны do Konina, do żeglugi i umożliwienia przejścia ładunków towarowych po wybudowaniu kanału Gopło — Warta;

d) na dolnym Sanie — dla usprawnienia żeglugi w związku z budową C. O. P., a ściślej z budową elektrowni na gazie i węgla w Nisku;

e) na innych szlakach wodnych, na których preliminowane roboty regulacyjne, aczkolwiek posiadają charakter lokalny, zmierzający do ochrony brzegów i obiektów komunikacyjnych, jak mosty, drogi kołowe itp. — są programowymi pracami przygotowawczymi do przyszłych robót regulacyjnych na większą skalę.

III. W dziale zabudowy potoków górskich w Karpatach przewiduje się w 1938 r. wydatki w kwocie zł 1 220 tys. Kwestia zabudowy potoków górskich łączy się ściśle z kwestią budowy zbiorników. Poza tym zabudowa potoków górskich małymi zaporami w celu powstrzymania ruchu rumo-

wiska poprzedza planowe uregulowanie samej Wisły. Powstrzymanie bowiem tego ruchu rumowiska, które wędruje do Wisły w postaci ławic piaszczystych, oraz wyrównanie odpływów przez zbiorniki ułatwi zadanie regulacyjne na Wiśle, mające na celu utrzymanie nurtu na dostatecznej i względnie stałej głębokości. Następnie, zabudowanie potoków i rzek górskich stanowi uzupełnienie akcji przeciwpowodziowej, przynosząc lokalne korzyści w rodzaju ochrony środków komunikacyjnych, gruntów i osiedli.

Program robót wodno-komunikacyjnych w roku 1938 kosztem zł 34 745 tys. związany jest planowo z programem 4-letnim, zmierzającym do dalszego ożywienia życia gospodarczego oraz do podniesienia walorów obronnych kraju.

Inż. H. Herbich

SYTUACJA KREDYTOWA ROLNICTWA W ROKU 1937

NA KSZTAŁTOWANIE się sytuacji kredytowej w danej gałęzi życia gospodarczego wpływa przede wszystkim nasilenie czynnej zdolności kredytowej aparatu finansującego, z drugiej zaś strony bierna zdolność kredytowa ubiegających się o pożyczkę. W interesującej nas przeto dziedzinie kredytu rolnego zagadnienie streszcza się do tego, jak kształtowały się w 1937 r. po stronie rolników: zadłużenie, rentowność gospodarstw i gospodarczo uzasadnione potrzeby kredytowe, po stronie zaś źródeł kredytowych — ogólna płynność rynku kredytowego i nasilenie akcji kredytowej, przeznaczonej na potrzeby rolnictwa.

Jeśli chodzi o bierną zdolność kredytową rolnictwa, wpływ decydujący na jej kształtowanie się w 1937 r. miało, oczywiście, ogólne położenie gospodarcze rolnictwa w tym okresie.

Otóż, rok 1937 był dla całego rolnictwa, jakkolwiek w mniejszym stopniu niż dla innych gałęzi naszego życia gospodarczego, rokiem wrastającego ożywienia gospodarczego, które wyraźnie zaznaczyło się dla rolnictwa dopiero w 1936 r. Pod wpływem ogólnego wzrostu produkcji, obrotów i zarobków w kraju, a zwłaszcza zakrojonego na szeroką skalę ruchu inwestycyjnego, wzrosła konsumpcja artykułów rolnych, a przede wszystkim podniosły się ich ceny. Korzyści płynące dla rolników z pomyślnego kształtowania się cen artykułów rolnych, w 1937 r. niwelował w pewnym stopniu nieurodzaj zbóż oraz pasz objętościowych. Wywołany suszą nieurodzaj pasz przyczynił się nawet w znacznym stopniu do zahamowania wzrostu cen produktów hodowlanych, wywołując silną podaż materiału rzeźnego na rynek. Nieurodzaj wywołany był klęską mrozów wiosennych, a następnie gradu i suszy i dotknął dość znaczny obszar kraju, a przede wszystkim teren Pomorza i województw północno-wschodnich oraz częściowo woj. krakowskiego i kieleckiego. W wyniku zbiory w 1937 r. w porównaniu ze słabymi na ogół urodzajami w 1936 r. spadły — wg obliczeń Gł. Urz. Stat. — w sposób następujący: pszenica o 10% — dając zbiór 19·2 miln. q, żyto o 12% — zbiór 56·3 miln. q, owies o 11% — zbiór 23·4 miln. q, jęczmień o 3% — zbiór 13·6 miln. q. Natomiast zbiór ziemniaków był w 1937 r. prawie o 7% wyższy niż w 1936 r., wynosząc 402·2 miln. q. Dobry zbiór ziemniaków oraz import pasz zagranicznych polepszył sytuację na rynku paszowym, lecz nie

zapobiegł w dostatecznym stopniu jesiennej likwidacji pogłowia zwierząt gospodarskich, którego stan liczebny wykazywał jeszcze w połowie roku w porównaniu z rokiem poprzedzającym tendencję do wzrostu.

Wewnętrzna sytuacja na rynku produktów rolniczych znalazła swój odpowiednik w kształtowaniu się naszego eksportu rolnego, którego udział w ogólnej wartości wywozu wyniósł w 1937 r. 56%. Wzrost wywozu rolniczego pod względem wartości wyniósł w 1937 r. — w porównaniu z rokiem poprzedzającym — 7%. Na tak stosunkowo niewielki wzrost wywozu rolnego wpłynął spadek o niecałe 30% wartości wywozu artykułów roślinnych (poza drzewem). Wartość wywiezionych produktów zwierzęcych, głównie przetworów mięsnych i jaj, wzrosła w tym samym czasie o ok. 15%, artykułów zaś drzewnych o 22%, co zrównoważyło z nadwyżką spadek wywozu zbóż. W liczbach bezwzględnych wywóz rolny był w 1937 r. o zł 3 miln. wyższy od zeszłorocznego, gdyż wywóz zbóż, mąki, strączkowych, nasion i innych produktów roślinnych obniżył się z zł 160 miln. w 1936 r. do niecałych zł 100 miln. w 1937 r., a wywóz zwierząt, mięsa i wyrobów mięsnych, masła, jaj i innych produktów zwierzęcych wzrósł z zł 203 miln. w 1936 r. do ok. zł 267 miln. w 1937 r.

Na rynku wewnętrznym wzrost koniunktury zaznaczył się dalszym podniesieniem się spożycia ogólnego, które — wg danych Instytutu Badań Koniunktur Gospodarczych i Cen — osiągnęło w I półroczu 1937 r. 87% spożycia w 1929 r. (gdy w 1936 r. — 85%), przy czym wzrosło głównie wiejskie spożycie rynkowe, osiągając 59% stanu z 1929 r. (w 1936 r. — 49%), gdy spożycie miejskie spadło do 91% (w 1936 r. — 92%). Z liczb tych wyraźnie widać, że rolnik kupuje coraz więcej, a że jednocześnie zaczyna stopniowo racjonalizować również podważoną kryzysem produkcję swego gospodarstwa — świadczy o tym wzrost wskaźnika ruchu inwestycyjnego w dziale maszyn rolniczych oraz wzrost zbytu nawozów sztucznych.

Do dalszej poprawy położenia rolnictwa przyczyniło się w znacznym stopniu postępujące zwieranie się tzw. „nożyc cen”, czyli rozpiętości między cenami artykułów nabywanych i sprzedawanych przez rolnika. Obliczony w stosunku do 1928 r. wskaźnik cen artykułów przemysłowych, nabywanych przez rolni-

ków, wyniósł w 1937 r. 66·1, a wskaźnik cen artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników—49·2, rozpiętość wynosiła więc w 1937 r. 16·9 punktów, gdy w 1936 r. odpowiednie wskaźniki wynosiły 64·6 i 38·7, a rozpiętość—25·9.

Na ogół w 1937 r.—pomimo, że rok ten był rokiem pewnych klęsk żywiołowych—stwierdzić można dalszą znaczną poprawę sytuacji finansowej rolnictwa i wzrost rentowności produkcji rolnej. Potwierdzają to obliczenia Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego, wykazujące w roku gosp. 1936/37 wzrost przychodów gotówkowych w drobnych gospodarstwach wiejskich w dziale produkcji roślinnej do 51·9% przeciętnej z lat 1926÷1930 (w 1935/36 r.—41·2%), w dziale zaś produkcji zwierzęcej do 53·2% (w 1935/36 r.—47·5%) i stosunkowo mniejszy wzrost rozchodów gotówkowych z 32·2% w 1935/36 r. do 38·6% w 1936/37 r.—tak, że dochód netto z 1 ha ziemi użytkowej wzrósł w 1936/37 r. w porównaniu z rokiem poprzedzającym o ok. 18%.

Dzięki zwiększonej dochodowości gospodarstw rolnych zaznacza się w 1937 r. dalsza poprawa wypłacalności rolników—i to zarówno w odniesieniu do zadłużeń dawnych, tj. sprzed 1932 r., jak i w dziale nowych kredytów. Wprawdzie, z wyjątkiem części należności z tytułu układów konwersyjnych (wcześniej zawartych), w dziedzinie zadłużenia rolniczego, podlegającego ustawodawstwu oddłużeniowemu, można mówić jedynie o płatności odsetkowej, ponieważ długi rozterminowane z mocy samego prawa i przez urzędy rozjemcze korzystają dotychczas (do dn. 1/X b. r.) z karencji kapitałowej, lecz—jak można sądzić z prowizorycznych obliczeń—nawet w dziale tzw. zadłużenia prywatnego następują spłaty kapitału bądź dla wykorzystania bonifikat, przyznanych ustawą rolnikom kat. A przy spłacie gotówkowej w wysokości 100% wpłaconej sumy, oraz rolnikom kat. B i C przy spłacie papierami wartościowymi w wysokości przeciętnej ok. 33%, bądź też—co w rzeczywistości bardzo często ma miejsce—drogą polubownych rozrachunków z wierzycielami, którzy dążą do odebrania kapitału długu w okresie krótszym od 14 wzgl. 10 lat, przewidzianych ustawą. Według przybliżonych obliczeń, określających ogólne zadłużenie rolnicze w 1932 r. na ok. zł 4 mild., w czym zadłużenia prywatnego ok. zł 1·5 mild., z tego zadłużenia zostało spłacone oraz umorzone ogółem ok. zł 500 miln.—tak, że zadłużenie rolników w 1937 r. oblicza się na ok. zł 3 500 miln., w czym zadłużenia prywatnego ok. zł 1 200 miln. i zadłużenia w kredycie zorganizowanym ok. zł 700 miln. W kredycie zorganizowanym pozycja dawnych zadłużeń jest całkowicie uchwytna—jeśli chodzi o należności z układów konwersyjnych na Bank Akceptacyjny—i wynosi sumę zł 444·3 miln., natomiast w przybliżeniu tylko można obliczać stan starych zadłużeń w kredycie zorganizowanym, nie skonwertowanych na Bank Akceptacyjny—na sumę ok. zł 250 miln.

Gospodarstwa, obciążone długami przedkryzysowymi, stanowią wprawdzie u nas—w wyniku nierównomiernego rozdziału kredytów w okresie przed kryzysem—tylko część ogółu gospodarstw, odsetek ich jednak jest stosunkowo duży, i spadek zadłużenia tych gospodarstw poważnie wpływa na wzrost biernej zdolności kredytowej rolnictwa, tym bardziej że stanowiły one—i przeważnie dotychczas stanowią—warsztaty najlepiej produkcyjnie postawione.

Spłacalność wierzytelności z tytułu układów na Bank Akceptacyjny, obliczona wraz ze spłatami przedterminowymi wyniosła—wg danych Banku Akceptacyjnego—za czas od początku akcji konwersyjnej do dn. 31/XII 1937 r. w płatnościach odsetkowych 79·8%, w płatnościach kapitałowych 80·5%. Spłacalność w latach 1936 i 1937 była więc stosunkowo dobra—skoro wpłynęła na znaczną poprawę stopnia spłacalności, który za czas od początku akcji do końca 1935 r. stanowił w płatnościach odsetkowych 75%, w płatnościach kapitałowych zaś—63%. Skrupulatne przestrzeganie przez instytucje wierzycielskie terminowego uiszczania przez dłużników należności z tytułu zawartych układów oraz energiczne na ogół stosowanie rygorów wpłynęły—przy równoczesnej poprawie rentowności gospodarstw—na coraz lepszą spłacalność w tym dziale. Na uwagę zasługuje, że—wg danych Banku Akceptacyjnego—w 1937 r. spłacono przedterminowo 2 855 układów konwersyjnych na sumę przeszło zł 3·1 miln. (w czym kat. A—2 472 układy na sumę zł 1·6 miln.), gdy od dn. 1/I 1934 r. do końca 1936 r. spłacono przedterminowo zaledwie 877 układów na sumę ok. zł 2·5 miln. (w czym kat. A—828 układów na sumę zł 1·1 miln.). Liczby te świadczą, jak chętnie rolnik, zwłaszcza drobny, spłaca swoje długi nawet przed terminem, jeżeli mu na to tylko pozwala jego sytuacja finansowa.

Wyraźna poprawa spłacalności daje się zaobserwować również w zakresie kredytów krótkoterminowych, gdyż np. w kredytach zbożowych spłacalność w kampanii 1936/37 wynosiła—według danych P. B. R.—w kredycie rejestrowym przeciętnie ok. 95%, w kredycie zaliczkowym zaś przeciętnie ok. 98%, w kredytach na budownictwo wiejskie ok. 100%, w dawnych rządowych kredytach celowych ok. 90%, w kredytach na spłaty rodzinne 80%; nawet w kredytach klęskowych, udzielonych rolnikom w 1937 r., spłacalność oblicza się na ok. 70%. W dziale kredytu długoterminowego Państwowy Bank Rolny notuje w pożyczkach w listach zastawnych spłacalność 87·8%, w obligacjach melioracyjnych zaś—87·5% (wobec 46% w 1936 r.); spłacalność pożyczek towarzystw kredytowych ziemskich waha się w tym roku blisko 100%, a we wszystkich instytucjach nieumorzone zaległości poczynają się zmniejszać.

Mimo tak poważnej na ogół poprawy sytuacji finansowej rolników—w roku 1937 nie widać było jeszcze w gospodarstwach rolnych szerszej akcji w kierunku naprawiania skutków kryzysu i pełnego wykorzystania żywienia gospodarczego. W roku tym ciążyły bowiem na sytuacji rolnictwa—poza klęskami mrozów, suszy i gradobicia—dwa jeszcze momenty: 1) w pewnej ilości gospodarstw niedostosowane jeszcze do obecnej ich wartości zadłużenie przedkryzysowe, zwłaszcza w kredycie zorganizowanym, i wynikający stąd nadmierny w stosunku do rentowności gospodarstw ciężar obsługi tego zadłużenia oraz 2) we wszystkich niemal gospodarstwach brak dostatecznego dopływu kredytów, niezbędnych dla zrationalizowania gospodarki rolnej i poczynienia najpotrzebniejszych inwestycji gospodarczych. Ten ostatni moment leży już po stronie źródeł kredytowych, a w pierwszym rządzie dotyczy instytucji kredytu zorganizowanego, gdyż kredyt prywatny, wykazujący od dłuższego czasu naturalną tendencję do zmniejszania się na korzyść kredytu bankowego, został

w wyniku kryzysu—a w pewnym stopniu i związanego z kryzysem ustawodawstwa oddłużeniowego — niemal całkowicie zamknięty dla rolnika.

Z kolei przechodzimy do analizy czynnej zdolności kredytowej instytucji finansowych.

Kwota kredytów, jaką rolnictwo może uzyskać od zorganizowanego aparatu kredytowego, zależy naturalnie w pierwszym rzędzie od środków, będących w dyspozycji instytucji finansujących, ale również zależy w bardzo poważnej mierze od polityki kredytowej tych instytucji. W tej ostatniej dziedzinie w 1937 r. zanotować należy w dalszym ciągu objaw pewnej nieufności instytucji kredytowych do pożyczkobiorcy rolnika—nieufności, nieopartej zresztą na realnej ocenie rzeczywistości, która wykazuje stałą poprawę wypłacalności. Nieufność ta powoduje z jednej strony zbyt ostrożną selekcję ubiegających się o pożyczki rolników, z drugiej zaś strony wytwarza tendencję do kredytowania w miarę możliwości innych kategorii pożyczkobiorców, niekiedy nawet nie objętych zasadniczą działalnością kredytową danej instytucji, jak np. można zaobserwować w niektórych powiatowych kasach oszczędności i bankach ludowych. Dodatkim natomiast objawem jest coraz mocniej ugruntowujące się w instytucjach kredytowych, oparte głównie na doświadczeniach kryzysowych, przekonanie, że zdolność płatniczą dłużnika określa nie tylko wartość szacunkowa jego majątku, lecz również rentowność jego gospodarstwa, a zwłaszcza rentowność produkcji, na którą pożyczkę zaciąga, oraz przedsiębiorczość produkcyjna i moralność płatnicza dłużnika.

Moment ten jednak nie wpłynął na większe wykorzystanie kredytów przez rolników w 1937 r., gdyż nie zrównoważył wyżej wspomnianej tendencji instytucji kredytowych do zbyt rygorystycznej selekcji rolniczych zgłoszeń o pożyczki—mimo że inne gałęzie gospodarstwa narodowego nie wykorzystywały jako by kredytów, postawionych do ich dyspozycji przez wyjątkowo płynny w tym roku rynek pieniędzy.

Dzięki ogólnemu wzrostowi dochodów zaznaczył się w 1937 r. silny przyrost wkładów oszczędnościowych. Wpływy pożyczki francuskiej i lokaty, przeznaczone na wykonanie planu inwestycyjnego, podniosły stan wkładów przede wszystkim w bankach państwowych, w bankach prywatnych zaś wpłynęły na to lokaty wolnej gotówki na rachunkach bieżących, dokonywane przez przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, a w pewnym stopniu również za blokowaniem, w wyniku ograniczeń dewizowych, pewnych wierzytelności zagranicznych. Jednocześnie objawiająca się ze strony inicjatywy prywatnej ostrożność w angażowaniu wolnych kapitałów w nowe przedsiębiorstwa oraz powstrzymywanie się od szerszej akcji inwestycyjnej prywatnej—wpłynęły również na wzrost wkładów.

Ogólny stan wkładów na koniec 1937 r. przedstawiał się—w porównaniu z rokiem poprzednim — następująco (w mil. zł)¹⁾:

	1936 r.		1937 r.	
	wkłady oszczędn.	inne	wkłady oszczędn.	inne
Pocztowa Kasa Oszczędności	664	232	782	255
Bank Polski	—	237	—	295

¹⁾ Dane obejmują wkłady à vista, rachunki czekowe, salda kredytów rachunków bieżących, wkłady terminowe oraz osobno wkłady na książeczki oszczędn. — wg sprawozdania B. G. K. i „Małego Rocznika Statystycznego” 1937 r. oraz informacji instytucyj.

Bank Gosp. Krajowego (bez lokat K. K. O.)	50	321	54	476
Państwowy Bank Rolny	2	128	4	173
Banki komunalne	3	69	5	70
Inne banki i domy bankowe	87	471	108	540
Komunalne kasy oszczędności	640	80	745	85
Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe	8	—	9	—
Spółdzielnie kredytowe	256	—	285	—
Centralna Kasa Spółek Roln.	1	7	1	10
Razem:	1711	1545	1993	1904

W powyższym zestawieniu podane zostały oddzielnie kwoty wkładów na książeczki oszczędnościowe, aby wykazać, że ten rodzaj wkładów, na który składają się przeważnie drobne oszczędności ogromnej liczby ciułaczy, wynosi przeszło 50% ogółu wkładów, co świadczy bardzo dodatnio o popularyzacji idei oszczędności w szerszych masach, lecz jednocześnie potwierdza znany fakt o niedorozwoju obrotu bezgotówkowego w naszym życiu gospodarczym. Ponadto widać z zestawienia ogromny stosunkowo wzrost lokat skarbowych i lokat przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych, objętych rubryką „inne”.

Mimo tak poważnego wzrostu wkładów, trwającego nieprzerwanie w ciągu całego roku, ogólna kwota udzielonych krótko- i średnioterminowych kredytów uległa zupełnie nieznacznej zmianie, jak to widzimy z następującego zestawienia (w miln. zł):

	1936 r.		1937 r.	
Bank Polski (bez weksli, zdyskontowanych przez instytucje kredytowe)	240	103		
Bank Gospodarstwa Krajowego (bez instytucji finansowych)	258	313		
Państwowy Bank Rolny (bez instytucji kredytowych)	130	158		
Pocztowa Kasa Oszczędności	43	54		
Centralna Kasa Spółek Rolniczych (bez spółdzielni kredytowych i kas Stefczyka)	7	9		
Inne banki (bez redyskonta weksli i dyskonta akceptów Banku Akceptacyjnego)	688	713		
Komunalne kasy oszczędności	662	672		
Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe	26	28		
Związkowe spółdzielnie kredytowe	456	501		
Razem:	2510	2551		

Fakt, że zmniejszenie wkładów nie towarzyszył poważniejszy wzrost akcji kredytowej — wskazuje na to, że nasz aparat kredytowy w okresie pełnego ożywienia gospodarczego nie zdołał przeprowadzić odpowiedniego dostosowania kwoty udzielanych kredytów. Jest zrozumiałe, że w okresie wykonywania planu inwestycyjnego część przyrostu wkładów została ulokowana w papierach publicznych, jednocześnie jednak zwraca szczególną uwagę zmniejszenie się udziału Banku Polskiego w ogólnej kwocie kredytów, wywołane przede wszystkim zmniejszeniem się dyskonta biletów skarbowych i pożyczek zastawowych. Wobec naszego ubóstwa kapitałowego nie wyjaśnia też całkowicie sytuacji okoliczność, że przedsiębiorstwa — zwłaszcza te, które otrzymały zamówienia na roboty publiczne i odpowiednie zaliczki z tego tytułu — finansowały obroty własnymi środkami i w mniejszej mierze korzystały z kredytów.

Jeszcze bardziej wyrazisty obraz niedostatecznego rozwoju akcji kredytowej, dotyczącej rolnictwa, uwi-

¹⁾ Dane liczbowe za 1936 r., zamieszczone w art. pt. „Kredyty rolne, a potrzeby rolnictwa” w tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 40/1937, str. 1275, zostały tu poprawione i uzupełnione. Dane za 1937 r. oparte zostały na liczbach, podanych w sprawozdaniu B. G. K. oraz sprawozdaniach poszczególnych instytucji kredytowych i Biuletynie Rady Spółdzielczej za 1937 r.

dacznia się przy próbie ustalenia udziału kredytów rolniczych w ogólnej kwocie udzielonych w 1937 r. kredytów. Dotychczas istniejący brak wyodrębnienia kredytów rolniczych w statystykach instytucji kredytowych, zwłaszcza komunalnych kas oszczędności, spółdzielni kredytowych i banków prywatnych, zmusza do ustalenia kwoty tych kredytów w sposób szacunkowy. W tym celu w komunalnych kasach oszczędności przyjmujemy jako kredyty rolnicze 50% kredytów, udzielonych przez powiatowe kasy wg stanu na dz. 31/XII 1936 r. (po wyłączeniu należności z tytułu układów konwersyjnych na Bank Akceptacyjny) w sumie zł 185 678 tys. i zwiększamy tę kwotę o sumy, na jakie zostały zawarte układy konwersyjne: w powiatowych kasach — zł 58 486 tys., miejskich kasach — zł 17 473 tys. i międzykomunalnych kasach — zł 9 235 tys.; razem więc komunalne kasy oszczędności udzieliły w przybliżeniu rolnikom zł 178 miln. Nie posiadając jeszcze szczegółowych danych o stanie kredytów, udzielonych przez te kasy na dz. 31/XII 1937 r., opieramy się na danych Komisariatu Bankowego, dotyczących wszystkich K. K. O. Dane te wykazują w 1937 r. w porównaniu z rokiem poprzedzającym wzrost stanu kredytów we wszystkich K. K. O. o zł 9 440 tys. — przy równoczesnym wzroście należności z tytułu układów konwersyjnych o zł 10 648 tys., można więc przyjąć, że w 1937 r. stan kredytów rolniczych w stosunku do 1936 r. nie uległ zmianie, co zgodne jest na ogół z opinią sfer bankowych. Odnośnie spółdzielni kredytowych bierzemy pod uwagę jedynie spółdzielnie związkowe, z wyłączeniem spółdzielni żydowskich oraz polskich spółdzielni, zrzeszonych w Związku Spółdzielni i Zrzeszeń Pracowniczych R. P., które przeważnie nie udzielają kredytów rolnikom. Przyjmujemy jako rolnicze 100% kredytów, udzielonych na koniec 1937 r. przez kasy Stefczyka — w sumie zł 117 miln. (w 1936 r. — zł 111 miln.), 50% kredytów polskich banków ludowych, czyli zł 100·7 miln. (w 1936 r. — zł 98·3 miln.), 75% kredytów spółdzielni niemieckich, czyli zł 65·1 miln. (w 1936 r. — zł 67·7 miln.) oraz 100% kredytów spółdzielni ruskich i ukraińskich — zł 14·9 miln. (w 1936 r. — zł 13·1 miln.). Kwoty kredytów rolniczych, udzielonych przez 25 banków prywatnych, które wg informacji Komisariatu Bankowego przy Ministerstwie Skarbu pracują w pewnym stopniu z rolnictwem, przyjmujemy wg obliczonego szacunkowo stanu na koniec 1936 r., gdyż prawdopodobnie w 1937 r. nastąpiło raczej zmniejszenie niż zwiększenie tych kwot.

Przy tych założeniach udział rolników w ogólnej kwocie kredytów krótko- i średnioterminowych, udzielonych przez ważniejsze instytucje kredytowe na koniec lat 1936 i 1937, przedstawia się następująco (w miln. zł)¹⁾:

¹⁾ Zamieszczone w tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 40/1937, str. 1276 dane za 1936 r. zostały tu poprawione i uzupełnione. Jako kwoty kredytów rolniczych w Banku Polskim przyjęto sumy zdyskontowanych bezpośrednio przez Bank Polski weksli, których podawcami byli rolnicy. Dane o bezpośrednich układach konwersyjnych wzięto ze sprawozdania Banku Akceptacyjnego za rok 1937. Pominięte zostały sumy układów, zawartych przez centrale finansowe i gospodarcze, niezwiązkowe spółdzielnie kredytowe oraz spółdzielnie rolno-handlowe i przedsiębiorstwa.

Kredyty udzielone wg stanu na dz. 31/XII 1937 r.

	ogółem	rolnictwo	w tym: bezpośredn. ukł. konu.	Kredyty rolnicze wg stanu na dz. 31/XII 1936 r.
Bank Polski	102·5	4·1	—	4·8
Bank Gospodarstwa Krajowego	313·2	55·9	38·5	63·4
Państwowy Bank Rolny	157·9	109·6	48·0	98·9
Pocztowa Kasa Oszczędności	54·3	—	—	—
Centralna Kasa Spółek Rolniczych	9·2	9·2	2·3	6·7
Inne banki	712·6	172·6	74·5	172·6
Powiatowe kasy oszczędności	244·2	178·0	58·5	178·0
Inne K. K. O.	427·4	26·7	26·7	26·7
Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościow.	27·5	27·5	10·1	25·5
Związkowe spółdzielnie kredytowe	501·3	297·7	145·5	289·8
Razem:	2 551·1	881·3	404·1	866·4

W porównaniu więc z rokiem 1936 kwota kredytów rolniczych wzrosła w roku 1937 zaledwie o niecałe 2%. Udział rolnictwa w ogólnej kwocie kredytów udzielonych, wynoszący w 1936 r. 34%, podniósł się w 1937 r. zaledwie do 34·5%, pozostał więc właściwie prawie niezmienny. Wprawdzie można zauważyć wśród rolników pokryzysową tendencję do powstrzymywania się od nowych zadłużeń, lecz potrzeby kredytowe wsi są tak wielkie — wobec konieczności odbudowy gospodarstw i zrationalizowania produkcji, a procent rolników mało lub wcale niezadłużonych tak stosunkowo znaczny, że kwotę kredytów, udzielonych rolnictwu, uznać możnaby za niewspółmiernie niską w stosunku do obecnych możliwości kredytowych — zarówno po stronie rynku pieniężno-kredytowego, jak i po stronie rolnictwa.

Analogiczny obraz i podobne wnioski nasuwają się przy rozpatrywaniu sytuacji w dziale kredytu długoterminowego. Instytucje ziemskiego kredytu długoterminowego nie wznowiły w 1937 r. działalności emisyjnej — poza emisjami towarzystw kredytowych ziemskich w sumie ok. zł 4 miln., przeznaczonymi na konwersję dawnych krótkoterminowych zadłużeń rolniczych — w myśl rozdziału III rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych. Do działu tego można też włączyć tzw. długoterminowe gotówkowe kredyty działu handlowego i kredyty w dziale operacyj z Skarbem Państwa w Banku Gospodarstwa Krajowego oraz pożyczki z funduszy rządowych, administrowanych przez Państwowy Bank Rolny — ponieważ zbliżają się one swym charakterem bardziej do właściwego kredytu długoterminowego, jakim jest kredyt emisyjny, niż do kredytu krótkoterminowego.

W ten sposób stan kredytów długoterminowych na koniec lat 1936 i 1937 przedstawiał się następująco (w miln. zł):

	1936 r.		1937 r.	
	ogółem	w tym: rolnicze	ogółem	w tym: rolnicze
Kredyty emisyjne ¹⁾ :				
Państwowy Bank Rolny	228·6	228·6	214·9	214·9
Bank Gospodarstwa Krajowego (wraz z emisjami b. Polskiego Banku Krajowego)	923·5	56·8	906·4	54·3
Tow. kredytowe ziemskie	388·1	388·1	389·4	389·4
Wileński Bank Ziemski	83·9	83·9	80·3	80·3
Inne instytucje emisyjne	419·4	—	426·5	—
Razem:	2 043·5	757·4	2 017·5	738·9

¹⁾ Liczby dla P. B. R. i B. G. K. — ze sprawozdań tych instytucji; liczby dla pozostałych instytucji — wg danych Komisariatu Bankowego przy Ministerstwie Skarbu (wraz z pożyczkami gotówkowymi).

Kredyty gotówkowe:				
Bank Gosp. Krajowego — dział handlowy bez instyt. finansowych	146·6	7·5	172·7	8·2
Bank Gosp. Krajowego — dział operacyjny ze Skarbem Państwa	766·6	—	647·1	—
Państwowy Bank Rolny — pożyczki z funduszków administrowanych	652·3	643·4	652·5	643·6
Razem:	1 565·5	650·9	1 472·3	651·8
Ogółem:	3 609·0	1 408·3	3 489·8	1 390·7

W dziale kredytu długoterminowego emisyjnego nastąpił więc w 1937 r. spadek stanu pożyczek. Zmniejszenie nastąpiło na skutek wstrzymania działalności emisyjnej i jednoczesnego rygorystycznego ściągania należności. W kredytach gotówkowych kwota kredytów rolniczych lekko wzrosła — dzięki wzrostowi stanu pożyczek Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, inne kredyty gotówkowe spadły.

Udział rolników w ogólnej kwocie kredytów emisyjnych wyniósł w latach 1936 i 1937 — 37%, w kredytach gotówkowych: w 1936 r. — 42%, w 1937 r. — 44%.

Kredyty gotówkowe, jakkolwiek podnoszą udział rolnictwa w kredytach dłużeterminowych do ok.

40%, ze względu na swój charakter, przeważnie związane z akcją przebudowy ustroju rolnego, nie zmieniają sytuacji w zakresie kredytów długoterminowych na inwestycje produkcyjne, których kwota była i jest nie wystarczająca na potrzeby rolnictwa.

Ostatnio opublikowane ustawowe ulgi w opłatach hipotecznych mają za zadanie usunąć jedną z najpoważniejszych przeszkód dla rozwoju długoterminowego kredytu ziemskiego, jaką jest brak uregulowanych hipotek w gospodarstwach rolnych w województwach centralnych i wschodnich.

W dziedzinie kredytu średnio- i krótkoterminowego dąży się obecnie do obniżenia kosztu kredytu przez dopłaty Skarbu Państwa do oprocentowania szeregu kredytów specjalnych, jak: kredyty na budownictwo wiejskie, na spłaty rodzinne, kredyty pod zastaw ziemiopłodów i bydła, kredyty na zakup maszyn rolniczych itp., oraz rozbudowuje się sieć terenowych instytucji kredytowych. Poczynania te wskazywałyby na to, że konieczność wydatniejszego zasilenia rolnictwa odpowiednimi kredytami znajduje coraz mocniejszy wyraz realizacyjny.

H. Olsienkiewicz

KRONIKA GOSPODARCZA

JUBILEUSZ „GAZETY ROLNICZEJ”.—Dn. 10 b. m. odbyła się uroczysta akademія w celu uczczenia 75-letniego jubileuszu „Gazety Rolniczej”. Na uroczystość tę przybył Pan Wiceminister Rolnictwa i Ref. Roln. Michał Wierusz-Kowalski.

Przewodniczył Akademii P. Stanisław Leśniowski, Prezes Zarządu „Gazety Rolniczej”, a do prezydium weszli PP.: Seweryn Czetwertyński, b. Prezes b. C. T. R., Wojciech Ciechowski, Prezes Związku Rolników z Wyższ. Wyksz. i Dr Jan Lutosławski, Redaktor „Gazety Rolniczej”.

Zagał akademię P. St. Leśniowski, witając Pana Wiceministra Wierusz-Kowalskiego, przedstawicieli nauki rolniczej, prasy, organizacji społecznych i gospodarczych oraz gości, a następnie poświęcając kilka słów wspomnienia zmarłym pierwszym redaktorom pisma.

Następnie, Prof. W. Schramm z Poznania wygłosił referat o „czynnikach kultury rolniczej”. Z kolei Prof. Adam Heydel z Krakowa mówił „o istocie kultury wiejskiej”. Po tych referatach Inż. Bronisław Rykowski odczytał liczne depesze powitalne, a w następstwie w imieniu różnych instytucji i organizacji wygłosili przemówienia PP.: Prof. W. Staniszkis, imieniem S. G. G. W., Sen. A. Bniński imieniem R. N. O. Z., Prezes Jerzy Ciechowski, imieniem Związków Ziemi 5 województw centralnych, Prezes W. Ciechowski imie-

niem Związku Rolników z Wyższ. Wyksz., Dyr. S. Miklaszewski imieniem Związku Izb i Organizacji Roln., Dyr. Inż. Sawicki imieniem Tow. Oświaty Rolniczej, Red. Antoni Bogusławski imieniem Tow. Literatów i Dziennikarzy, Prezes Trybulski imieniem polskiej prasy rolniczej i pokrewnej, Red. Dzendzel imieniem Polskiej Agencji Agrarnej.

Wieczorem tegoż dnia odbył się bankiet jubileuszowy, który zgromadził licznych przedstawicieli rolnictwa, przemysłu, nauki rolniczej, prasy i sfer towarzyskich. Wygłoszono szereg toastów i przemówień. M. in. przemawiali PP.: S. Czetwertyński, J. Lutosławski, F. Mrozowski, St. Rostworowski, A. Romer, A. Ponikowski, Schramm, A. Heydel, H. Wąsowicz, W. Staniszkis, St. Prus-Wisniewski, St. Stablewski, K. Olchowicz.

Z okazji jubileuszu do prezydium Zarządu „Gazety Rolniczej” nadesłał depezę Pan Wicepremier i Minister Skarbu, Inż. Eugeniusz Kwiatkowski—treści następującej: „W dniu obchodu wyjątkowego w dziejach naszego periodycznego piśmiennictwa jubileuszu 75-lecia zasłużonej pracy na niwie oświaty rolniczej słu na ręce obecnego Zarządu „Gazety Rolniczej” wyrazy uznania oraz najlepsze życzenia dalszej chlubnej działalności”.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

RZĄDOWE PROJEKTY USTAWY GOSPODARCZYCH

Rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy o zmianie ustawy o Funduszu Pracy. Projekt ustawy przewiduje stabilizację Funduszu Pracy jako osoby prawnej, której siedzibą jest m. st. Warszawa. Przewiduje on również ograniczenie Funduszu Pracy w zaciąganiu pożyczek do wysokości zł 300 miln. Sam fakt zaciągania pożyczek okazał się życiową koniecznością ze względów gospodarczych. Znaczną wysokość pożyczek projekt ustawy tłumaczy następująco: zadłużenie Funduszu

Pracy stanowią również zobowiązania b. Funduszu Bezrobocia w wysokości zł 113 179 tys. Zadłużeniem Funduszu Pracy są również sumy, uzyskane z Funduszu Inwestycyjnego, w wysokości zł 40 714 tys. Właściwe pożyczki, uzyskane przez Fundusz Pracy, wynoszą kwotę zł 65 276 tys. Toteż wysokość pożyczek, które na gospodarzo usprawiedliwione potrzeby mógłby zaciągnąć Fundusz Pracy—w myśl postanowień projektowanej ustawy—wynosi ok. zł 81 miln. Budżet Funduszu Pracy stanowi załącznik do budżetu Ministerstwa Opieki Społecznej, a sprawozdanie finansowe Funduszu jest częścią państwowego zamknięcia rachunkowego.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU

Dn. 10 czerwca odbyło się pierwsze w sesji nadzwyczajnej posiedzenie Sejmu, na którym przez I czytanie przeszły m. in. następujące projekty ustaw gospodarczych: 3 projekty ustaw tzw. aprowizacyjnych, a więc w sprawie uregulowania obrotu zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem, o uregulowaniu gospodarki cukrowej i buraczanej oraz o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszechnego użytku, dalej 11 projektów ustaw ratyfikacyjnych, o dodatkowych kredytach na 1938/39 r., o zmianie ustawy o finansowaniu inwestycji z funduszy państwowych w okresie do 31/III 1939 r., o 4¼% bonach Skarbu Państwa w dolarach Stanów Zjedn., o konwersji obligacji 6% pożyczki dolarowej, wypuszczonej dn. 1/IV 1920 r., i o konwersji obligacji 7% pożyczki stabilizacyjnej, opiewających na dolary Stanów Zjedn., następnie o zmianie ustawy o Funduszu Pracy, o poprawie finansów Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu i o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o wykonywaniu praktyki lekarskiej.

Na tym posiedzeniu została powołana Komisja Specjalna do Spraw Aproprowizacji dla rozważenia powyżej wymienionych 3 ustaw aprowizacyjnych — w składzie 31 członków; Komisję stanowią następujący Pos. Pos.: Kielak, Sowiński, Głowacki, Bartczak, Bura, Dębicki, Freyman, Hermanowicz, Kozubski, Łazarski, Łobodziński, Łubiński, Marchlewski, Messing, Minberg, Mostowski, Mróz, Olewiński, Olszewski, Peleński, Piechoczek, Płonka, Prystorowa, Puławski, Snopczyński, Stamm, Szulczewski, Wanke, Wierzbicki, Witwicki, Wyganowski.

PRACE KOMISYJ SEJMU

Komisja Specjalna do Spraw Aproprowizacji

Dn. 10 czerwca odbyło się posiedzenie Komisji Specjalnej do Spraw Aproprowizacji, na którym prezydium Komisji ukonstytuowało się następująco: Przewodniczący—Wicemarszałek Kielak, Zastępca Przewodniczącego—Pos. Sowiński, Sekretarz—Pos. Głowacki. Na tym posiedzeniu dokonano wyboru referentów. Na referenta projektu ustawy o zmianie dekretu Prezydenta Rzplitej o uregulowaniu gospodarki cukrowej i buraczanej wybrano Pos. Łubińskiego, na referenta projektu ustawy o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszechnego użytku—Pos. Snopczyńskiego, i na referenta projektu ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej w sprawie uregulowania obrotu zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem—Pos. Dębickiego.

Komisja Pracy

Dn. 10 czerwca odbyło się posiedzenie Komisji Pracy, na którym referentem projektu ustawy o poprawie finansów Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu wybrany został Pos. Małecki. Referat ustawy o zmianie ustawy o Funduszu Pracy przydzielony został Pos. Hołyńskiemu.

Komisja Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej

Dn. 10 czerwca na posiedzeniu Komisji Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej referentem projektu ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o wykonywaniu praktyki lekarskiej wybrany został Pos. Ks. Lubelski.

Komisja Spraw Zagranicznych

Dn. 10 czerwca odbyło się posiedzenie Komisji Spraw Zagranicznych, na którym poniższe referaty ustaw ratyfikacyjnych przydzielono następującym Posłom: o uregulowaniu wymiarów oczek sieci rybackich i ochronnych wymiarach ryb—Pos. Formeli; o porozumieniu między Polską i Finlandią, dotyczącym clenienia oleju żywnościowego—Pos. Wadowskiemu; o porozumieniu między Polską i Finlandią o clenieniu serów pochodzenia fińskiego—Pos. Wadowskiemu; o protokole taryfowym między Polską i Estonią—Pos. Pelczyńskiej; o protokole dodatkowym do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Czechosłowacją—Pos. Choińskiego-Dzieduszyckiego; o protokole taryfowym między Polską i Lotwą—Pos. Wojnar-Byczyńskiego; o konwencji międzynarodowej o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych—Pos. Tarnowskiemu; o porozumie-

niu między Polską i Szwecją, dotyczącym clenienia produktów „Renad Tallolja”—Pos. Wagnerowi; o porozumieniu między Polską i Szwajcarią, dotyczącym clenienia blachy ocynkowanej i plecionek do kapeluszy—Pos. Skrypnikowi; o protokole dodatkowym do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Grecją—Pos. Budzyńskiemu.

Dn. 15 czerwca odbyło się posiedzenie Komisji Spraw Zagranicznych, na którym przyjęte zostały powyższe projekty ustaw w sprawach ratyfikacyjnych, przy czym projekt ustawy o uregulowaniu wymiarów oczek sieci rybackich i ochronnych wymiarach ryb—referował Pos. Choiński-Dzieduszycki, a projekt konwencji międzynarodowej o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych—Pos. Łubiński.

Komisja Budżetowa

Dn. 14 czerwca odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej Sejmu, na którym Pos. Sobczyk referował projekt ustawy o dodatkowych kredytach na 1938/39 r. Zmiany, zaprojektowane w tym projekcie ustawy, polegają na zwiększeniu wydatków państwowych o zł 1 756 070 oraz na zmniejszeniu ich o zł 835 070. Różnica po stronie wydatkowej—w wysokości zł 921 tys.—będzie pokryta zwiększoną o tę kwotę wpłatą Monopoli Spirytusowego. Dyskusję wywołała sprawa kupna domu we Lwowie dla Oficerskiej Szkoły Policijnej oraz sprawa asygnowania reszty ceny kupna za meble dla Wawelu.

Przemawiali Panowie Wiceministrowie: Skarbu Grodyński oraz Rolnictwa i Ref. Roln. Jaroszyński, nasświetlając nową organizację spraw aprowizacyjnych w łonie tego Ministerstwa. Projekt ustawy wg propozycji rządowej przyjęto.

Następnie Pos. Sikorski referował projekt ustawy o zmianie ustawy z dn. 25/III 1938 r. o finansowaniu niektórych inwestycji z funduszy państwowych w okresie do dn. 31/III 1939 r. Projekt ustawy zwiększa kredyty na zakończenie wględnie kontynuowanie rozpoczętych regulacji rzek niespławnych w powiatach mławskim, przasnyskim, makowskim, ostrołęckim, łomżyńskim, ostrowskim, czarnkowskim i wyrzyskim—o kwotę zł 2 miln. Konieczność tego wydatku jest w pełni uzasadniona. Komisja projekt ustawy według propozycji rządowej uchwaliła.

W dalszym ciągu Pos. Hołyński referował projekt ustawy o zmianie ustawy o Funduszu Pracy. Referent, analizując projekt rządowy, wyraził obawę, że upoważnienia, zawarte w nim, mogłyby poważnie zaciążyć na przyszłej działalności Funduszu Pracy, którego budżet sprowadzić by się mógł do obsługi długów, a nie do kredytowania robót inwestycyjnych, co jest przecież celem budżetu. W takiej np. sytuacji znalazł się Fundusz Drogowy. Poza tym w działalności Funduszu Pracy nastąpiła zasadnicza zmiana nastawienia. Początkowo były przez Fundusz Pracy udzielane pożyczki niskoprocentowe na dłuższy termin. Biorąc pod uwagę, że pożyczki te są udzielane na niski procent i długi termin, podczas gdy zaciągane przez Fundusz Pracy opiewają na wyższy procent, a krótszy termin—już samo to musi stanowić poważne obciążenie dla Funduszu Pracy. Jeżeli dodamy, że obecnie pożyczki ustąpiły miejsca dotacjom—musi to poważnie zaciążyć na charakterze pracy Funduszu i na jego możliwościach budżetowych. Wszystko to skłania referenta do zaproponowania zmiany rządowego projektu ustawy, jak poniżej. Ustala się, że zadłużenie Funduszu Pracy—poza zobowiązaniami, przejętymi w myśl art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy, do dn. 31/III 1939 r. nie może przewyższać zobowiązań, wynikających z pożyczek, zaciągniętych od Funduszu Inwestycyjnego do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, oraz dalszej kwoty zł 85 miln. Po dn. 31/III 1939 r. zaciągnięcie każdego nowego zobowiązania wymaga specjalnego tytułu ustawowego—z wyjątkiem nagłej konieczności państwowej. W tym wypadku Fundusz Pracy za zgodą Ministra Skarbu może zaciągnąć kredyt do wys. zł 10 miln. Równocześnie ma być o tym powiadomiona Najwyższa Izba Kontroli Państwa, a w następstwie przedłożony Sejmowi odpowiedni projekt ustawy. Budżet Funduszu Pracy jest częścią składową budżetu Państwa, Minister Opieki Społecznej zaś corocznie składa Sejmowi sprawozdanie o gospodarce Funduszu w ubiegłym okresie budżetowym. Sprawozdanie finansowe Funduszu Pracy jest częścią państwowego zamknięcia rachunkowego.

Po dyskusji, w której zabrał głos Pan Minister Opieki Społecznej Marian Zyndram-Kościałkowski, Komisja przyjęła projekt ustawy według propozycji referenta.

W końcu Pos. Hutten-Czapski referował łącznie 3 projekty ustaw: o 4½% bonach Skarbu Państwa w dolarach Stanów Zjedn., o konwersji obligacji 7% Pożyczki Stabilizacyjnej, opiewającej na dolary Stanów Zjedn., i o konwersji obligacji 6% Pożyczki Dolarowej, wypuszczonej w dn. 1/IV 1920 r. Pierwsza z tych ustaw reguluje sprawę zapłaty dzierżawnej firmie „Lilpop, Rau i Loewenstein”, a właściciwi „Standard Car Finance Corporation” za wyprodukowane wagony. Jest on raczej ratyfikacją zawartej umowy, korzystnej dla Skarbu Państwa. Przy sposobności referowania ustaw konwersyjnych sprawozdawca zaznaczył, że stanowią one końcowy etap prowadzonej przez Ministerstwo Skarbu akcji konwersyjnej. Propo-

nowane oprocentowanie jest dostatecznie wysokie, jeśli chodzi o warunki solidnych papierów na rynkach zagranicznych. Dopiero po zakończeniu akcji konwersyjnej będzie można podsumować rezultaty. Już teraz można ocenić całą tę akcję jako korzystną. Napotyka ona na duże

trudności. Obawy z nią związane nie okazały się słuszne. Po wyjaśnieniach dodatkowych Dyrektora Departamentu Obrotu Pieniężnego Domaniewskiego Komisja wszystkie 3 projekty ustaw uchwalila.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

PRZEMYSŁ NAFTOWY

S. P. INŻ. STANISŁAW ZARZECKI.—W dn. 2 b. m. zmarł ś. p. Stanisław Zarzecki, długoletni Dyrektor Związku Polskich Producentów i Rafinerów Mineralnych.

Ś. p. Inż. Zarzecki urodził się w 1893 r. Studia politechniczne odbywał w Niemczech, specjalizując się w konstrukcji urządzeń dla przemysłu chemicznego. Przed wojną pracuje w cukrowniach na Ukrainie, w czasie wojny zajmuje stanowisko kierownika biura technicznego w Wydziale Zaopatrywania m. Warszawy. Po odzyskaniu Niepodległości staje do pracy w administracji państwowej, obejmując stanowisko Zastępcy Dyrektora Wydziału Warszawskiej Dyrekcji P. K. P. Stamtąd przechodzi do Ministerstwa Apropowizacji, w stopniu Rady Ministerialnego, skąd wreszcie, po likwidacji tegoż Ministerstwa, powraca do pracy na polu gospodarczym, obejmując stanowisko Dyrektora Zakł. Chem. „Zabłocie”.

W 1922 r. obejmuje stanowisko Dyrektora Związku Polskich Producentów i Rafinerów Olejów Mineralnych. Na tym stanowisku pozostaje aż do ostatnich chwil życia. Dzięki swej wyjątkowej i umiejętnej pracy na powierzonym sobie posterunku położył ś. p. Zmarły duże zasługi dla rozwoju przemysłu naftowego w Polsce.

Dużo pracy poświęcił ś. p. Inż. S. Zarzecki również sprawom rozwoju motoryzacji. Brał żywy udział w pracach Ligi Drogowej, której na terenie Warszawy był Wiceprezesem.

Nad otwartą mogiłą ś. p. Inż. Zarzeckiego, który dzięki swym wybitnym zaletom umysłu i niezwyklej prawości charakteru cieszył się powszechnym uznaniem i szacunkiem, żegnali PP.: Inż. Henryk Salomon de Friedberg, Naczelnik Wydziału Nafty Min. Przem. i Handlu, Prezes Inż. W. Hłasko w imieniu zrzeszonego przemysłu naftowego oraz Inż. M. Szydłowski w imieniu Centralnego Związku Przemysłu Polskiego.

HUTNICCTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICZA ŻELAZNEGO W MAJU 1938 R. — W notatce pod powyższym tytułem, podanej w zes. 24/1938 (str. 907) — mylnie podano wytwórczość stali oraz wytworów walcowniczych w maju 1938 r.; winno być, mianowicie: stal — 111 054 t, wytwory walcownicze — 93 944 t; odpowiednim zmianom ulegają, oczywiście, i liczby procentowe dla tych 2 gatunków wytwórczości.

PRZEMYSŁ METALOWY I ELEKTROTECHNICZNY

WYTWÓRNICZA PIECÓW BEZTRANSFORMATOROWYCH.—W Radomiu powstaje wytwórnia elektrycznych pieców beztransformatorowych, oparta na licencji wynalazku, dokonanego przez polskich inżynierów pod kierunkiem Inż. Adama Sierputowskiego, asystenta Zakładu Metalurgii przy Politechnice Warszawskiej.

Wynalazek asystenta Politechniki Warszawskiej stanowi bardzo poważny postęp w technice budowy pieców elektrycznych do hartowania stali.

Wytwórnia obsługiwać ma potrzeby polskiego przemysłu stalowego i chemicznego oraz cały kontynent europejski—z wyjątkiem Anglii, gdzie utworzyło się konsorcjum dla eksploatacji polskiego patentu w krajach Wielkiej Brytanii i Stanach Zjedn. Am.

Doniosłość wynalazku Inż. Sierputowskiego polega na usunięciu potrzeby stosowania transformatorów dla regulacji temperatury pieców, przez co usunięta została główna przeszkoda do nieograniczonego wprost rozwoju i zastosowania energii elektrycznej w technice obróbki cieplnej metali.

PRZEMYSŁ SZKLANY

EKSPORT WYROBÓW SZKLANYCH W ROKU 1937

Ekspert wyrobów szklanych, reprezentujący w latach 1931–1933 wartość ok. zł 1,5 mln., począł stopniowo zmniejszać się, spadając w 1935 r. do najniższego poziomu. Głównymi powodami tego zjawiska były: dewaluacja walut w krajach, konkurujących z nami w eksporcie szkła, na skutek czego polski przemysł szklany często nie był w stanie obniżyć cen do poziomu zagranicznej konkurencji, oraz wprowadzenie różnego rodzaju ograniczeń importowych w wielu krajach, będących odbiorcami naszego szkła. Mimo starań polskich eksporterów, w dalszym ciągu nie udało się wprowadzić wyrobów szklanych na rynki Dalekiego Wschodu, a więc do Indyj Brytyjskich, Holenderskich, Filipin, Chin, Australii i innych, rynki te bowiem opanowane są całkowicie przez konkurencję japońską (jak wiadomo, szkło i wyroby szklane stanowią jedną z głównych pozycji eksportu Japonii), oferującą wyroby szklane po cenach niepomiaralnie niskich, nie wytrzymujących żadnej kalkulacji. Co gorsza, na skutek rosnącej penetracji Japonii, daje się odczuwać coraz bardziej konkurencja szkła japońskiego na takich rynkach, jak: Stany Zjedn., Unia Południowo-Afrykańska i Ameryka Południowa. Ekspert japoński obejmuje przede wszystkim butelki, kieliszki, szklanki, zwierciadła, szyby, soczewki, szkło okienne i tafłowe.

Jak już wyżej wspomniano, rok 1935 wyraził się najniższą wartością eksportu wyrobów szkła, mianowicie zł 800 tys., przy czym w 1936 r. wartość ta powiększyła się do zł 877 tys.

Rok 1937 wykazał dalszy wzrost eksportu—zarówno co do ilości, jak i jego wartości. Ogółem wywieziono w roku sprawozdawczym 773 t wyrobów szklanych wartości zł 978 tys., co w stosunku do 1936 r. (529 t—zł 877 tys.) stanowi wzrost ilościowy o 46,1% i wartościowy o 11,5%. Średnia cena 1 kg eksportowanego szkła, która w 1936 r. utrzymywała się na poziomie zł 1,66, w 1937 r. spadła do zł 1,27, czego wytłumaczeniem jest wywóz tańszych niż w poprzednim roku gatunków szkła stołowego.

W ogólnym eksporcie szkła na pierwsze miejsce wysuwa się, jak zwykle, szkło stołowe i galanteryjne, którego wywóz przekracza 60% wagowo i ponad 18% ogólnej wartości wywozu szkła. Na drugim miejscu, podobnie jak w 1936 r., znajduje się wywóz balonów szklanych, dalej uplasowały się—kolejno pod względem wartości—baloniki do fabrykacji żarówek, szkiełka do zegarków, szkło perfumeryjne i wreszcie szkło tafłowe.

Jak więc widzimy, główną pozycją naszego eksportu szkła jest szkło stołowo-galanteryjne, w dużym procencie ołowiane—kryształowe. Nie jesteśmy bowiem konkurencyjni w produkcji szkła sposobem maszynowym (np. tanie kufle i szklanki produkcji amerykańskiej), natomiast polski przemysł szklany z powodzeniem konkuruje w zakresie szkła stołowego lepszych gatunków, wymagających większej pracy rąk ludzkich. Dla tych też powodów nie może rozwinąć się, poza sporadycznymi wypadkami, eksport butelek i szkła tafłowego. Jest to bowiem towar ciężki, o stosunkowo małej wartości—tak, że obciążony wysokimi w stosunku do jego wartości kosztami transportu kolejowego (eksportujące huty szkła znajdują się daleko od portu) nie może wytrzymać konkurencji zagranicznej, jak np. hut belgijskich, położonych bardzo blisko morza. W roku sprawozdawczym wywieziono tylko jedną partię szkła tafłowego do Brazylii, korzystając z pomocy w ramach transakcji wiązanych. Zapoczątkowany niedawno przez jedną z fabryk eksport szkiełek do zegarków zwiększył się nieco w 1937 r., kierując się do Bułgarii, Rumunii, Węgier i Włoch. Wywóz ten nie może się należycie rozwinąć na skutek wzmoczonej konkurencji zagranicznej (głównie niemieckiej i francuskiej) i związanego z tym spadku cen poniżej opłacalności.

Jeżeli chodzi o kierunek eksportu wyrobów szklanych—to na pierwszym miejscu w rzędzie odbiorców znajduje się, jak zwykle, rynek angielski. W 1937 r. wywieźliśmy do Anglii ok. 290 t szkła stołowego wartości ponad zł 438 tys., co stanowi prawie 45% ogólnej wartości wywozu. Przeciętna cena 1 kg szkła, ulokowanego na tym rynku, wynosi zł 1,50, a więc znacznie powyżej przeciętnej wartości (zł 1,27 za kg). Świadczy to o tym, że rynek angielski wykazuje zapotrzebowanie na szkło stołowe wyższych gatunków.

Drugim z kolei rynkiem zbytu jest Kanada, gdzie polskie szkło stołowe cieszy się coraz większym popytem. W 1933 r. eksport szkła

do tego państwa nie był prowadzony, w 1934 r. wywieźliśmy tam szkła zaledwie za zł 15 tys., w 1935 r. już za zł 45 tys., w 1936 r. za zł 105 tys., w roku zaś sprawozdawczym—za zł 135 tys., a więc w ostatnich 2 latach wartość eksportu na ten rynek wzrosła o 200%, wykazując w dalszym ciągu tendencję zwiększania się. Kanada jest odbiorcą szkła stołowego, dętego i prasowanego oraz galanterii szklanej.

Na trzecie miejsce w rzędzie odbiorców polskiego szkła wysunęła się w 1937 r. Austria, importując ok. 177 t wyrobów szklanych za sumę zł 105 tys., co w porównaniu z importem w 1936 r. (24 t wartości zł 29 tys.) stanowi 6-krotny wzrost ilościowy i prawie 3-krotny wartościowy. Przeciętna jednak wartość 1 kg szkła, eksportowanego do Austrii, wynosi zaledwie zł 0.60. Przyczyną tego jest fakt, że gros eksportu stanowi wywóz balonów szklanych, towaru stosunkowo taniego, a tylko niewielki procent przypada na szkło stołowo-galanteryjne. Anschluss Austrii do Niemiec, posiadających silnie rozwinięty własny przemysł szklany, budzi poważne obawy co do tegorocznego kształtowania się eksportu naszego szkła na rynek austriacki.

Eksport szkła do Stanów Zjedn. spadł z trzeciego miejsca w 1936 r. na czwarte w 1937 r., osiągając wartość niewiele więcej ponad zł 50 tys. Przedmiotem tego eksportu było wyłącznie szkło stołowe. W tym miejscu wspomnieć należy o eksporcie szklanych ozdób choinkowych, nie zaliczanych przez urzędową statystykę do wyrobów szklanych. Wartość tego wywozu, kierującego się zresztą wyłącznie na rynek Stanów Zjedn., wynosząca w 1936 r. zł 301 tys.—spadła w roku sprawozdawczym o 33%, gdyż do zł 190 tys., przy czym przyczyną była niesłychanie zacięta i trudna walka konkurencyjna z towarem niemieckim.

Czwarte miejsce w rzędzie odbiorców polskich wyrobów szklanych zajmuje, podobnie zresztą jak w 1936 r., Palestyna. Jednakże należy zaznaczyć, że począwszy od 1934 r. eksport szkła do Palestyny w szybkim tempie maleje; gdy w 1934 r. wartość wywozu wynosiła zł 170 tys., w 1935 r. już tylko zł 128 tys.—to w 1936 r. zaledwie zł 56 tys. Rok sprawozdawczy wykazał dalszy spadek do niewiele co ponad zł 40 tys., a więc o 30% w stosunku do 1936 r. Wagowo eksport ten kształtował się następująco: w 1934 r.—177 t, 1935 r.—163 t, 1936 r.—63 t i wreszcie 1937 r.—53 t.

Rok sprawozdawczy wykazał znaczne zwiększenie się—zarówno ilościowe, jak i wartościowe—wywozu szkła do Holandii. Eksportowane były baloniki do fabrykacji żarówek oraz butelki łącznie wartości zł 40 tys. (w 1936 r.—zaledwie zł 2 tys.). Większych możliwości zbytu szkła na rynku holenderskim ze względu na bardzo silną konkurencję szkła niemieckiego, czeskiego i belgijskiego nie ma.

Bardzo charakterystyczny jest fakt eksportu balonów szklanych do kwasów do Czechosłowacji—naszego najgroźniejszego konkurenta w zakresie eksportu szkła. Towar ten znajduje na rynku czechosłowackim rok rocznie zbyty (w 1937 r. ok. 70 t wartości ok. zł 40 tys.) ze względu na to, że ceną jego jest niższa od balonów produkcji krajowej.

Jako dalszych, choć niewielkich, odbiorców polskich wyrobów szklanych należy wymienić: Szwajcarię, Tunis, Australię, Wenezuelę, Włochy, Estonię, Syrię, Unię Południowo-Afrykańską, Albanie, Algier, Niemcy, Brazylię, Irlandię, Bułgarię, Rumunię, Maroko Francuskie, Nową Zelandię, Węgry i wreszcie (próbne wysyłki) Maltę i Iran. Ogółem więc szkło polskie dotarło w roku sprawozdawczym do 27 krajów świata, być może rozchodząc się stamtąd dalej.

Nadal nie był prowadzony (poza przypadkowymi i małymi transakcjami) eksport wyrobów szklanych do Estonii i Francji z powodu braku odpowiednich kontyngentów wywozowych. O ile rynek francuski, z powodu niestannego spadku kursu franka, stał się dla tego wywozu mniej atrakcyjny, to natomiast—w dalszym ciągu—utrata rynku estońskiego jest bardzo przykra dla przemysłu szklanego. Z rynkiem tym bowiem nasz przemysł szklany posiada od dawna nawiązane stosunki handlowe i eksportowane tam szkło stołowe prasowane, dmuchane, szlifowane i oświetleniowe cieszyło się dużym uznaniem. W układzie handlowym polsko-estońskim z dnia 19 II 1938 r. w dalszym ciągu nie mamy kontyngentu wywozowego na szkło.

Uzyskaliśmy natomiast w b. r. kontyngenty na eksport wyrobów szklanych na rynki nowe, mianowicie do Turcji i Łotwy, które niewątpliwie zostaną wykorzystane przez naszych eksporterów.

Na zakończenie należy stwierdzić, że eksport wyrobów szklanych jest szczególnie pożądanym, gdyż możliwości produkcyjne istniejących hut szklanych przekraczają znacznie zapotrzebowanie rynku krajowego. W 1937 r. czynnych było 60 hut szklanych, zatrudniających blisko 16 tys. robotników, pozostałe zaś huty w liczbie ok. 40 z powodu niemożności zbytu swych wyrobów były unieruchomione.

T. Chęciński

PRZEMYSŁ LUDOWY

PLAN FINANSOWY KOMISJI DO SPRAW PRZEMYSŁU LUDOWEGO I DOMOWEGO

Debaty parlamentarne podczas ostatniej sesji wykazały wielką popularność w naszym społeczeństwie zagadnień przemysłu ludowego, domowego i chałupnictwa. Powszechne przekonanie o ko-

nieczności właściwego postawienia zagadnień przemysłu ludowego domowego i chałupnictwa jest niewątpliwie wyrazem świadomości ubóstwa naszego kraju, zacofania naszej kultury gospodarczej i wielkiego przeludnienia wsi.

Jesteśmy w dużym stopniu krajem rękodzielników, rzemieślników, chałupników, wytwórców przemysłu ludowego i domowego. Praca ręczna, jako uzupełniający zarobek przy rolnictwie, nie dającym wystarczającego utrzymania, nie jest anachronizmem wobec istniejącego i wzrastającego przeludnienia.

Wyrazem zainteresowania Rządu tymi zagadnieniami jest wydatne powiększenie w ostatnim czasie pomocy finansowej na akcję przemysłu ludowego i domowego. Ministerstwo Przemysłu i Handlu w latach 1937/38 i 1938/39 podniosło poważnie preliminowane na te cele fundusze, jak również Fundusz Pracy rzucił na te cele po raz pierwszy sumy w granicach zł ½ miln.

W roku 1937 powstała Komisja do Spraw Przemysłu Ludowego i Domowego pod przewodnictwem Pana Ministra Przemysłu i Handlu, składająca się z przedstawicieli zainteresowanych resortów, samorządów gospodarczych oraz instytucji, pracujących na polu przemysłu ludowego. Poza normalną pracą opiniowania podziału funduszy i koordynowania akcji, prowadzonych przez różne instytucje, Komisja wypracowała plan finansowy, operujący po raz pierwszy wszystkimi odpowiednimi sumami, znajdującymi się w budżetach instytucji państwowych.

Obecnie jesteśmy w przede dniu drugiego roku pracy Komisji—bezpośrednio po opracowaniu jej planu finansowego na rok przyszły, zamykającego się sumą ok. zł 800 tys.

Plan finansowy w głównych zarysach powinien być kontynuowany co najmniej przez 3 lata. Jest to niezbędne minimum ciągłości, które zaledwie pozwala na stwierdzenie właściwego efektu gospodarczego w terenie oraz słuszności założeń planu. Nie znaczy to jednak, aby Państwo finansowało stale tworzące się przedsiębiorstwa i spółdzielnie. Powinny one dążyć do samowystarczalności, a pieniądze preliminowane powinny być obracane na dalszy rozwój i rozszerzanie akcji.

Pierwszy rok akcji na nowo podejmowanej lub rozszerzanej jest zazwyczaj obracany na przelamywanie czy to ignorancji czy rutyny, na pewne eksperymentowanie w materiale ludzkim, na jego dokształcanie, na montowanie inwestycji, na prowadzenie pracy instrukcyjnej i badawczej. Pierwszy rok nie daje możliwości otrzymania odnośnie asygnowanych funduszy takich sprawozdań, któreby istotnie orientowały w pracach terenowych. Zaledwie w drugim roku sprawozdania dają możliwość kontroli dokonanej pracy, a jej stan i efekty stają się widoczne dopiero w trzecim roku.

Nie można od większości prac gospodarczych wymagać efektów natychmiastowych, muszą one rozwijać się organicznie. Rzucanie wielkich funduszy na jakąś akcję, nie rozporządzającą doświadczonym aparatem, prowadzi często do ich zmarnowania. Przejorniejsze jest wtedy coroczne stopniowe ich zwiększanie w wypróbowanym już działaniu przy zapewnieniu na czas dłuższy podstaw finansowania danej dziedziny gospodarczej.

Jeśli chodzi o główne wytyczne planu finansowego na rok 1938/39, to Komisja położyła szczególny nacisk na dwa zagadnienia, od których akcję należy rozpocząć: podstawę surowcową tych przemysłów i kapitały obrotowe.

W bież. roku—tak jak i zeszłym—Komisja najszerzej uwzględniła sprawę udoskonalenia wyprawy włókna lnianego i konopnego. Na akcję instrukcyjną w tym zakresie asygnowano w ub. r. zł 95 587, a preliminowano na rok 1938/39 zł 128 598. Stworzono lub uzupełniono przy izbach rolniczych sieć inspektorów, instruktorów i techników uprawy i wyprawy włókna, gdyż dwa te zagadnienia łączą się ściśle. Głównie wg planu Tow. Lniarskiego w Wilnie asygnowano na inwestycje w zakresie wyprawy włókna, tworząc eksperymentalne punkty racjonalnego przerobu—mianowicie, suszarnie i międlarnie, zakupując i rozprowadzając trzepaki. Akcja dotyczyła głównie województw rejonu lniarskiego, mianowicie, województw północno-wschodnich, jakkolwiek prowadzona była również w Małopolsce

Wschodniej i w Krakowskim, gdzie kultura lnu nie jest powszechna, lecz koncentruje się na Podhalu (Nowy Targ), jednakże ze względów bezpieczeństwa jest również propagowana. Mimo znacznej sumy, na ten cel przeznaczonej, inwestycje Lniarskie tworzą rzadko rozrzucone punkty—po 2÷3 na województwo, jakkolwiek dezyderatem Towarzystwa Lniarskiego byłoby, aby organizowano je w rejonach o bardziej nasilonej kulturze lniarskiej prawie w każdej gminie. Dotychczas nie mamy ścisłych sprawozdań z wyników tej akcji, jednakże wiadomości, zebrane przez Tow. Lniarskie w Wilnie i Bazyry Przemysłu Ludowego, świadczą o przychylnym przyjęciu przez ludność wprowadzanych innowacji, o poprawieniu jakości włókna, o podniesieniu jego ceny—w konsekwencji bardzo niekosztownych i rentujących się dla ludności operacji.

Akcja w zakresie wyprawy włókna jest właściwą domeną pracy izb rolniczych, które zostały powołane do popierania przemysłu ludowego i domowego. W wytycznych, opracowanych na pierwszych posiedzeniach Komisji, sprawy surowca zostały oddane pod ich kompetencję, podczas gdy sztuka ludowa i doskonalenie właściwego przemysłu ludowego należeć powinno raczej do towarzystw popierania przemysłu ludowego, a handel—do bazarów. Oczywiście, ten podział nie jest rygorystycznie stosowany—mianowicie w zależności od warunków i stosunków terenowych.

Akcja surowcowa przekracza niewątpliwie zagadnienie przemysłu ludowego i domowego, ale jest ona nieodłączną jego podstawą. Nie tylko produkcja włókna lnianego i konopnego, ale przerób wełny, garbarstwo i wikliniarstwo zostały uwzględnione w planie Komisji. Jednakże niewątpliwie najsilniejszy akcent położono na zagadnienia produkcji włókna. Tłumaczyć to należy przede wszystkim tym, że tkactwo jest najsilniej rozkrzewionym przemysłem ludowym, które w obecnej chwili przeżywa renesans. Dalej, produkcja włókna, uprawa i wyprawa jest u nas w dużej części pracą chłopów-rolników. Produkcja włókna i tkactwo uzupełniają się na wzajem, tworząc podstawę samowystarczalności wiejskiej w rejonach najuboższych, głównie kresowych. Włókno jest poza tkactwem ludowym poważnym artykułem handlu wewnętrznego i zagranicznego. W b. r. bazyry przemysłu ludowego rozszerzyły swą akcję również na handel włóknem. Tak np. Bazar Nowogródzki dostarczył Żyrardowowi 7 wagonów włókna.

Produkcja włókna i tkactwo ulegają silnym wahaniom koniunktury w rejonach, pracujących na zbytnie. Haussa cen na włókno czyni tkactwo ludowe nieopłacalnym i odwrotnie, gdy cena na włókno spada, tkactwo wygrywa. Jeśli chodzi o tkactwo ludowe tradycyjne—na własne potrzeby, to otrzymuje ono produkcję lnu w czasach nawet najgorszej dla lnu koniunktury.

Plan finansowy Komisji pod presją zapotrzebowania terenowego, zwłaszcza czynników rolniczych, silnie uwzględnił tkactwo, przeznaczając na ten cel w 1937/38 r. zł 51 840, a w 1938/39 r.—zł 31 395 na tkactwo lniane i zł 14 930 na tkactwo wełniane. Akcja ta nasuwać może jednak pewne obawy. Bo byliśmy przecież już świadkami zupełnego załamania się tkactwa ludowego i utrzymania się go tylko w najgłuchszych zakątkach. W obecnej chwili pod wpływem koniunktury, a także sztucznego stworzenia ludowego zapotrzebowania, tkactwo rozszerzyło się i wzmocniło. Spełniło ono pionierską rolę w zakresie propagandy lnu dla fabryk i obecnie zapotrzebowanie hurtowych dostaw staje pod znakiem zapytania. Przerwanie ich, jak również ciągła niższa cen na płótno grozi katastrofą dla rolników terenów południowo-wschodnich. Bazyry przemysłu ludowego walczą o rynek detaliczny prywatny dla samodziół. Jeśli istotnie w okręgach, gdzie tkactwo od dawna zaniedbano, ludność wiejska zacznie tkąć dla siebie i ubierać się w samodzioly, powyższe zastrzeżenia upadną. Jednakże przy wyższej cenie robocizny niż na kresach i przy tej kolosalnej ilości pracy, której tkanie wymaga, akcja ta może nie dać właściwych rezultatów.

Niewątpliwie, z miliona kołowrotków i setek tysięcy krosien będą pracowały na zbytnie do miast—nie obawiając się konkurencji fabrycznej—te, które dadzą tkaniny o wysokim poziomie artystycznym i technicznym, stworzonym przez wiekową tradycję ludową. Jednakże artykuły dekoracyjne wymagają opieki specjalnej o bardzo wyso-

kiej kulturze, której raczej mogą dostarczyć towarzystwa popierania przemysłu ludowego i bazyry. Tkaniny artystyczne dają wyższe zarobki, ale mają mniejszy zasięg zbytu.

Rozszerzenie prac Komisji z tkactwa na zagadnienie produkcji włókna wydaje się tedy dużą przecznością. Wprowadzenie racjonalnej uprawy i wyprawy włókna nie będzie nigdy akcją chybioną—czy to ze względu na zapotrzebowanie fabryk, czy też potrzeby tkactwa ludowego, które wtedy łatwiej sięgać może po większe dostawy, operując jednolitym i lepszym włóknem.

W zakresie przerobu wełny—montuje się eksperymentalną przedsiębiorstwo w okręgu kieleckim, gdzie hoduje się owcę długowłnistą. Ośrodek ten wykaże, czy żądanie innych izb rolniczych—tworzenia przedziałów—jest uzasadnione. Przedziałnie ułatwiają najmudniejszą pracę, jednocześnie odbierając niskie wprowadzie, ale wartościowe zarobki tysiącom osób. Przedziałnie mają rację bytu tylko w bardzo uprzemysłowionych ośrodkach tkackich i trykotarskich. Nie budzi wątpliwości natomiast stawianie wykończalni samodziół wełnianych, jaką zorganizowano w Opsie na Wileńszczyźnie w ośrodku samodziół wełnianych. Wykończalnia, postawiona na właściwym poziomie technicznym, powinna przyczynić się do potania samodziół, produkowanych na zbytnie, a przede wszystkim—ułatwić produkcję samodziół wełnianych na własne potrzeby wsi. Tkactwo samodziolowe wełniane rozwija się u nas w szybkim tempie. Dużą trudność stanowi fakt, że tradycyjne okręgi tkackie (np. woj. południowo-wschodnie) nie odpowiadają rejonom hodowli owcy długowłnistej, gdyż na zainteresowanych terenach hoduje się owcę kożuchową, obawiając się zwyrodnienia innych gatunków. Wełna dworskich owiec rasy zelowskiej i merynoprecosów na terenie Wileńszczyzny (pozostałych z czasów dawniejszych) cieszy się dużym popytem w ośrodkach samodziół wełnianych. Izby rolnicze propagują akcję kursów trykotarskich, niewątpliwie pożyteczną, o ile chodzi o produkcję ludności na własne potrzeby, jednakże ze względu na niskie gatunki wełny krajowej—szorstkiej i sztywnej—oraz szczególne wymagania w zakresie handlowym odbiorców oraz mody—nie można liczyć na szerszy zbytnie tych wyrobów. W zakresie farbiarstwa robi się stosunkowo niewiele, gdyż okazuje się, że farbiarze wykwalifikowani nie umieją specjalnie stosować się do warunków pracy w przemyśle ludowym. I tu potrzebna jest raczej stała praca doświadczalna—zarówno przed farbowaniem roślinnym (którą się prowadzi), jak przed fabrycznym.

W zakresie garbarstwa ogromne znaczenie miałyby propaganda przez izby rolnicze racjonalnego zdejmowania i konserwacji skór itp. Jednakże akcja terenowa idzie raczej w kierunku prymitywnego garbarstwa na potrzeby ludności oraz kuśnierstwa.

Sprawa wikliniarstwa przekracza potrzeby przemysłu domowego, bowiem wiklina jest także pożądanym artykułem eksportu. Jak wiadomo zresztą, koszykarstwo jest w 90% przemysłem eksportowym. Obecnie, produkcja eksportowa koncentruje się w zagłębiu Rudnickim, wchodzącym w obręb C. O. P., a także na Pomorzu. Izby rolnicze, wychodząc z założenia, że ceny robocizny w obrębie C. O. P. wzrosną na tyle, że produkcja koszyków nie będzie zdolna się utrzymać, rozpoczęły akcję instruktorską na innych terenach (północno-wschodnich), gdzie ceny robocizny są najniższe.

Organizacja Młodzieży Pracującej założyła już dość sprawny ośrodek w Wilejce, rozpoczyna się pracą w Białostockim, a znaczne sumy na koszykarstwo i wikliniarstwo rzucono na Pomorze, gdzie Wielkopolska Izba Rolnicza stworzyła ośrodek koszykarski na terenach, bogatych w plantacje wikliny. Trzeba jednak zaznaczyć, że w koszykarstwie tereny surowcowe nie odpowiadają ośrodkom koszykarstwa i—rozpoczynając nowe prace—trzeba jednocześnie prowadzić koszykarstwo i wikliniarstwo.

Plan finansowy Komisji do Spraw Przemysłu Ludowego i Domowego uwzględnił w pierwszym rzędzie te wszystkie akcje surowcowe, które omówiliśmy wyżej—finansując instruktorów oraz inwestycje w zakresie narzędzi i warsztatów. Akcję badawczą, organizacyjną i kredytową, przewidzianą w planie finansowym Komisji—omówimy odrębnie.

ROLNICTWO

ZAPAS ZIEMI NA PARCELACJĘ

Ustawa z dn. 28/XII 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej przeznaczyła na przebudowę ustroju rolnego w Polsce następujące grunty:

a) grunty państwowe i Państwowego Banku Rolnego, nadające się na cele reformy rolnej;

b) grunty, należące do Kościoła Rzymsko-Katolickiego oraz innych kościołów i gmin wyznańowych;

c) grunty, należące do fundacji i instytucji naukowych;

d) grunty, należące do osób prywatnych, tzw. zapas ziemi prywatnej, stanowiący nadwyżki ponad wyłączenia od parcelacji, dokonane na podstawie art. 4 i 5 ustawy oraz na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 28/II 1928 r. o wyłączeniu gruntów na cele gospodarstwa leśnego.

Plany parcelacyjne, ogłaszane corocznie i wskazujące, jaki obszar gruntów w poszczególnych województwach winien być w danym roku rozparcelowany, obejmowały wyłącznie grunty prywatne oraz grunty państwowe i Państwowego Banku Rolnego. W szczególności do chwili obecnej na mocy powyższej ustawy z 1925 r. poddano obowiązkowi parcelacyjnemu 1 383 096 ha gruntów prywatnych oraz 405 500 ha gruntów państwowych i Państwowego Banku Rolnego.

Udział poszczególnych województw w przebudowie ustroju rolnego ilustruje poniższe zestawienie:

Województwa ¹⁾	Udział w przebudowie ustroju rolnego gruntów:	
	państwowych i P. B. R. ha	prywatnych ha
Polska	405 500	1 383 096
Centralne	107 943 (26,6%)	406 047 (29,4%)
Warszawskie	19 078	125 500
Łódzkie	8 080	66 500
Kieleckie	30 528	66 400
Lubelskie	30 557	110 847
Białostockie	19 700	36 800
Wschodnie	170 204 (42,0%)	474 361 (34,3%)
Wileńskie	37 884	124 800
Nowogródzkie	32 090	110 200
Poleskie	45 260	124 961
Wołyńskie	55 010	114 400
Południowe	2 810 (0,7%)	251 900 (18,2%)
Tarnopolskie	—	95 300
Stanisławowskie	—	31 600
Lwowskie	1 598	89 500
Krakowskie	1 212	35 500
Zachodnie	124 543 (30,7%)	250 788 (18,1%)
Śląskie	6 278	9 500
Poznańskie	69 595	145 353
Pomorskie	48 670	95 935

Grunty, należące do Kościoła Katolickiego (obydwu obrzędów), oraz grunty, należące do fundacji i instytucji naukowych, nie były obejmowane planami parcelacyjnymi oraz nie nakładano na te grunty obowiązku parcelacyjnego.

Całkowite wyczerpanie się ziemi państwowej, przeznaczonej na parcelację (poza województwami zachodnimi), oraz prawie całkowite wyczerpanie się na terenie niektórych województw zapasu ziemi prywatnej—stwarza konieczność umożliwienia Państwu wykorzystania na cele przebudowy ustroju rolnego również gruntów kościelnych, fundacyjnych oraz należących do instytucji naukowych. Zapas tych gruntów, przeznaczony w myśl ustawy o wykonaniu reformy rolnej na cele przebudowy ustroju rolnego, wynosi ok. 245 tys. ha.

¹⁾ W granicach sprzed dn. 1/IV 1938 r.

Roźmieszczenie w województwach zapasu ziemi, przeznaczonego na przebudowę ustroju rolnego, według jego pochodzenia przedstawia następujące zestawienie:

Województwa ¹⁾	Zapas ziemi, przeznaczony na przebudowę ustroju rolnego w nieruchomościach, stanowiących własność:				
	Państwa	prywatną	Kościola Rz.-Kat.	Kościola Gr.-Kat.	fundacji i instytucji naukowych
Polska	45 400	614 300	107 800	45 800	91 600
Centralne	7 500 (16,5%)	196 400 (32,0%)	4 300 (4,0%)	500 (1,1%)	19 400 (21,2%)
Warszawskie	1 200	111 400	—	—	5 300
Łódzkie	2 300	31 200	—	—	500
Kieleckie	2 400	17 300	—	—	2 600
Lubelskie	1 100	25 300	3 500	500	10 700
Białostockie	500	11 200	800	—	300
Wschodnie	500 (1,1%)	25 400 (4,1%)	3 700 (3,4%)	—	5 100 (5,6%)
Wileńskie	200	4 800	1 100	—	1 200
Nowogródzkie	100	1 100	600	—	900
Poleskie	100	18 800	900	—	500
Wołyńskie	100	700	1 100	—	2 500
Południowe	—	107 400 (17,5%)	50 300 (45,7%)	45 300 (98,9%)	40 800 (44,5%)
Tarnopolskie	—	60 200	15 500	11 100	15 100
Stanisławowskie	—	21 300	6 300	15 700	7 000
Lwowskie	—	25 900	18 100	17 100	11 900
Krakowskie	—	—	10 400	1 400	6 800
Zachodnie	37 400 (82,4%)	285 100 (46,4%)	49 500 (45,9%)	—	26 300 (28,7%)
Śląskie	1 000	16 200	900	—	—
Poznańskie	24 100	264 000	30 200	—	25 900
Pomorskie	12 300	4 900	18 400	—	400

Z zestawienia powyższego wynika, że grunty, należące do Kościoła Katolickiego oraz do fundacji i instytucji naukowych, w znacznej swej większości położone są na terenie województw południowych. Województwa te, a zwłaszcza województwo krakowskie oraz zachodnie powiaty województwa lwowskiego, odczuwają ogromny głód ziemi, który nie mógł być zaspokojony nawet w znikomej części — z uwagi na brak na tym terenie zapasu ziemi państwowej oraz nieznaczny zapas ziemi prywatnej.

Szybkie umożliwienie uruchomienia na cele reformy rolnej zapasu ziemi, należącego do Kościoła Katolickiego oraz do fundacji i instytucji naukowych, jest w związku z powyższym kwestią palącą.

M. Z.

PROJEKTOWANE ZMIANY PRZEPISÓW O GOSPODARCE CUKROWEJ I BURACZANEJ

Dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 22/II 1938 r. w sprawach aprowizacyjnych („Dz. Ust. R. P.” Nr 13/1938, poz. 89) powierzył Ministrowi Rolnictwa i Ref. Roln. opiekę nad niektórymi działami przemysłu rolnego, m. in. i nad przemysłem cukrowniczym.

Jak wiadomo, w zakresie przemysłu cukrowniczego najpoważniejszym instrumentem naszej polityki cukrowej i buraczanej jest obecnie dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 3/XII 1935 r. o regulowaniu gospodarki cukrowej i buraczanej („Dz. Ust. R. P.” Nr 88/1935, poz. 548), którego wykonanie było dotychczas powierzone Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa i Ref. Roln. oraz Przemysłu i Handlu.

W związku z dekretem w sprawach aprowizacyjnych stała się aktualną sprawą nowelizacji dotychczasowych przepisów, regulujących dziedzinę gospodarki cukrowej i buraczanej.

Wniesiony przez Rząd do Izb Ustawodawczych projekt ustawy o częściowej zmianie dekretu Prezydenta Rzplitej o regulowaniu gospodarki cukrowej i buraczanej zmierza do przeniesienia dotychczasowych uprawnień i obowiązków Ministra Skarbu w zakresie gospodarki cukrowo-buraczanej na Ministra Rolnictwa i Ref. Roln., który ponosząc odpowiedzialność za całość spraw aprowizacyjnych musi posiadać możność

¹⁾ W granicach sprzed dn. 1/IV 1938 r.

regulowania na podstawie odpowiednich przepisów dziedziny przemysłu cukrowniczego, toteż wykonanie projektowanej ustawy zostało obecnie powierzone Ministrowi Rolnictwa i Ref. Roln. w porozumieniu z Ministrami: Skarbu oraz Przemysłu i Handlu.

Poza przesunięciami kompetencyjnymi omawiany projekt ustawy wprowadził jeszcze kilka zmian merytorycznych, które są wyrazem potrzeb, jakie wystąpiły w okresie stosowania dotychczasowych przepisów.

Art. 6 ust. 5 dekretu z dn. 3/XII 1935 r. o regulowaniu gospodarki cukrowej i buraczanej ma zostać zmieniony w tym kierunku, ażeby zawiadomienia, nadsyłane przez cukrownie o zakontraktowaniu buraków, przewidziane w ust. 1, 2 i 4 tegoż artykułu, mogły być potwierdzone przez władze administracji ogólnej, a nie—jak dotychczas—przez organa kontroli skarbowej. Jest to słuszne, gdyż poszczególnym urzędem wojewódzkim jest powierzony ogólny nadzór nad wykonaniem zasad kontraktowania buraków przez cukrownie, oraz właściciwi wojewodowie powołują w odniesieniu do poszczególnych cukrowni wojewódzkie komisje cukrowo-buraczane, składające się z przedstawiciela wojewody, jako przewodniczącego komisji, oraz przedstawicieli: zarządu właściwych cukrowni, właściwego zrzeszenia plantatorów, właściwej izby rolniczej, właściwego oddziału Państwowego Banku Rolnego oraz innych odpowiednich organizacji rolniczych. Komisje te współpracują z właściwymi cukrowniami w zakresie przydziału buraków poszczególnym kategoriom plantatorów oraz w zakresie rozmieszczenia plantacji buraczanych w terenie.

W art. 6 został dodany nowy ustęp (7), który ma upoważnić Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz z Ministrem Przemysłu i Handlu do przedłużania terminów nadsyłania zawiadomień przez cukrownie o zakontraktowaniu buraków. W praktyce nie zawsze cukrownie mogły w przepisany terminie, to jest do dn. 1/VI, nadesłać zawiadomienia, wówczas zwracały się do władz centralnych z prośbą o przedłużenie powyższego terminu. Ponieważ w dotychczasowych przepisach brak było odpowiedniego upoważnienia, które dawałoby możliwość władzom centralnym przedłużania omawianych terminów, przeto słuszne jest, że sprawa ta zostanie prawnie uregulowana.

Art. 8 ust. 1 ma nałożyć na cukrownie obowiązek zatrzymywania w swych magazynach zapasów cukru nie tylko na wypadek, gdyby kontyngent wewnętrzny cukru nie wystarczał na pokrycie potrzeb rynku wewnętrznego, ale i na stworzenie stałego zapasu bezpieczeństwa, np. na wypadek nieurodzaju buraków.

Art. 17 ust. 5 ma otrzymać brzmienie, jak następuje: „Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu

oraz Ministrem Przemysłu i Handlu może nakładać na cukrownie obowiązek kontraktowania pewnej części buraków u określonych kategorii plantatorów, jak również może zakazywać poszczególnym cukrowniom kontraktowania buraków cukrowych na określonych terenach plantacyjnych, a to celem usunięcia zjawiska krzyżowania się plantacji poszczególnych cukrowni”.

Łączy się to z podjętą w bieżącej kampanii akcją, mającą na celu stopniowe likwidowanie zjawiska krzyżowania się przewozu buraków dwu lub więcej cukrowni oraz jednostronnej penetracji jednej cukrowni w rejon plantacyjny drugiej. Należy podkreślić, że plantacje buraczane cukrowni, położonych na terenie Rzeczypospolitej, są na ogół bardzo porozrucane, i często się zdarza, że dany plantator, pomimo, że posiada grunty, położone w pobliżu cukrowni X—musi dostarczać buraki cukrowe do cukrowni Y, dalej położonej, gdyż właśnie z tą cukrownią zawarł umowę na dostawę buraków.

Jeżeli zjawisko tego rodzaju jest wynikiem niedostatecznego popytu na plantacje buraczane w okolicy danej cukrowni, i jeżeli cukrownia ta—pod groźbą utraty odpowiedniej części kontyngentu zmuszona jest sięgać do terenu plantacyjnego innych cukrowni, to powyższy stan rzeczy, chociaż wielce niepomyślny z punktu widzenia racjonalnej gospodarki cukrowo-buraczanej, należy jednak uznać za pewne zło konieczne. Gdy natomiast dana cukrownia, po otrzymaniu zwiększonego kontyngentu, sięga po buraki z terenu plantacyjnego drugiej cukrowni, pomimo iż na własnym terenie mogłaby ulokować przyznaną jej nadwyżkę kontyngentu (i to z zachowaniem postanowień, dotyczących kategorii plantatorów), albo też, jeżeli dana cukrownia, która posiada plantacje na terenie drugiej cukrowni, np. w wyniku poprzednio dokonanej fuzji z inną cukrownią, już nie istniejącą, nie dąży obecnie drogą wymiany plantatorów do zlikwidowania, ewentualnie do zmniejszenia penetracji w obcy teren plantacyjny—wówczas powyższy stan rzeczy należy uznać za anormalny i wymagający poprawy.

Akcja powyższa, konsekwentnie przeprowadzona, powinna przyczynić się do: 1) zrjonalizowania przewozu buraków cukrowych, 2) wyraźnego wyznaczenia rejonów plantacyjnych każdej cukrowni, oraz 3) ściślejszego zespolenia gospodarstw, plantujących buraki cukrowe z daną cukrownią.

Oto są główne zmiany projektowanej ustawy w odniesieniu do obowiązujących przepisów.

Należy zaznaczyć, że postanowienia projektowanej ustawy nie naruszają w niczym uprawnień Ministra Skarbu w sprawach podatkowych.

W. K.

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY

EKSPORT WYROBÓW SZKLANYCH W ROKU 1937 — p. str. 937.

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN W MARCU I KWIECNIU 1938 R.—Obroty handlowe kształtowały się w marcu i kwietniu zwyklowo, przede wszystkim w związku ze Świątami Wielkanocnymi oraz normalnym sezonowym ożywieniem wiosennym w hurcie. Zwiększenie obrotów, które utrzymywały się w b. r. na poziomie wyższym niż w ub. r., najwyraźniej wystąpiło w branżach: spożywczej i konfekcyjnej. W dziale artykułów budowlanych obroty nie doznały jeszcze większego ożywienia, co było związane nie tylko ze stanem warunków atmosferycznych, ale było skutkiem osłabienia ruchu budowlanego—w sensie rozpoczynania nowych budów—jakie ujawniło się w pierwszych 3 kwartałach ub. r., i dopiero w IV kwart. ub. r. ustąpiło ponownie silnej zwycze.

Dane, ilustrujące w pewnym stopniu kształtowanie się obrotów gospodarczych—wykazują w marcu i kwietniu tendencję na ogół zwyklową. A więc suma weksli wystawionych, która obejmuje, oczywiście, oprócz handlowych, weksle finansowe i która waha się w dużym stopniu w zależności od zmian w sposobach regulacji transakcji (transakcje gotówkowe—otwarty kredyt—pokrycie wekslowe)—obliczona już

z usunięciem sezonowości—obniżyła się z zł 493 miln. w lutym do zł 462 miln. w marcu i do zł 458 w kwietniu, była jednak znacznie wyższa niż przed rokiem, gdyż w kwietniu ub. r. wynosiła tylko zł 390 miln. Wpływy z opłat stemplowych (również z usunięciem sezonowości) wyniosły w I kwartale b. r. zł 23·3 miln.—wobec zł 21·9 miln. w IV kwartale ub. r. i zł 21·4 miln. w I kwartale ub. r. Przewóz towarów na P. K. P. wzrósł—jeśli chodzi o przesyłki handlowe—z 11·8 tys. wagonów przec. dziennie w lutym do 12·4 tys. wagonów w marcu; w kwietniu, co prawda, nieco osłabł—do 12·2 tys. wag., co jednak całkowicie tłumaczy przyczyny sezonowe, przede wszystkim zaś silny (o przeszło 0·3 tys. wag.) spadek przewozów nawozów sztucznych. Wskaźnik ładunków kolejowych (z usunięciem sezonowości) skurczył się o 0·1% w marcu i podniósł się o 4·3% w kwietniu.

Obroty gospodarcze w b. r. znajdują podstawę do rozwoju w zwiększeniu się zarówno inwestycji, jak i spożycia. Inwestycje budowlane przez pierwsze 3 kwartały ub. r.—jak zaznaczyliśmy wyżej—mały lub co najwyżej pozostawały niezmiennione, i dopiero w IV kwartale znów silnie wzrosły. Wpływ zmniejszonej liczby rozpoczętych budowli mieszkalnych odbił się na rozmiarach wykonywanych robót budowlanych, a w konsekwencji i na obrotach materiałami budowlanymi dopiero w b. r. Natomiast silnie podniosły się w b. r. inwestycje maszynowe, zwłaszcza inwestycje maszynowe w rolnictwie (pewien wpływ rządowej „akcji siewnikowej”). Wskaźnik inwestycji maszynowych podniósł się w I kwartale b. r. w sto-

sunku do IV kwartału ub. r. o 6%, a w stosunku do I kwartału ub. r. o 36%, przy czym w ciągu I kwartału b. r. wzrastał z miesiąca na miesiąc: z 64·8 w styczniu do 70·8 w lutym i 77·8 w marcu (z usunięciem sezonowości, przy podstawie: 1928 r.=100).

Spożycie w b. r. kształtuje się też zwykło—mimo że spożycie większe w początkowych miesiącach uległo skurczeniu—na skutek spadku cen rolniczych (częściowo tylko skompensowanego przez wzrost rozmiarów zbytu), zahamowanego dopiero w kwietniu. Natomiast wzrosło poważnie spożycie ludności miejskiej—na skutek spadku kosztów utrzymania i w związku ze znacznym wzrostem produkcji i obrotów.

Zwiększające się obroty oraz produkcja—powodujące wzrost zapotrzebowania gotówki i kredytu—nie wywoływały żadnych trudności na rynku pieniężno-kredytowym wobec dużej płynności samych jednostek gospodarczych oraz dużej płynności rynku, której nie zachwały przejściowe reperkusje wypadków politycznych w marcu. Wyplacalność była w dalszym ciągu dość dobra, choć w handlu w kwietniu wykazała lekkie pogorszenie.

Ceny w marcu—podobnie jak w ciągu pierwszych 2 miesięcy—zniżowały, w kwietniu zaś podniosły się: słabiej w zakresie cen hurtowych, silniej—jeśli chodzi o ceny detaliczne.

Ruch wskaźników cen hurtowych przedstawia następujące zestawienie (na podstawie danych Instytutu Badania Konjunktur oraz Gł. Urz. Stat.):

	Kwiecień	1929	Wskaźnik ogólny		Artykuły rolne kraj.		Artykuły przemysł.	
			przez rolników	przetworzone	surowce	półfabrykaty	wyroby gotowe	
„	1930	87·7	99·2	97·6	100·3			
„	1931	77·9	87·7	80·4	92·0			
„	1932	69·3	77·9	73·0	79·5			
„	1933	59·9	69·3	66·4	68·5			
„	1934	56·8	59·9	55·2	60·3			
„	1935	52·2	56·8	47·4	60·9			
„	1936	53·0	52·2	42·0	56·7			
„	1937	60·1	53·0	44·9	55·7			
„	1938	57·2	60·1	53·9	62·1			
„	1938	57·2	57·2	51·6	58·4			

Ceny hurtowe zniżowały od lipca ub. r. do marca b. r.—choć we wrześniu i listopadzie utrzymywały się na poziomie miesięcy poprzedzających. Spadek cen hurtowych w marcu dotyczył zarówno cen artykułów rolnych, jak i cen artykułów przemysłowych—tych ostatnich jednak w znacznie słabszym stopniu. Wzrost cen hurtowych w kwietniu nastąpił tylko w zakresie cen artykułów rolnych, podczas gdy ceny artykułów przemysłowych w dalszym ciągu nieco zniżowały.

Jeśli chodzi o ceny artykułów rolnych (łącznie z kolonialnymi oraz innymi, objętymi grupą ogólną żywności i używek)—to zmiany we wskaźnikach poszczególnych pozycji przedstawiały się następująco (wskaźniki: 1928 r.=100):

	Styczeń 1938	Luty 1938	Marzec 1938	Kwiecień 1938	Kwiecień 1937
Zboża wszelkie . . .	52·3	50·6	48·0	48·1	56·9
Ziemiopłody inne . .	42·0	41·0	38·5	45·4	43·0
Mąka i kasza . . .	53·2	51·9	50·3	51·6	56·7
Zwierzęta rzeźne . .	39·7	39·6	39·4	42·4	43·7
Mięso i słonina . . .	48·0	48·1	46·3	49·1	47·8
Nabiał	50·0	50·9	50·8	49·2	47·6
Cukier, spirytus, piwo	71·3	71·3	71·3	71·3	71·3
Towary kolonialne . .	72·6	72·0	71·0	71·6	74·4
Tytoń	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8
Sól	91·8	91·8	91·8	91·8	91·8

Ceny artykułów rolnych—po dłuższym okresie niż—w marcu jeszcze skurczyły się, mianowicie o 2·2%, ale w kwietniu wzrosły

o 2·8%. Mimo zniżkowej tendencji cen światowych krajowe ceny zbóż (a w ślad za nimi i przetworów) obniżyły się tylko w marcu, a w kwietniu znów podniosły się—z wyjątkiem cen owsa. Ceny inwentarza żywego w marcu lekko zniżowały, w kwietniu zaś podniosły się, z nadwyżką odrabiając stratę poprzedniego miesiąca. Ceny nabiału wykazywały tendencję na ogół zniżkową przy dużych wahaniami: ceny mleka po niższe w końcu marca, w kwietniu powróciły do poprzedniego poziomu; ceny masła, którego wywóz w b. r. znacznie wzrósł, w marcu były prawie ustabilizowane, w kwietniu zaś w I połowie miesiąca zwyżowały, a w II połowie w okresie poświętecznym silnie spadły; ceny jaj, których wywóz w marcu i kwietniu wzrastał w szybkim tempie, miały w marcu—podobnie jak w lutym—tendencję silnie zniżkową, ale w kwietniu już częściowo (choć tylko w ¼) odrobiły stratę poprzedniego miesiąca. Jak widzimy—i jak wskazuje wskaźnik cen—ceny artykułów rolnych—z drobnymi wyjątkami—w marcu kształtowały się zniżkowo, w kwietniu zaś—znów z drobnymi wyjątkami—zwykło.

W grupie cen artykułów przemysłowych, zniżkujących ostatnio stale, choć w słabym tempie, nastąpił w marcu spadek o 0·7%, a w kwietniu—w dalszym ciągu—o 1·0%. Zmiany cen, jakie nastąpiły w poszczególnych działach towarowych, dadzą się ustalić z następującego zestawienia (wskaźniki przy podstawie: 1928 r.=100):

	Styczeń 1938	Luty 1938	Marzec 1938	Kwiecień 1937	Kwiecień 1938
Drewno surowe	69·6	68·0	65·9	60·6	73·6
„ obrobione	53·0	53·1	52·9	52·2	56·1
Surowce włókniste	34·4	35·4	34·2	34·4	46·4
Przędza	49·5	49·2	49·1	49·1	54·6
Tkaniny	57·6	57·4	57·4	57·4	58·8
Paliwo mineralne	80·1	80·5	80·6	79·6	77·3
oleje mineralne	80·4	80·4	80·4	80·4	80·4
Złom i ruda żelazna	67·6	67·1	64·5	64·9	91·7
Żelazo	79·9	79·9	79·9	79·9	70·9
Metale nieżelazne	43·2	43·4	42·2	42·1	58·8
Skóry surowe	35·9	35·3	31·6	31·6	49·9
„ wyprawione	48·8	48·2	47·9	47·2	51·1
Odzież i obuwie	48·3	47·0	47·1	47·1	48·5
Chemikalia	68·3	68·3	67·9	67·8	71·8
Mydło	71·3	71·3	71·1	71·1	74·5
Nawozy sztuczne	68·3	69·0	69·4	69·4	69·2
Materiały budowlane mineralne	47·6	48·3	48·8	48·8	48·6
Papier	55·8	55·8	55·8	55·8	55·8
Urządzenia domowe (meble, naczy., żarówki)	68·3	68·3	68·2	68·1	69·3
Maszyny i narzędzia rolnicze . .	65·5	65·5	65·5	65·5	63·7
Maszyny, narzędzia i inne wyroby dla przemysłu	76·7	76·7	76·7	76·7	75·1

W grupie drzewnej w miesiącach sprawozdawczych odbywał się spadek cen—silniejszy w zakresie drewna surowego, słabszy—dla drewna obrobionego. Spadek cen drewna surowego trwa od lutego—po kilku miesiącach uprzedniej zwyżki, przy czym ceny z kwietnia b. r. były dość znacznie niższe od cen z kwietnia ub. r. Drewno obrobione tanieje—z drobnymi wahaniami—prawie przez cały ostatni rok, ale w rezultacie całoroczna (od kwietnia ub. r. do kwietnia b. r.) zniżka cen jest stosunkowo słabsza niż w drewnie surowym. Tendencję zniżkową cen w miesiącach sprawozdawczych powodowały słabe zamówienia z zagranicy przy niekorzystnych przy tym cenach oraz stosunkowo niewielkie jeszcze zapotrzebowanie krajowe nawet na cele budowlane—przy wzrastającym uruchomieniu przemysłu, zwłaszcza tartaków.

W grupie włókienniczej obroty nie podążyły na ogół za silnie zwiększoną produkcją, która zresztą już w kwietniu uległa redukcji. Panujące warunki atmosferyczne (zimna), późne święta Wielkiejnocy wydłużały sezon sprzedaży wiosenno-lętnej i osłabiały jego natężenie. Wpływało to zniżkowo na ceny tkanin, co jednak nie wyraziło się w ich nominalnym spadku. Podobnie jak ceny tkanin—prawie bez zmiany pozostawały ceny przędzy, natomiast pewne wahania wykazywały notowania surowców, mianowicie obniżyły się w marcu, a wzrosły w kwietniu. W marcu spadły ceny bawełny, juty i lnu, w kwietniu zaś podniosły się ceny juty i niektórych gatunków bawełny (spadły ceny bawełny amerykańskiej, podniosły się zaś—egipskiej). Ceny paliwa bardzo nieznacznie podniosły się w marcu, silniej zaś spadły w kwietniu, wracając do poziomu grudniowego. Przy niezmiennych cenach węgla wahania powyższe wywoływał ruch cen ropy, które zwyżowały nieco w marcu, a obniżyły się w kwietniu.

W grupie metalowej w zakresie surowców żelaznych nastąpił w marcu dalszy spadek, w kwietniu zaś lekki wzrost, spowodowany powrotem obniżonej w marcu ceny rudy do poprzedniego poziomu. Ceny żelaza, którego zbyt na ogół utrzymywał się na poziomie zbliżonym do zeszłorocznego—mimo silnego skurczenia się eksportu i pewnej zniżki popytu ze strony rynku prywatnego—pozostawały w dalszym ciągu niezmiennione (od lipca ub. r.). Ceny innych me-

tali—poza żelazem—obniżyły się w marcu, pozostając prawie bez zmiany w kwietniu. Ceny cynku przez oba miesiące spadały, ceny ołowiu przez oba miesiące były ustabilizowane, ceny miedzi obniżyły się w marcu, by w kwietniu więcej niż w połowie zniżyć tę odrobić.

W grupie skórzanej nastąpiła zniżka cen skór—zarówno surowych, jak i wyprawionych, przy czym ceny niektórych gatunków obniżyły się w marcu, innych—w kwietniu; ceny skór wyprawionych zniżkowały w słabszym stopniu i nierównomiernie.

W grupie mineralno-budowlanej przy rosnącej produkcji i ożywionym zbycie (zwłaszcza cementu) ceny kształtowały się w marcu lekko zwyczajowo, w kwietniu zaś wykazały pełną stabilizację; podniosły się ceny cegły i wapna. Ceny produktów naftowych—przy zwiększonym w b. r. zbycie—utrzymywały się bez zmiany. W grupie chemicznej nastąpiła w miesiącach sprawozdawczych zniżka cen, w kwietniu zresztą minimalna. Nawozy sztuczne, których zbyt—po silnej zwycze w marcu—w kwietniu nieco osłabił, wykazały w marcu lekką zniżkę cen, które w kwietniu utrzymały się bez zmiany; wzrosły, mianowicie, nieznacznie ceny superfosfatu. Ceny papieru pozostawały w dalszym ciągu niezmiennione.

W okresie rocznym—od kwietnia 1937 r. do kwietnia 1938 r.—nastąpiło wyraźne obniżenie poziomu cen hurtowych, mianowicie o 4·8%. Ceny artykułów rolnych zniżkowały w okresie rocznym o 4·3%, ceny zaś artykułów przemysłowych—o 6·0%; ruch więc zniżkowy cen rolnych był znacznie łagodniejszy niż cen przemysłowych.

W zakresie cen artykułów rolnych nastąpiła w ciągu okresu rocznego kwiecień 1937÷kwiecień 1938 przede wszystkim zniżka cen produktów roślinnych, podczas gdy w zakresie artykułów hodowlanych przeważała zwyczajna cen. Mianowicie, ceny zbóż spadły o 15·3%, ceny innych—poza zbożami—ziemiopłodów podniosły się o 5·6%, ceny przetworów zbożowych obniżyły się o 9·0%. Jednocześnie ceny bydła i trzody zniżkowały o 3·0%, ceny mięsa i przetworów wzrosły o 2·7%, a ceny nabiału—o 3·4%.

Co się tyczy cen artykułów przemysłowych, to zniżka ich objęła w okresie rocznym od kwietnia 1937 r. do kwietnia 1938 r. nie wszystkie grupy, bowiem kilka grup wykazało w ciągu tego okresu poziom utrzymany, a w niektórych grupach ujawniła się nawet lekka zwyczajna cen. Spadek cen skoncentrował się przede wszystkim w grupach surowcowych: ceny drewna surowego obniżyły się o 17·7%, ceny skór surowych—o 36·7%, ceny surowców włókienniczych—o 26·0% (bardzo silnie bawełny, w mniejszym nieco stopniu wełny, juty i lnu, a z wyjątkiem konopi), oraz ceny złomu i rudy—o 29·2%; wzrosły jedynie ceny paliwa mineralnego—o 3·0% (zwyczajna ceny ropy). W grupach półfabrykatów zmiany cen w okresie rocznym były na ogół mniejsze: ceny żelaza wzrosły o 12·7% (podwyżka cen w lipcu 1937 r.), ceny olejów mineralnych pozostały bez zmiany, a spadły: ceny drewna obrabionego—o 6·9% (znacznie słabiej niż surowce), ceny skór wyprawionych—o 7·6% (kilkakrotnie słabiej niż ceny surowych), ceny przędzy—o 10·0% (oprócz jedwabnej), oraz ceny nawozów sztucznych—o 1·9% (zniżka cen kainitu i tomasyny); poza tym ceny chemikaliów obniżyły się o 5·5% (m. in. ceny terpentyny medycznej), ceny innych metali poza żelazem spadły bardzo silnie, bo o 28·4% (gwałtowny spadek cen cynku, słabszy nieco—ołowiu i miedzi), ceny materiałów budowlanych zwyczajowały zaledwie o 0·4% (wzrost cen cegły i wapna), ceny papieru pozostały bez zmiany. W grupie wyrobów gotowych o charakterze bezpośredniej konsumpcji nastąpił między innymi spadek cen tkanin (o 2·4%), cen odzieży i obuwia (o 2·9%) oraz cen mydła (o 4·6%).

Sumując zmiany cen w okresie rocznym według zasadniczych grup, otrzymujemy—odnośnie cen artykułów przemysłowych—następujące wyniki: ceny surowców spadły silnie, bo o 13·6%, ceny półfabrykatów—znacznie słabiej, mianowicie tylko o 3·5%, a ceny wyrobów gotowych—zaledwie o 1·6%. Jeśli chodzi o wyroby gotowe, to spadek cen wykazały tylko artykuły konsumpcyjne, mianowicie o 2·6%; ceny wyrobów dla produkcji przemysłowej wzrosły—o 2·3%, a jeszcze silniej zwyczajowały ceny wyrobów dla produkcji rolnej, mianowicie o 2·8%. Spadek cen surowców i półfabrykatów nie dotknął artykułów skartelizowanych, których ceny zwyczajowały o 3·6%, natomiast spadły ceny „pozostałych” surowców i półfabrykatów—o 5·4%, a szczególnie silnie—ceny artykułów, uzależnionych od zagranicy, bo aż o 27·9%.

W zakresie cen artykułów rolnych ujawniły się w okresie rocznym kwiecień 1937÷kwiecień 1938 następujące zmiany: ceny artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników (ziemiopłody, zwierzęta, nabiał)—spadły o 6·7%, a ceny przetworów (przetwory zbożowe, mięso i tłuszcze, cukier, spirytus i piwo)—o 2·1%. Niekorzystnie wypadła zestawienie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, (spadek o 6·7%) z ruchem cen artykułów żywności i używek, nabywanych przez spożywców (nabiał, przetwory roślinne i zwierzęce, towary kolonialne, tytoń, sól), które obniżyły się tylko o 1·0%. Jeszcze mniej korzystnie przedstawia się porównanie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, z ruchem cen artykułów przemysłowych, nabywanych przez rolnika, (maszyny i narzędzia, nawozy,

materiały budowlane, drewno, żelazo, skóry, towary kolonialne, cukier, sól, spirytus, piwo, tytoń, węgiel, nafta, mydło, tkaniny, obuwie, meble i naczynia): pierwsze obniżyły się o 6·7%, drugie—zaledwie o 1·5%.

Ceny detaliczne wykazują znaczną stabilizację i podczas gdy ceny hurtowe wyraźnie spadają, zmiany cen detalicznych ciągle idą w różnych kierunkach, wahając się stale około poziomu 58 w stosunku do podstawy: 1928 r.=100. W marcu obniżyły się one o 0·7%, w kwietniu zaś podniosły się o 1·6%, wracając—po kilku miesięcznych tendencji lekko zniżkowej—prawie że do poziomu z grudnia. Przy stabilizacji cen artykułów przemysłowych, które od września ub. r. utrzymują się na niezmiennym poziomie, i przy bardzo małych wahanach cen artykułów kolonialnych, które zresztą też od lutego nie wykazują zmian—cały ruch cen detalicznych koncentruje się w zakresie artykułów rolnych. Otóż, artykuły pochodzenia roślinnego bardzo nieznacznie podrożały w marcu (o 0·2%), a silnie—w kwietniu (o 12·2%), natomiast ceny artykułów pochodzenia zwierzęcego spadały zarówno w marcu (o 2·5%), jak i w kwietniu (o 1·1%). W zakresie artykułów roślinnych wzrost wykazały ceny grupy strączkowych, warzyw i owoców, w zakresie artykułów hodowlanych najsilniej spadły (w marcu) ceny jaj.

W okresie rocznym—od kwietnia 1937 r. do kwietnia 1938 r.—ceny detaliczne wykazały zwyczaj o 1·2%, przy czym ceny artykułów przemysłowych podniosły się o 0·6%, a ceny artykułów rolnych zwiększyły się następująco: artykułów roślinnych o 2·0%, a artykułów zwierzęcych o 2·4%. Zwyżkowały ceny w grupach: strączkowych, warzyw i owoców, jaj, oraz mięsa i wyrobów.

Koszty utrzymania (w Warszawie) wykazały w marcu spadek, a w kwietniu lekki wzrost. Mianowicie, koszty utrzymania rodzin robotniczych spadły w marcu o 0·7%, a wzrosły w kwietniu o 0·2%; jednocześnie koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych obniżyły się w marcu o 0·5%, a podniosły się w kwietniu o 1·0%. Zmiany powyższe powodowane były ruchem cen żywności, poza tym bardzo drobne zmiany nastąpiły w grupach odzieży i obuwia oraz higieny i zdrowia.

W ciągu roku—od kwietnia 1937 r. do kwietnia 1938 r.—koszty utrzymania rodzin robotniczych zmniejszyły się o 0·7%, a koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych wzrosły o 0·6%. Jeśli chodzi o budżet robotniczy, to lekki spadek wystąpił we wszystkich grupach kosztów—z wyjątkiem grupy alkoholowo-tytoniowej, gdzie ceny pozostały bez zmiany, oraz grupy odzieży-obuwia, gdzie nastąpił lekki wzrost. W budżecie pracowników umysłowych nastąpił w ciągu roku wzrost kosztów żywności oraz kosztów odzieży i obuwia, w innych grupach nastąpił spadek—z wyjątkiem ustabilizowanych kosztów w grupie alkoholowo-tytoniowej.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 30/V ÷ 11/VI 1938 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	30/V ÷ 4/VI	7 ÷ 11/VI	Spadek %
Pszennica			
Warszawa . . .	28·33	27·87	1·7
Poznań . . .	25·25	25·25	—
Lwów . . .	25·62½	25·07½	2·2
Średnia . . .	26·40	26·06	1·3
Ż y t o			
Warszawa . . .	21·94	21·37½	2·6
Poznań . . .	21·62½	21·37½	1·2
Lwów . . .	20·42	19·70	3·6
Średnia . . .	21·32½	21·81	2·4
O w i e s			
Warszawa . . .	21·87½	21·71	0·8
Poznań . . .	19·50	19·50	—
Lwów . . .	19·64	19·15	2·5
Średnia . . .	20·33½	20·12	1·1
Jęczmień zwykły			
Warszawa . . .	18·75	18·37½	2·1
Poznań . . .	17·90	17·90	—
Lwów . . .	16·50	16·25	1·6
Średnia . . .	17·72	17·50	1·3

Jęczmień browarny	
Warszawa . . .	} nie notowany
Poznań . . .	
Lwów . . .	
Średnia . . .	nie notowany

—W okresie sprawozdawczym (od 7 do 11 czerwca) na rynku zbóż i przetworów panowała tendencja słaba; obroty—mimo dostatecznej podaży—zmały. Na giełdzie warszawskiej straty kursowe (w zł na 100 kg) przedstawiały się następująco: wszystkie rodzaje pszenicy 0,25, I standart żyta 0,75, wszystkie standarty jęczmienia 0,25, wszystkie rodzaje i gatunki mąki żytniej 0,50, wszystkie gatunki otrąb pszenicznych 0,25, otręby żytnie z przemiału standartowego 0,50 oraz otręby jęczmienne 0,25; na giełdzie poznańskiej zniżki kształtowały się następująco (analogicznie): żyto 0,50, oba rodzaje I gat. mąki żytniej 0,75, wszystkie rodzaje otrąb pszenicznych i otręby żytnie 1,00 oraz otręby jęczmienne 0,25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 4182 t, w tym 798 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 6816 i 1186).

Warszawa.—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista 27,75÷28,25 (28,00÷28,50),—jednolita 27,75÷28,25 (28,00÷28,50),—zbierana 27,25÷27,75 (27,50÷28,00), żyto I standart 21,00÷21,50 (21,75÷22,00),—I standart 683 grl bez notowań, jęczmień browarny bez notowań, —I standart 18,50÷18,75 (18,75÷19,00),—II standart 18,00÷18,25 (18,25÷18,50),—III standart 17,75÷18,00 (18,00÷18,25), owies I standart 22,00÷22,75 (22,25÷22,75),—eksportowy 478÷488 grl bez obrotów, —II standart 20,75÷21,50 (21,00÷21,50), mąka pszenna: I gat. 0÷30% 43,00÷45,50, —I gat. 0÷50% 40,00÷42,50, —II gat. A 0÷65% 38,00÷40,00, —II gat. 30÷65% 31,00÷32,50, —II gat. A 50÷65% 26,50÷29,50, —III gat. 65÷70% 23,50÷26,50, —razowa 0÷95% bez notowań, —pastewna 16,50÷17,50, mąka żytnia I gat. 0÷50% 31,75÷32,50 (32,25÷33,00), —I gat. 0÷65% 29,50÷30,00 (30,00÷30,50), —II gat. 50÷65% 19,25÷20,25 (19,75÷20,75), —razowa 0÷95% 23,25÷24,00 (23,75÷24,50), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 14,50÷15,00 (14,75÷15,25), —średnie z przemiału standartowego 13,25÷13,75 (13,50÷14,00), —miałkie z przemiału standartowego 13,25÷13,75 (13,50÷14,00), otręby żytnie z przemiału standartowego 13,75÷14,25 (14,25÷14,75), otręby jęczmienne 12,50÷13,00 (12,75÷13,25).

Poznań.—Ceny hurtowe według cedyły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 25,00÷25,50, żyto 21,00÷21,25 (21,50÷21,75), jęczmień 638/650 grl 17,25÷17,50, —673/678 grl 17,50÷18,00, —700/717 grl 18,25÷18,50, —browarny bez notowań, owies I standart 19,75÷20,25, —II standart 18,75÷19,25, mąka wraz z workiem: pszenna I gat. 0÷30% 43,75÷44,75, —I gat. 0÷50% 40,75÷41,75, —I gat. 0÷65% 37,75÷38,75, —II gat. 30÷65% 33,25÷34,25, —II gat. A 50÷65% bez notowań, —III gat. 65÷70% bez notowań, —razowa 0÷95% bez notowań, —pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0÷50% 31,00÷32,00 (31,75÷32,75), —I gat. 0÷65% 29,50÷30,50 (30,25÷31,25), —II gat. 50÷65% bez notowań, —razowa 0÷95% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 14,50÷15,00 (15,50÷16,00), —średnie z przemiału standartowego 12,50÷13,50 (13,50÷14,50), otręby żytnie z przemiału standartowego 13,75÷14,75 (14,75÷15,75), otręby jęczmienne 12,50÷13,50 (12,75÷13,75).

BYDŁO I MIĘSO

—Na rynkach krajowych bydła i mięsa w maju panowała tendencja spokojna. Ożywiony nastrój na bydło z początku miesiąca utrzymał się w całym okresie sprawozdawczym—z wyjątkiem niektórych rynków, jak Łódź i Lublin, gdzie panowała chwilowo tendencja lekko zniżkowa i słaba. Obroty bydłem były średnie, natomiast obroty cielętami była na wszystkich rynkach krajowych bardzo duże. Tendencja na trzodę chlewną została utrzymana przy średnich i dużych obrotach mn. w. do końca miesiąca, kiedy zapanowała tendencja lekko zniżkowa, a nastrój był wyczekujący.

Ceny bydła w porównaniu z ubiegłym miesiącem kształtowały się przeciętnie niżej o kilka groszy na 1 kg żywej wagi, przy czym dała się zauważyć mniejsza rozpiętość cen na woły i buhaje dobrze wytuczone. Ceny na trzodę chlewną na rynku warszawskim były przeciętnie niższe o kilka groszy na 1 kg w porównaniu z cenami z kwietnia, jedynie świnię słoninową wagi 180 kg zyskały po gr 3 na 1 kg. Spadek cen był większy na świniami mięsnych niż na słoninowych. W Poznaniu ceny trzody chlewniej uległy pewnej nieznacznejwyżce, przy czym zwykła była większa dla świń cięższych.

Ostatnio wskutek niskich cen został zahamowany eksport baranów z Polski do Francji, co stanowi dużą stratę dla rolnictwa na Pomorzu, które posiada dobrze wytuczony materiał.

Warszawa.—Urzędowe notowania z końca miesiąca—w gr za 1 kg żywej wagi loco targowica: woły I kl. dobrze opasione mięsne 83÷91, b) 73÷80, II kl. średnio opasione A mięsne 62÷71, krowy I kl. dobrze opasione A mięsne 81÷93, B inne 72÷80, II kl. średnio opasione A mięsne 60÷70, B inne 56÷59, II kl. mało opasione A mięsne 51½÷53, B inne 47÷50, byczki dobrze opasione B 65, średnio opasione B 52÷56, buhaje I kl. dobrze opasione A mięsne 86, —B 72÷79, II kl. średnio opasione A mięsne 59÷68½, bukaty (wolce, byczki, jałowki) mało mięsiste 45÷50, cielęta pełnomięsiste powyżej 40 kg 77÷95, powyżej 30 kg małowięsiste 55÷75, I kl. poniżej 30 kg 52, świnię słoninową powyżej 180 kg 105÷107, powyżej 150 kg 101÷104, poniżej 150 kg 94÷100, mięsne powyżej 110 kg 88÷93, 80÷110 kg 80÷87.

Poznań.—Urzędowe notowania z końca miesiąca—w zł za 100 kg żywej wagi loco targowica: woły mięsiste tucz. do 3 lat 56÷62, starsze 48÷52, miernie odżyw. 42÷46, buhaje wyt. pełno mięsne 62÷70, tucz. mięsiste 54÷60, nietucz. dobrze odżywione 46÷50, miernie odżywione 42÷44, krowy wytucz. pełnomięsiste 66÷72, tucz. mięsiste 56÷64, nietucz. dobrze odżywione 44÷50, miernie odżywione 20÷30, jałowice wytucz. pełnomięsiste 66÷72, tucz. mięsiste 56÷64, nietucz. dobrze odżywione 48÷52, miernie odżywione 42÷46, młodzież dobrze odżywiona 42÷46, miernie odżywiona 36÷40, cielęta najprzedniejsze tucz. 78÷88, tucz. 68÷76, dobrze odżywione 60÷66, miernie odżywione 48÷56, świnię pełnomięsiste 120÷150 kg żywej wagi 90÷92, pełnomięsiste 100÷120 kg 86÷88, pełnomięsiste 80÷100 kg 80÷84, mięsiste ponad 80 kg 76÷78, maciory i późne kastraty 72÷88.

MASŁO

—Na rynkach krajowych masła w maju tendencja na początku okresu sprawozdawczego była dość mocna i ceny utrzymały się na poziomie notowań z końca kwietnia. Około połowy maja—wskutek zwiększenia produkcji i dostaw masła przy niezmięnionej konsumpcji—zapanowała tendencja słabsza, a ceny zaczęły spadać. Najpóźniej zareagowały notowania masła na rynku warszawskim. W ostatnim tygodniu miesiąca nie zanotowano dalszej zniżki cen masła, tendencja była wyczekująca.

Warszawa.—Notowania masła z końca miesiąca wg Zw. Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich—w zł za 1 kg (hurtowe): wyborowe I gat. w beczk. i skrzyn. 2,70, wyborowe I gat. w drobnym opakowaniu firmowym 2,70÷2,80, mleczarskie deserowe II gat. 2,50, mleczarskie solone 2,50, osekłowe 2,00.

Poznań.—Notowania masła wg Zw. Gospodarczego Spółdzielni Mleczarskich—notowania eksportowe w zł za 1 kg franco stacja nadawcza: standaryzowane 2,80, niestandaryzowane 2,60; notowania krajowe: I gat. 2,60, II gat. 2,50, III gat. 2,40.

JAJA

—Na rynkach krajowych jaj w maju panowała tendencja niejednolita. Na ogół mocna tendencja z końca kwietnia, z powodu dużego zapotrzebowania jaj w kraju oraz na eksport, przy stosunkowo średnich dowozach, utrzymała się również w początkach maja. W I połowie miesiąca ceny jaj zwykłowały do gr 15 na 1 kg, poczem nastąpiła lekka zniżka, w każdym jednak razie ceny jaj w końcu maja były jeszcze wyższe niż w kwietniu. Około połowy maja wzrosła produkcja, a wraz z nią i dowozy jaj, na wszystkich rynkach polskich zapanowała tendencja słaba, która utrzymała się mniej więcej do końca okresu sprawozdawczego. Wprawdzie w końcu maja dowozy jaj na niektóre rynki były chwilowo nie wystarczające, wskutek silnych deszczów, ale ceny utrzymały się na niezmiennym poziomie.

W Gdyni rozpoczęto po raz pierwszy zamrażanie jaj, przeznaczonych na eksport, w specjalnych puszkach. Spożycie jaj w Polsce wynosi 50 jaj na mieszkańca, produkcja jaj nie tylko wystarcza na pokrycie zapotrzebowania wewnątrz kraju, ale i na eksport. Przy niezwykle tanim surowcu, jakim rozporządza Polska, należy zwrócić uwagę na rozwinięcie przemysłu jajczarskiego; 20÷30% jaj, nie nadających się na eksport, mogłoby z powodzeniem być przeznaczone na suszenie i inne przeroby. Dotychczas sprowadza się do Polski jaja przerobione (albuminy) z b. Austrii i Włoch, żółtko skażone (wolne od cła) i żółtko płynne z Chin oraz proszek jajkowy, który wyrabiany w kraju mógłby łatwo znaleźć odbiorców wśród szerszych warstw ludności.

Warszawa.—Notowania jaj wg Zw. Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich z końca miesiąca sprawozdawczego—w zł za 1 kg: świeże wyborowe 1,25, świeże normalne 1,20.

Lublin.—Notowania jaj wg Zw. Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich—w zł za 1 kg: świeże wyborowe 1,05, świeże normalne 1,05.

Lwów.—Notowania jaj wg Małopolskiego Zw. Mleczarskiego—w zł za 1 kg: świeże 1·00÷1·05, w hurcie za skrzynię (1 440 sztuk) 79·20÷93·60.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 7 do 11 czerwca 1938 r.

Na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej utrzymywał się w dalszym ciągu nastrój niejedności. Obroty wykazały spadek, koncentrując się głównie wokół akcji Banku Polskiego. Poszczególne akcje okres sprawozdawczy zamknęły następującymi saldami (w zł): Bank Polski +0·25,—imienne +2·00, Warsz. Tow. Fabryk Cukru —0·75, Warsz. Tow. Kopalń Węgla —1·00, Lilpop +0·50, Modrzejów —0·25, Ostrowiec (ser. B) +1·50, Starachowice —1·00 oraz Tow. Zakładów Żyrardowskich —1·00. Z dniem 7/VI b. r. akcje Mirkowskiej Fabryki Papieru są notowane bez kuponu dywidendowego za rok 1937 wartości zł 4·50 oraz akcje Fabryk Chemicznych M. Leszczyński i S-ka—bez kuponu dywidendowego za rok 1937 wartości zł 9·50.

Na giełdach prowincjonalnych—przy tendencji lekko mocniejszej—obroty nieco wzrosły.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	120·00	119·50	119·50
„ „ imienne	zł 100	·	·	120·00

Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	34·00	33·25	33·25
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	28·00	27·25	27·50 -27·25
Przemysł Metalowy „Granat”	zł 100	·	·	113·00
Lilpop	zł 100	75·00	74·00	74·00
Modrzejów	zł 50	12·75	12·50	12·75
Norblin	zł 100	·	·	87·00
Ostrowiec ser. B	zł 100	58·00	56·50	58·50
Starachowice	zł 100	36·50	35·50	35·50 -35·25
Tow. Zakładów Żyrardowskich	zł 100	49·25	47·50	48·00 -47·75

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł: Chybie 64·00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum): Oikos 60·00 — 58·00, Gazy Ziemne 104·00 — 103·00.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu poprzedzającego): Bank Polski 119·00 — 118·50 (118·00), H. Cegielski 28·00 — 27·00 (26·00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

O WŁAŚCIWY ROZWÓJ KOMUNIKACJI PODMIEJSKIEJ

Szczególnie bogaty program, obejmujący aż 25 referatów treści technicznej i ekonomicznej, przedyskutowany został na ogólnokrajowym zjeździe w sprawach komunikacji znaczenia miejscowego, zwołanym w dn. 19÷21/V b. r. do Warszawy przez Związek Przedsiębiorstw Komunikacyjnych, reprezentujący interesy prywatnej przedsiębiorczości komunikacyjnej znaczenia miejscowego, tj. kolei, tramwajów i autobusów miejskich i podmiejskich.

Na plan pierwszy wysunęły się referaty, dotyczące planowania i rentowności komunikacji podmiejskiej; zagadnienia te znalazły też swój wyraz we wnioskach, zmierzających do zacieśnienia współpracy kapitału prywatnego z samorządowym i państwowym nad rozbudową komunikacji podmiejskiej i do przywrócenia warunków rentowności prywatnych przedsiębiorstw komunikacyjnych.

Rozwój komunikacji podmiejskiej stanowi jeden z podstawowych czynników postępu urbanizacji całego kraju, a zarazem prawidłowej rozbudowy poszczególnych miast. Postęp gospodarki i dobrobytu kraju w dużej mierze zależy od wzmocnienia ruchu ludności ze wsi do miast; powstające zaś i rosnące miasta muszą być rozwijane planowo, według wymagań współczesnej polityki urbanistycznej, uwzględniającej zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych i ruchu w celach zawodowych, gospodarczych, oświatowych i rozrywkowych, a także w sensie dowozowym, jak również zapewnienie najlepszej sytuacji obronnej w wojnie powietrznej. Dla realizacji tych celów potrzebna jest konsekwentna rozbudowa środków komunikacyjnych, o odpowiednio gęstej sieci, dostatecznie szybkich, pojemnych, wszechstronnych i tanich, tworzących—wzajemnie zgrany i celowo dzielący się zadaniami szczegółowymi—aparatus, którego wzrost powinien postępować w myśl zasady wykorzystania najwłaściwszych środków dla danego celu.

Zgodnie z tymi wskazaniem—należy przede wszystkim dążyć do tworzenia i stałego kontrolowania długoletnich planów rozbudowy poszczególnych centrów miejskich pod względem komunikacyjnym—w porozumieniu z odpowiednimi czynnikami miejskimi i okręgów podmiejskich. Należy wyznaczyć rolę dla kapitału państwowego, samorządowego i prywatnego w zakresie odpowiednich inwestycji.

Należy wyznaczyć z góry zastosowanie tego czy innego środka komunikacji, zapewniając odpowiednią rozbudowę dróg. Należy zapewnić równomierny i wszechstronny rozwój miasta we wszystkich kierunkach, dbając o dostateczną częstość okazji przewozowej i wielostronność środków przewozowych, wzajem się dopełniających. Należy wreszcie wszystkim tym środkom zapewnić rentowność—a dla publiczności dać system możliwie jednolitych opłat i łącznego korzystania ze wspólnych biletów różnych środków komunikacyjnych.

Do tego idealnego stanu rzeczy bardzo jeszcze w Polsce daleko, gdy tymczasem postępujący samoczynny rozwój miast, niedostatecznie planowany pod względem komunikacyjnym, narażony jest wskutek tego na wypaczenie lub zatrzymanie.

Szybkość, pojemność, częstotliwość przewozu nowoczesnych środków komunikacyjnych jest tak znaczna—że zasadniczo niema przeszkód do wstrzymania niekorzystnego procesu nadmiernego zagęszczenia zabudowy ośrodków miejskich, jako rezultatu wzrostu zaludnienia. Zagęszczenie to—ponad miarę—podnosi koszty zabudowy, obniża warunki zdrowotności, utrudnia krążenie wewnątrz miasta, stwarza zbyt dogodny cel ataków powietrznych. Brak wszechstronnej rozbudowy komunikacji podmiejskiej w różnych kierunkach jest nie mniej niekorzystny, powodując kosztowność instalacji urbanistycznych i administracji publicznej, utrudniając postęp usamodzielniania się dzielnic i osad podmiejskich pod względem handlowym, kulturalnym, oświatowym. Wreszcie, brak wykorzystania celowego różnych środków komunikacyjnych na różnego rodzaju drogach—utrudnia rozwój osadnictwa. Kolej, tramwaj i autobus—z natury rzeczy swej mają bowiem do spełnienia zupełnie różne zadania na tym samym terenie—nie będąc w stanie wzajemnie zastąpić się, natomiast mając zdolność doskonałego uzupełnienia wzajemnego i współpracy. Kolej—czy to budowana nad powierzchnią ulic, czy pod nimi—z natury rzeczy swej nadaje się do przewozów dalszych, tracąc znaczenie w razie zatrzymywania się częściej niż co 1 km. Gdy tymczasem tramwaj i autobus, nadające się do częstego przystawania, zdolne są niepomniernie zagęścić osadnictwo, dając—czy to jako środek samodzielny, czy też dowozowy—okazję do przejazdu o wiele bliższą mieszkania prywatnego niż przeznaczona tylko dla przerzucania od razu dużych mas—kolej.

Przy zorganizowaniu wspólnoty przewozowej (wspólne bilety) utworzyć można sieć, wyczerpującą zadania przewozowe, co jest podstawowym warunkiem racjonalnej rozbudowy osadnictwa przedmieść, dzielnic zewnętrznych i osad podmiejskich. I tu należy uwzględnić ważność takiej rozbudowy z punktu widzenia obrony przeciwlotniczej. Gdy bowiem jednostronnie przy kolei i wąskim pasem przyległe do niej osadnictwo zdane jest w znacznej mierze na całość zagrożonych linii kolejowych—to teren, posiadający ponadto możliwości komunikacji kołowej, w o wiele mniejszym stopniu narażony będzie na odcięcie komunikacyjne. Wiadomo bowiem, że szlaki dróg kołowych trudniej unieruchomić atakami lotniczymi niż szlaki kolejowe, zwłaszcza, że te ostatnie z konieczności posiadać muszą więcej mostów, przekopów, nasypów i tunelów od dróg kołowych.

Rozwój komunikacji podmiejskiej w Polsce stoi wciąż jeszcze pod znakiem supremacji kolei państwowych. Postępy, jakie ta komunikacja wykazała w latach ostatnich w gęstości połączeń, szybkości przewozu, udogodnieniach odprawczych—uzyskały swe ukoronowanie w elektryfikacji największego węzła miejskiego: warszawskiego.

Upřednio jednak już wielka ciasnota mieszkaniowa w miastach, brak zrazu rozbudowy miast, przy narażeniu liczby mieszkańców—wywołały dość znaczne osiedlanie się mieszkańców pod miastem, w letniskach i osadach fabrycznych—w bliskości sieci P.K.P. Gdy rozpoczął się silniejszy ruch budowlany, wpłynął on też w dużej mierze na rozwój osad podmiejskich, położonych wzdłuż linii kolei. Brak motoryzacji, brak dogodnych arterij wypadowych dróg kołowych i związane z tym powolniejsze narastanie osadnictwa podmiejskiego w kierunkach, nie obsługiwanych koleją—uwypatnił tym mocniej jednostronność rozbudowy tego osadnictwa właśnie wzdłuż linii kolei.

Tej nierównomierności rozwoju nie zdołały w strefie poza miastem odrobić ani wychodzące daleko nawet poza ośrodek miejski tramwaje, ani też koleje dojazdowe przestarzałego typu. Pewne nadzieje przywiązywano do powstającej komunikacji autobusowej i do typu kolei dojazdowych nowoczesnych. Rozwój ich jednak zahamowany został przez pewne okoliczności, jak: ogólną recesję gospodarczą, dekoniunkturę autobusową i powstrzymanie napływu kapitału obcego.

Uderzeniem najistotniejszym—powstrzymującym rozwój komunikacji podmiejskiej pozakolejowej i przyczyniającym się do jeszcze bardziej jednostronnego wzrostu osadnictwa podmiejskiego wzdłuż kolei państwowych—stała się rewizja taryfy biletów odcinkowych, przeprowadzona w 1936 r.—w ramach akcji obniżenia cen usług.

Posunięcie to silnie przyczyniło się do wielkiego wzrostu komunikacji kolejowej i zamknięcia drogi rozwoju dla innych środków, operujących w okolicy linii kolejowych—zwłaszcza na ulepszonym węzle warszawskim.

Zniżka taryf odcinkowych P. K. P. była obrana jako zło stosunkowo mniejsze dla dochodowości kolei od zniżki taryf normalnych, które już upřednio obniżono do poziomu dawnej taryfy podmiejskiej. Przy zniżce tej uporano się zarazem z wielkim zróżniczkowaniem tych taryf, które przewidywały dawniej ok. 30 różnych rodzajów biletów, sprowadzając mianowicie ilość rodzajów do 3, z czego 2 rodzaje—biletów ogólnie dostępnych (miesięczne i tygodniowe) i 1 rodzaj—biletów dla młodzieży szkolnej (miesięczny szkolny). Zniżenie opłat za bilety tygodniowe i miesięczne wyniosło 33÷50%. Przyjęto ceny dawnych biletów tygodniowych robotniczych podmiejskich za podstawę opłat. Cena biletu tygodniowego wyniosła cenę 3 przejazdów za biletem normalnym w jedną stronę, a miesięcznego—12 przejazdów w jedną stronę, co stanowi przy codziennym użyciu biletu na jedną podróż tam i z powrotem ustępstwo 80% od poziomu nowej taryfy normalnej (dawnej podmiejskiej).

Do tak zniżonej taryfy dostosować musiały się liczne przedsiębiorstwa prywatne, działające w pobliżu kolei państwowych; lecz także i inne przedsiębiorstwa, leżące zdaleka od linii P. K. P., odczuć musiały tę konkurencję, stwarzającą specjalną pokusę dla ruchu i osadnictwa wzdłuż linii kolei państwowych.

Po tej reformie w ciągu 2 lat ruch podmiejski na całej sieci P.K.P. podwoił się, wzrastając przeszło dwukrotnie silniej niż ruch ogólny, dał jednak tylko o zł 11 miln. więcej, podczas gdy o taką samą kwotę

zmałał—pomimo ogólnej poprawy koniunktury—wpływ za przewozy wg taryfy normalnej. Ponieważ w tym że okresie czasu nie wprowadzono żadnych istotnych nowych ulg, które mogłyby zaważyć na dochodach z ruchu normalnego—można cały ten ubytek wpływu z ruchu normalnego przypisać słusznie zastąpieniu przejazdów za biletem normalnym przejazdami za biletami odcinkowymi. Pociągi podmiejskie zapełniły się podróżnymi za biletami zwłaszcza tygodniowymi i wzmógł się w szczególności niepomiernie pęd do urządzania sobie letnisk tuż pod miastem. Dowodem tego są rosnące w szybkim tempie czynsze najmu w osadach podmiejskich, skąd—wobec rozbudowy miast—odbywała się przed zniżką taryfy nawet dość wyraźna ucieczka.

Ten wzrost zainteresowania się osadami podmiejskimi, leżącymi przy kolei, byłby objawem korzystnym dla samych kolei państwowych, gdyby nie fakt, że cała operacja zniżkowa—przy olbrzymim nawet wzroście przewozów—nie opłaciła się. Po stronie minusów trzeba było zanotować: wzrost kosztów eksploatacyjnych na skutek tak silnie wzmózonych przewozów, a co gorsza—olbrzymi ubytek wpływów z przewozu za biletami normalnymi oraz na podstawie innych ulg, jednak znacznie więcej intratnych od ulgi odcinkowej. Bilety odcinkowe przynoszą zaledwie gr 1·4 za 1 km przeciętnie, gdy z biletów normalnych wpływało gr 5·6, a z ogólnego ruchu—gr 3·2—przy koszcie przeciętnym gr 3·7. Nawet najlepsze zapełnienie i zmniejszenie kosztów ruchu podmiejskiego wahałowego—nie jest w stanie przy obecnej taryfie z przewozów podmiejskich uzyskać chociaż tylko pokrycia kosztów zmiennych, tj. z wyłączeniem kosztów urządzeń, renowacji, amortyzacji.

Będąc interesem deficytowym, cięży ruch odcinkowy ujemnie na dochodowości kolei, obejmując 26% ogólnej ilości osobo-kilometrów oraz 60% ogólnej ilości przejazdów, a dając tylko 10% wpływów.

Znane już dość powszechnie—zestawienia taryfy kolejowej opłat za bilety miesięczne z taryfami innych środków komunikacji lokalnej obrazują dosadnie, ile kolej traci bez istotnej potrzeby, i jak konkurencja zbyt niskiej taryfy kolejowej odbić się musi na zahamowaniu rozwoju komunikacji autobusowej i kolejek dojazdowych. Gdy tramwajowy bilet miesięczny na jedną linię kosztuje zł 15, to kolej za bilet miesięczny na odległość 5 km bierze zł 3·60. Wynosi to po gr 6 za 1 przejazd przy 1 podróży dziennie albo gr 3 przy 2 podróży, jakie przy tak bliskiej odległości odbywa zazwyczaj posiadacz biletu miesięcznego. Takich niskich taryf nie może zaoferować ani biegnący wzdłuż szlaków kolei, ani tym bardziej zdobywający się na pionierstwo na terenie mało zaludnionym—autobus podmiejski czy pociąg kolei dojazdowej typu nowoczesnego. Unicestwia to wszelkie możliwości rentowności tych środków komunikacyjnych, nie posiadających ani ruchu towarowego na wyrównanie strat z eksploatacji deficytowej, a wymagających kosztów obsługi zainwestowanego kapitału. Niektóre z tych kolei dojazdowych, zbudowane w pobliżu linii P. K. P., obciążyły tedy Skarb Państwa, gwarantującą pewną minimalną ich dochodowość. W tych warunkach kapitał zagraniczny, na których przeważnie te koleje są oparte, został zniechęcony do dalszych inwestycji i nie może być już nadal brany w rachubę. Brak zaś komunikacji autobusowej podmiejskiej tamuje prawidłowy rozwój osiedli podmiejskich wszędy i zdaleka od kolei, odstraszaając od budownictwa i osadnictwa typu bardziej rozrzuconego. Na dobitek—pomimo braku konkurencji—kolej ponosi duże straty z ruchu podmiejskiego, który normalnie wszystkim kolejom się opłaca.

Uderza też w szczególność błąd taryfy kolei polskich, polegający na równomiernym stawkowaniu tak bliskiego jak i odległego przejazdu za biletami odcinkowymi. Na 30 znanych autorowi kolei—żadna, oprócz polskiej, nie stosuje taryfy proporcjonalnej za bilety miesięczne i tygodniowe. W bliskich strefach wykorzystanie biletów (miesięcznych) jest częstsze, i bilety te mogą być otaksowane o wiele drożej—bez dolegliwości takich opłat, ze względu na niewielkie odległości przejazdu. Zupełnie zresztą słuszne jest pobieranie za użycie kolei pewnego minimum zasadniczego, z doliczaniem za dalsze przejazdy tylko zmniejszających się stawek dodatkowych. Zasadę tę stosują nawet koleje, które dla przejazdów pojedynczych i odległych stosują taryfy proporcjonalne. Za drogie urządzenia podmiejskiej

komunikacji trzeba bowiem uiścić pewną opłatę zasadniczą — w postaci o wiele mniejszego ustępstwa rabatowego, niż wynosi rabat ilościowy za przejazdy codzienne odleglejsze.

Ogromne przyspieszenie przewozów jest zresztą korzyścią, za którą kolej słusznie żądać może zapłaty zwiększonej, również jak i za częstotliwość, która stale wzrasta.

Powyższe przesłanki, oparte na szeregu obliczeń i przykładów, doprowadziły Zjazd Komunikacji Miejskowej do jednomyślnej uchwały, podobnej w treści do uchwały Państwowej Rady Komunikacyjnej z grudnia ub. r., tj. wzywającej koleje do rewizji taryfy odcinkowej w duchu podwyżki taryfy za najbliższe odległości.

Uchwała Zjazdu brzmi: „Zjazd wyraża pogląd, że podstawowym warunkiem istnienia i rozwoju przedsiębiorstw komunikacyjnych jest rentowność przedsiębiorstwa, oparta na zdrowej kalkulacji handlowej. Polityka taryfowa winna być dostosowywana do warunków życiowych, gospodarczo uzasadniona, a Państwo powinno otoczyć opieką istniejące przedsiębiorstwa komunikacyjne, które z przyczyn niezależnych od siebie nie mogą podolać ciężarom. Za objaw szkodliwy dla właściwej polityki komunikacyjnej Zjazd uważa stosowanie w podmiejskim ruchu na kolejach państwowych nie uzasadnionych pod względem zdrowej kalkulacji taryf, które wytwarzają konkurencję dla racjonalnej eksploatacji prywatnego przedsiębiorstwa kolejowego”.

Jak widać z tego, myśl przeprowadzenia rewizji taryf odcinkowych, kielkująca od przeszło roku w sferach kolejowych, znajduje swe coraz szersze oparcie w opinii fachowej, i rozwiązanie tej sprawy, choćby kompromisowo i w drodze ewolucyjnej — stanie się niebawem koniecznością dla zapewnienia postępu komunikacji podmiejskiej.

a. d.

POLSKO-LITEWSKA KOMUNIKACJA TOWAROWA

Zarządzeniem, jakie będzie ogłoszone w najbliższym numerze „Dz. Taryf i Zarządz. Kolej.”, uruchomiona zostanie komunikacja towarowa z Litwą i wprowadzone będą przepisy taryfowe dla tej komunikacji.

Komunikacja towarowa z Litwą jest zupełnie nowa i dlatego przejść musi pewien okres czasu, ażeby mogła pod względem taryfowym odpowiedzieć wszystkim wymogom i potrzebom życia gospodarczego, jak inne normalne i dłuższy czas funkcjonujące komunikacje. W danym wypadku stworzono raczej tylko prowizorium, które umożliwiłoby — z chwilą otwarcia ruchu kolejowego pomiędzy Polską i Litwą — przewóz towarów pomiędzy obu krajami, jak również i w tranzytowym przewozie liniami kolei polskich i litewskich.

Przechodząc do omówienia samej taryfy, należy zaznaczyć, że zawiera ona jedynie postanowienia regulaminowe. Według niej przewóz towarów odbywa się na zasadzie postanowień konwencji międzynarodowej z dn. 23/X 1924 r. (Konwencja Berneńska) z odchyleniami, podanymi w omawianej taryfie, a przesyłki nadaje się za międzynarodowym listem przewozowym w formie, obowiązującej na poszczególnych kolejach. Wynika z tego, że towar może być nadany z Polski do Litwy i odwrotnie bezpośrednio, a tylko przewoźne oblicza się na podstawie taryf wewnętrznych każdej z kolei. Do przewozu mają zastosowanie wszelkie przepisy taryf wewnętrznych, o ile w ogłoszonej taryfie nie ma wyjątków. Mają wobec tego zastosowanie na kolejach polskich i litewskich opłaty normalne i opłaty tych taryf specjalnych i wyjątkowych, które obowiązują na drodze przewozu, np. polska taryfa eksportowa, obowiązująca od wszystkich czy tylko pewnych stacji do wszystkich punktów granicznych itp. Przewóz odbywa się przez przejście graniczne polskie Zawiasy i litewskie Vievis z tym, że jako wspólna stacja zdawczo-odbiorcza dla Polski i Litwy oraz stacja, ułatwiająca wszelkie czynności ekspedycyjne, celne, paszportowe itd. po stronie polskiej figuruje Landwarów — do czasu rozbudowania stacji Zawiasy po stronie polskiej, a Vievis — po stronie litewskiej. Czynności celne, paszportowe itp. po stronie litewskiej dokonywane będą na stacji Vievis.

Należności przewozowe pobiera się w walucie kraju, w którym następuje zapłata, tzn. w Polsce w złotych, na Litwie w litach i przelicza się je według stosunku zł 100 = 113 litów lub 100 litów = zł 90. Kurs ten obowiązuje tak długo, o ile wahania nie przekroczą 2%. Na podstawie taryfy, podanej na wstępie, dopuszcza się w komunikacji z Litwą opłacanie przewoźnego zgóry za całą odległość przewozu, tj. od polskiej stacji nadania do litewskiej stacji przeznaczenia lub odwrotnie, albo też można całą taką należność przekazywać do pobrania od odbiorcy.

Zaliczenia i zaliczki w gotowiznie nie są dozwolone.

Dla umożliwienia kierowania przesyłek tranzytem przez Polskę i Litwę — kolej dokonuje przeekspediowania przesyłek w Landwarowie bądź w Vievis.

W najbliższym czasie przewiduje się rozpoczęcie prac nad budową taryfy związkowej polsko-litewskiej, w której będą podane towary, stanowiące przedmiot obrotu pomiędzy obu krajami, oraz zawarte będą stawki za przebieg polski i litewski, które choćby tylko z uwagi na samą zasadę budowy taryfy związkowej będą niższe od stawek, stosowanych obecnie do obliczania przewoźnego w komunikacji łamanej. Umożliwi się przez to zainteresowanym sferom handlowym i przemysłowym przeprowadzenie kalkulacji, opartej na ustalonych stawkach za całą odległość przewozu.

Z. H.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

KONGRES INŻYNIERÓW BUDOWNICTWA OKRĘTOWEGO. — Po raz pierwszy w Międzynarodowym Kongresie Inżynierów Budownictwa Okrętowego, który obraduje periodycznie co kilka lat, a w roku obecnym odbywa się z inicjatywy Institute of Naval Architects and Marine Engineers w Londynie w okresie 15–18/VI — wzięła udział delegacja polska w składzie 3 inżynierów-członków Stowarzyszenia Polskich Inżynierów Budownictwa Okrętowego, które — oficjalnie zaproszone na tegoroczny Kongres — postanowiło wydelegować nań swych przedstawicieli.

Nadmienić należy, że Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Budownictwa Okrętowego grupuje już ok. 40 młodych inżynierów budowy okrętów, którzy w większości ukończyli Wydział Techniki Okrętowej Politechniki Gdańskiej.

PRACA POLSKIEJ FLOTY HANDLOWEJ W I KWARTALE 1938 R.¹⁾ — Gdy koniunktura ogólnogospodarcza nie wykazuje więk-

szych zmian i tylko tu i owdzie występują objawy tzw. recesji o charakterze raczej lokalnym (Stany Zjedn.) — to w żegludze międzynarodowej osłabienie koniunktury, które się rozpoczęło w ostatnim kwartale ub. r., trwa nieprzerwanie i przybrało rozmiary kryzysu w I kwartale b. r. Ośrodek czynników natury koniunkturalnej i sezonowej działają tu, niewątpliwie, momenty natury strukturalnej, a więc m. in. znaczny wzrost tonażu, budowanego z pobudek zagospodarczych, wzrost zdolności przewozowej tego tonażu, dalsza koncentracja dyspozycji gospodarczych, nacjonalizacja obrotów międzynarodowych, wyrażająca się w rezerwowaniu większych transportów dla bander krajów zakupu, niepokoje polityczne itp.

Tym niekorzystnym, z punktu widzenia interesów żeglugowych, objawom usiłuje się przeciwstawić postępująca koncentracja podaży tonażu, wysiłki te jednak nie dają pożądanych rezultatów. Świadczy o tym wzrastające bezrobocie tonażu, które w I kwartale b. r. wzrosło — według obliczeń holenderskich — do 2 216 tys. t („Hansa” Nr 22/1938, str. 1 051), nie biorąc pod uwagę statków, poszukujących ładunków; wskaźnik stawek frachtowych, obliczany przez szereg instytucyj, wykazuje dla ruchu trampowego spadek do poziomu prawie z 1936 r., kształtując się poniżej odpowiednich miesięcy 1937 r. Trzeba mieć również na uwadze, że koszty eksploatacyjne, które w roku 1937 — roku wysokiej koniunktury w żegludze — wzrosły

¹⁾ Sprawozdanie za I kwart. 1937 r. — p. „Polska Gospodarcza” zesz. 26/1937, str. 886.

bardzo znacznie, nie dają się odpowiednio pomniejszyć, przynajmniej w najistotniejszej części: asekuracji, płac oficerów i załóg, kosztów eksploatacyjnych itp.

Wprawdzie wszystkie te względy mają tylko stosunkowo nieznaczny wpływ na zatrudnienie polskiej floty handlowej, nastawionej na obsługę własnych obrotów, to jednak tempo rozwojowe prac polskich przedsiębiorstw żeglugowych w zakresie przewozu towarów wyraźnie osłabło. Pogarszająca się z miesiąca na miesiąc sytuacja na rynku frachtowym utrudnia, a nawet wręcz uniemożliwia działalność w oparciu o tonaż dzierżawiony w takim stopniu, jak to miało miejsce w okresie porównawczym 1937 r.

Ogólne przewozy morskie polskich przedsiębiorstw żeglugowych w I kwartale b. r. kształtowały się następująco (w tonach):

	Wywóz	Przywóz	Tranzyt	Razem
I kwart. 1938	267 204	87 983	28 153	383 340
I „ 1937	244 458	98 929	32 397	375 784
Różnica w I kwart. 1938 . .	+22 746	-10 946	-4 244	+7 556

Stosunkowo nieznaczny wzrost obrotów nastąpił tylko dzięki wzrostowi wywozu, podczas gdy przywóz i tranzyt wykazują spadek, co stanowi drobny, ale wymowny przykład sytuacji w żegludze międzynarodowej, o którą zalegają się w swojej pracy i polska flota handlowa, pomimo, iż jest nastawiona prawie wyłącznie na obsługę własnych—stałe wzrastających—obrotów zamorskich i pomimo, że procent udziału w tych obrotach jest nadal mały.

Wywóz polskich przedsiębiorstw żeglugowych stanowi zaledwie 8-7% ogólnego wywozu przez porty polskiego obszaru celnego w I kwart. b. r. (3 067 812 t^{*)}), przywóz—okragło 11%, a łącznie wywóz i przywóz—855 187 t, co stanowi 9-2% ogólnych obrotów portowych (3 866 144 t). W porównaniu z I kwartałem ub. r. jedynie pierwsza z powyższych liczb wykazuje nieznaczny wzrost, natomiast udział polskich przedsiębiorstw w przywozie i obrotach ogólnych zmniejszył się. Tłumaczy się to małym udziałem polskiej bandery w obsłudze wzrastającego przywozu surowców, który to przywóz wzrasta i różniczkuje się—surowce są przywożone z coraz bardziej odległych krajów zamorskich, na obsługę których nie mamy odpowiedniego tonażu trampowego. Polskie statki trampowe operują nadal przeważnie na bliskich wodach Bałtyku i morza Północnego.

Statki żeglugi nieregularnej przewiozły następujące ilości (w tonach):

	Wywóz	Przywóz	Tranzyt	Razem
I kwart. 1938	181 736	20 781	9 756	212 273
I „ 1937	155 204	41 776	12 677	209 657
Różnica w I kwart. 1938 . .	+26 532	-20 995	-2 921	-2 616

Zestawienie to potwierdza wyżej powiedziane w odniesieniu do przywozu, przy czym charakteryzuje w pewnym stopniu pogorszenie się sytuacji na rynku frachtowym—wzrost konkurencji. Gdy przed rokiem w tym samym okresie wzrastał przywóz i tranzyt, przy równoczesnym spadku liczb wywozu—to w I kwartale b. r. obserwujemy zjawisko wręcz odwrotne i to pomimo, iż część tonażu przewoziła ładunki powrotne—w wykonaniu kontraktów, zawartych w roku ubiegłym, jeszcze w okresie wysokiej koniunktury. Większość statków trampowych, pomijając już statki „Polskarob”, ograniczyła się w swojej pracy do obsługi wywozu, głównie węgla.

Wydaje się zbędnym dodawać, że to „ograniczenie się” zostało spowodowane zarówno sytuacją rynku, jak i brakiem odpowiednich statków, przystosowanych do dalekiego trampingu.

Polsko-Skandynawskie Towarzystwo Okrętowe S. A. „Polskarob” wywoziło 105 566 t węgla, wykazując w porównaniu z I kwart. ub. r. (112 534 t) spadek wywozu o okragło 7 tys. t, między portami obcymi przewieziono 2 807 t. Żegluga Polska S. A. przewiozła na trampach 103 900 t (97 123 t), w tym wywieziono 76 170 t, przywieziono 20 781 t i w obrotach między portami obcymi przewieziono 6 949 t. Z powyższych liczb widzimy, że trampy „Żeglugi” wykazały wprawdzie wzrost przewozów o ok. 7 tys. t, ale osiągnięto to przez zaniechanie dalszych podróży. W ub. r. s/s „Wisła” podróżował stale do Ameryki Południowej, gdy w I kwartale b. r. został wykorzystany głównie do przewozu drzewa do Anglii. Trampy obu wymienionych towarzystw wywoziły razem 175 687 t węgla i koksu, czyli zaledwie ok. 7% ogólnego eksportu tych surowców.

Na liniach regularnych polskie przedsiębiorstwa żeglugowe przewiozły następujące ilości towarów (w tonach):

	Wywóz	Przywóz	Tranzyt	Razem
I kwart. 1938	85 468	67 202	18 397	171 067
I „ 1937	89 254	57 153	19 720	166 127
Różnica w I kwart. 1938 . .	-3 786	+10 049	-1 323	+4 940

Przewozy poszczególnych przedsiębiorstw w okresie sprawozdawczym przedstawiają się następująco (w tonach):

	„Gdynia- Ameryka, L. Ż. S. A.”	„Żegluga Polska” S. A.	„Polbryt” S. A.	Razem
I kwart. 1938	52 013	88 483	30 571	171 067
I „ 1937	36 385	103 576	26 166	166 127
Różnica w I kwart. 1938 . .	+15 628	-15 093	+4 405	+4 940

Two Gdynia-Ameryka, Linie Żeglugowe S. A. wykazuje bardzo poważny wzrost przewozów, bo o 15 628 t (prawie 43%). Podkreślić należy, że wzrost ten osiągnięto na liniach transoceanicznych, których ilość w okresach porównawczych nie ulega zmianom.

Linia północno-amerykańska—podobnie jak w ub. r.—obsługiwana była przez jeden statek m/s „Batory”, gdyż w okresie sprawozdawczym m/s „Piłsudski” pozostawał na wodach amerykańskich, gdzie był zatrudniony na rejsach wycieczkowych. M/s „Batory” wykonał w I kwart. b. r. po 3 podróże w obu kierunkach, przewożąc 3 548 t towarów w wywozie, 5 173 t w przywozie oraz 688 t między portami obcymi i w tranzycie. Nadto przewieziono w obu kierunkach 1 945 worków poczty.

Linia do Ameryki Południowej wykazuje w wywozie 5 020 t, w przywozie 5 085 t oraz na statkach doraznie wydzierżawionych wywieziono 11 418 t (głównie żelazo, drzewo i wyroby drzewne, cement, sól i cynk).

Linia do portów Zatoki Meksykańskiej ilościowo utrzymała prawie swoje obroty przy mniejszej ilości odjazdów—wykazując 16 045 t, w porównaniu z 16 580 t w I kwartale ub. r. Wprawdzie wywóz na tej linii spadł z 7 807 t do 3 337 t, ale przywóz (złom, bawełna) wzrósł z 8 773 t do 12 708 t. Jak wiadomo, linia ta jest obsługiwana statkami, wydzierżawionymi na dłuższe terminy, aż do czasu przejścia do eksploatacji statków własnych towarzystwa, znajdujących się w budowie.

Linia palestyńska wykazuje wzrost ogólnego przewozu towarów z 3 387 t do 5 036 t, głównie w kierunku do Palestyny, gdy w kierunku odwrotnym przewóz towarów zmniejszył się. Ogółem towarzystwo „Gdynia-Ameryka” przewiozło w wywozie 23 323 t towarów, w przywozie 22 966 t i w tranzycie wraz z przewozami na linii palestyńskiej 5 724 t.

Żegluga Polska S. A. wykazuje na liniach regularnych spadek przewozów o 15 093 t (ok. 14-6%). Spadek ten należy tłumaczyć, jak to już powyżej było wspomniane, mniejszą aktywnością towarzystwa w zakresie dzierżawy statków obcych w porównaniu z analogiczną działalnością w I kwart. ub. r.; spowodowane to zostało m. in. i sytuacją na rynku frachtowym, który pod względem dzierżawy statków, wobec spadku frachtów, kształtował się bardzo niekorzystnie. W rezultacie zmniejszył się głównie wywóz—z 55 045 t do 42 043 t, oraz tranzyt z 16 014 t do 12 085 t, gdy przywóz wykazuje wzrost z 32 517 t do 34 355 t.

Jeżeli chodzi o poszczególne linie, to największy spadek przewozów (i odjazdów statków) wykazuje linia do Rotterdamu, następnie do Antwerpii oraz linia lewantyńska (spadek o ponad 1-3 tys. t), na pozostałych liniach różnice są minimalne, jedynie na linii do Finlandii Południowej zanotowano wzrost przewozów o przeszło 1-7 tys. t.

Polsko-Brytyjskie Towarzystwo Okrętowe S. A. wykazuje w okresie sprawozdawczym wzrost przewozów z 26 166 t do 30 571 t, czyli o ok. 17%. Z ogólnej sumy—na wywóz przypada 20 102 t, przywóz 9 881 t i tranzyt 588 t. Wzrost przewozów ma miejsce zarówno na linii londyńskiej—z 10 487 t do 13 447 t, jak i na linii hullskiej—z 15 418 t do 16 521 t, natomiast do Le Havre przewozy towarów są minimalne.

Ruch pasażerski i emigracyjny na liniach polskich wykazuje w I kwart. b. r. dość znaczny wzrost—do 10 992 osób (bez przewozów na statkach morskich i przybrzeżnych „Żeglugi”). Towarzystwo „Gdynia-Ameryka” przewiozło z powyższej liczby 9 103 osoby w porównaniu z 6 125 w I kwart. 1937 r., w tym na linii do New Yorku 1 929 (w I kwart. 1937 r.—1 485), na linii południowo-amerykańskiej 4 052 (2 755) i na linii palestyńskiej 3 122 (1 885). Polsko-Brytyjskie Towarzystwo Okrętowe S. A. wykazuje również stosunkowo znaczny wzrost przewozów pasażerów, głównie emigrantów, a mianowicie z 1 398 do 1 889, w tym s/s „Warszawa” przewiozła 1 742 osoby, na linii londyńskiej—99 i na hullskiej—48.

Nadto w wycieczkach na wodach amerykańskich, organizowanych przez Towarzystwo „Gdynia-Ameryka”, uczestniczyło 3 133 turystów w porównaniu z 2 217 w ub. r. Świadczy to o wzroście popularności tych imprez wśród naszej emigracji w Ameryce Północnej i wśród obywateli amerykańskich.

Morski tonaż polskiej floty handlowej wzrósł o jeden statek motorowy „Oksywie” [o nośności 1 010 t, pojemności 766 brt i 342 nrt. Statek ten po jednym rejsie do Sztokholmu w końcu marca został następnie skierowany na obsługę linii regularnej do Hamburga.

*) P. „Polska Gospodarcza” zesz. 21/1938, str. 825.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Tymczasowe wprowadzenie w życie postanowień protokołu dodatkowego do konwencji handlowej i nawigacyjnej polsko-ru-
muńskiej—rozporz. z dn. 14/VI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 41/1938, poz. 366).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Zakłady zastawnicze—rozporz. Ministra Skarbu z dn. 9/V 1938 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Przemysłu i Handlu oraz Sprawiedliwości („Dz. Ust. R. P.” Nr 41/1938, poz. 337).
Zakłady zastawnicze komunalnych kas oszczędności—rozporz. Ministra Skarbu z dn. 9/V 1938 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości („Dz. Ust. R. P.” Nr 41/1938, poz. 338).

Wynagrodzenie notariuszów i pisarzy hipotecznych za niektóre czynności w związku z przeniesieniem własności nieruchomości i z przebudową ustroju rolnego—rozporz. Ministra Sprawiedliwości z dn. 3/VI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 41/1938, poz. 343).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

22 czerwca:

— „Bielsko-Bialska S-ka Elektr. i Kolejowa”, S. A.— o g. 17 w lok. S-ki w Bielsku, Grażyńskiego 64.

27 czerwca:

— „Vacuum Oil Company”, S. A.— o g. 16 w lok. S-ki w Czechowicach.

28 czerwca:

— „Kattowitzer Buchdruckerei und Verlagsgesellschaft”, S. A.— o g. 16 w lok. S-ki w Katowicach.

30 czerwca:

— Huta „Ludwików”, S. A.— o g. 11 w lok. S-ki w Kielcach, Piotrkowska 81.

— T-wo Zakł. Przem.-Bud. „Fr. Martens i Ad. Daab”, S. A.— o g. 19 w lok. S-ki w W-wie, 6 Sierpnia 22.

— „S. A. Przem. Włókn.”— o g. 11 w lok. S-ki w Paryżu, 76 rue de la Victoire.

— Fabr. Wyr. Bawełn. „Juliusz Müller”, S. A.— o g. 18 w lok. S-ki w Łodzi, Senatorska 6.

— „S-ka Pedagogiczna”, S. A. w Poznaniu, Podgórna 7— o g. 19 w lok. S-ki.

1 lipca:

— „Bank Przem. Polskich”, S. A.— o g. 17 w W-wie, pl. Napoleona 6 m. 14.

2 lipca:

— „Unia” S. A. Przem. Jut.-Lnianego— o g. 11½ w lok. S-ki w Bielsku, Mostowa 3.

— „Union Textile”, S. A.— o g. 11 w lok. S-ki w Częstochowie, Narutowicza 80.

4 lipca:

— Cukrownia „Opole”, S. A.— o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Karowa 20.

5 lipca:

— „Drukarnia Mieszczkańska”, S. A.— o g. 18 w kaw. „Italia” w Poznaniu, al. Marcinkowskiego 8.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

WYNIKI PORZĄDKOWANIA DZIAŁÓW EGZEKUCYJNYCH URZĘDÓW SKARBOWYCH

Zespolenie egzekucji administracyjnej we władzach skarbowych nastąpiło w II połowie 1932 r., z końcem więc tego roku nasilenie tytułów wykonawczych zwiększyło się—i to nie tylko o tytuły, będące w bieżącej egzekucji różnych instytucji publiczno-prawnych, lecz również o pokaźną ilość tych tytułów, których nadesłanie zostało właśnie z powodu przejścia egzekucji przez władze skarbowe znacznie przyspieszone.

Opanowanie tak zwiększonego napływu tytułów wykonawczych stworzyło dla urzędów skarbowych olbrzymie trudności, tym bardziej, że depresja gospodarcza te trudności jeszcze bardziej spotęgowała.

Jak niepomysłny był stan w pierwszych 3 latach od czasu przejścia egzekucji, świadczą następujące liczby: wpływ tytułów wykonawczych w latach 1932÷1935 wyniósł ponad 43 miln., remanent zaś tytułów wzrósł w tym czasie z 9·9 miln. tytułów do 18·4 miln. Na 1 tys. mieszkańców przypadało rocznie 564 tytuły. Nasilenie tytułów szczególnie było intensywne w okręgach słabszych gospodarczo, z nierozwiniętymi środkami lokomocji, przy czym największa ilość tytułów własnych przypadała na podatek gruntowy, podatek od lokali i na należności Państwowego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych.

W tym stanie rzeczy władze skarbowe stanęły przed koniecznością opanowania zarówno masowego napływu, jak i likwidacji (załatwienia) tytułów wykonawczych. Zarządzenia musiały pójść w obu kierunkach.

W pierwszym rządzie (w 1936 r.) usprawniono akcję poboru podatku gruntowego, następnie przekazano—na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 15/V 1936 r.—wierzycielom prawo wysyłania upomnień; wydano zarządzenia w sprawie łączenia zobowiązań danego płatnika z różnych tytułów, dojrzałych do egzekucji, w jednym tytule; wprowadzono wystawianie tylko raz do roku tytułów na sumy mniejsze od zł 10 na należności, periodycznie powtarzające się.

Celem przyspieszenia likwidacji zaległości, umorzono różne drobne należności skarbowe i wierzycielskie, zaangażowano z dniem 1/V

1937 r. do działów egzekucyjnych pracowników sezonowych, zarządzono aktualizację tytułów wykonawczych, wreszcie położono duży nacisk na wzmoczenie likwidacji sum nieściągalnych, m. in. rozszerzając uprawnienia władz skarbowych w zakresie umarzania nierealnych zaległości.

W następstwie tej akcji napływ tytułów wykonawczych spadł b. poważnie, jak również zmniejszył się remanent tytułów. Z zamieszczonego zestawienia I wynika, że wpływ tytułów z 17·8 miln. (w 1933/34 r.) spadł do 5·9 miln. w 1937/38 r., remanent zaś — z najwyższego nasilenia (w 1934/35 r.) z 18·4 miln. do 8·7 miln. Należy się spodziewać, że z chwilą ostatecznego zakończenia akcji porządkowania działów egzekucyjnych wpływ tytułów utrzyma się na osiągniętym już poziomie, a jeżeli wzrośnie to nieznacznie, remanent zaś spadnie do poziomu ok. 7 miln. tytułów.

Zestaw. I

Rok budżetowy	Ruch tytułów wykonawczych					
	Wpływ tytułów wykonawczych: ogółem	w tym:			Załatwiono tytułów wykonaw- czych	Pozostało niezałatwio- nych tytułów wykonaw- czych na koniec roku budżetowego
		skarbo- wych	wierzy- cielskich	Wpływ tytułów wyko- naw- czych na 1000 miesz- kańców		
t y s i ę c y	tys.	tys.	tys.	tys.	tys.	
1932/33						9 941
1933/34	17 849	10 408	7 441	564	11 253	16 537
1934/35	14 446	9 099	5 347	457	12 547	18 436
1935/36	12 283	7 423	4 860	388	14 634	16 085
1936/37	9 733	4 502	5 231	308	12 575	13 243
1937/38	5 945	2 748	2 197	188	10 477	8 711
Spadek w 1937/38 r. w stos. do 1933/34 r. — %	67	74	57	67	7	47

Załatwienie tytułów wyk. wzrosło z 11·2 miln. (w 1933/34 r.) do 14·6 miln. (w 1935/36 r.), po czym uległo ono zahamowaniu i w 1937/38 r. wynosiło ono 10·5 miln. Spadek załatwień jest zupełnie zrozumiały, jeżeli się zważy, że na skutek wysyłki upomnień

przez wierzycieli 30÷40% należności wpływa dobrowolnie — tym samym ciężar pozostałych tytułów egzekucyjnych wzrasta i wymaga większej ilości czasu na załatwienie.

Jak widzimy, proces zmniejszania się remanentu tytułów idzie poprzez 3 stadia: w pierwszym spadek remanentu dokonywał się przez spadek nasilenia tytułów i zwiększenie się liczby załatwień (do 1935/36 r.). Obecnie spadek remanentu dokonywa się wyłącznie poprzez spadek wpływu. Wreszcie w trzecim stadium utrzymanie się wpływów i załatwień na jednym poziomie zasygnalizuje o zakończeniu akcji porządkowania działań egzekucyjnych.

Zestaw. 2

Rok budżetowy	G r u p y w o j e w ó d z t w									
	Zachodnie		Centralne (bez Warszawy)		Warszawa		Południowe		Wschodnie	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
	Ogólny wpływ tytułów wykonawczych (tys.)									
1933/34	1 498	8'4	7 677	43'0	512	2'9	4 792	26'8	3 370	18'0
1937/38	712	12'0	2 563	43'1	329	5'5	1 340	22'5	1 001	16'9
Spadek	52%		67%		36%		72%		70%	
	w t y m : s k a r b o w e									
1933/34	909	8'7	4 266	41'0	346	3'3	3 221	30'9	1 666	16'1
1937/38	486	17'7	1 071	39'0	216	7'9	691	25'1	284	10'3
Spadek	47%		75%		38%		79%		83%	
	w i e r z y c i e l s k i e									
1933/34	597	8'0	3 416	45'9	176	2'4	1 543	20'7	1 709	23'0
1937/38	226	7'1	1 492	46'7	113	3'5	649	20'3	717	22'4
Spadek	62%		56%		36%		58%		58%	
	Wpływ tytułów wykonawczych na 1000 mieszkańców									
1933/34	339		633		448		569		612	
1937/38	161		211		288		159		182	
Spadek	52%		67%		36%		72%		70%	
	Załatwiono tyt. wykonawczych (tys.)									
1933/34	1 217	10'8	4 424	38'3	357	3'2	3 176	28'2	2 079	18'5
1937/38	914	8'7	4 421	42'2	479	4'6	2 707	25'8	1 956	18'7
Spadek lub wzrost	-25%		-0'1%		+34%		-15%		-6%	
	Pozostało niezadowolonych na koniec roku budż. tyt. wyk. (tys.)									
1933/34	910	5'5	7 789	47'1	645	3'9	3 886	23'5	3 307	20'0
1937/38	441	5'1	4 408	50'6	407	4'7	2 004	23'0	1 541	16'6
Spadek	52%		43%		37%		48%		56%	

Na skutek tych okoliczności tytuły wykonawcze skarbowe, które poprzednio wynosiły ok. 60%, obecnie wynoszą ok. 40%, a więc stosunek odwrócił się.

Natomiast akcja uporządkowania tytułów wierzycielskich dała zupełnie równomierne wyniki, gdyż udział poszczególnych grup województw pozostał bez zmiany.

Zasługują również na uwagę liczby, wykazujące nasilenie tytułów na 1 tys. mieszkańców (ilość tytułów spadła z 564 tyt. na 188 tytułów). Załatwienie tytułów wykonawczych, porównyując 1933/34 r. z 1937/38 r., spadło w całym Państwie o 7%, przy czym woj. zachodnie wykazały spadek znacznie większy (o 25%) niż woj. południowe (o 15%), gdy tymczasem Warszawa wykazała wzrost załatwień tytułów wykonawczych — aż o 34%.

Udział remanentów tytułów wykonawczych w poszczególnych grupach województw nie uległ poważniejszym zmianom. Jednak na niektóre urzędy skarbowe przypada jeszcze zbyt wiele tytułów wykonawczych: w woj. wschodnich przeciętnie 39 tysięcy tytułów, w woj. centralnych 34 tys., w woj. południowych 22 tys. — gdy tymczasem w woj. zachodnich tylko 6 tys. Ponieważ rozpiętość ilości tytułów nawet w okręgach strukturalnie zbliżonych jest b. duża, wynika z tego, że akcja zmniejszenia remanentu jest jeszcze w pełnym toku.

Powyższy krótki zarys liczbowy akcji opanowywania masowego napływu tytułów wykonawczych i przyspieszenia tempa ich likwidacji — wskazuje, że akcja ta dała zupełnie pomyślne rezultaty i że usprawnienie działań egzekucyjnych będzie usprawnieniem w tym samym stopniu ilościowym, jak i jakościowym.

OPLATA STEMPOWA OD OBLIGACJI NIEMIECKIEJ PAŃSTWOWEJ POŻYCZKI KONWERSYJNEJ.

Przeniesione do Polski obligacje niemieckiej państwowej pożyczki konwersyjnej (Anleiheablösungsschuld des Deutschen Reichs), o której jest mowa w komunikacie Ministerstwa Skarbu, ogłoszonym w Nr 38 „Mon. Polskiego” z dn. 17/II 1937 r., podlegają w zasadzie opłacie stempowej w wysokości 0·5% w myśl art. 114 ust. przedostatni ustawy o opłatach stempowych. Od obligacji tych tylko w takim razie nie należy żądać opłaty stempowej, jeżeli posiadacz obligacji udowodnił, że została przeniesiona do Polski przed dniem 1/I 1927 r.) art. 79 ust. 11).

Z załączonego zestawienia, obrazującego ruch tytułów wykonawczych, wynika, że ilość tytułów skarbowych spadła znacznie poważniej niż wierzycielskich (74% — wobec 57%), przy czym spadek tytułów skarbowych był znacznie silniejszy w okręgach, gdzie podatek gruntowy ma bardziej dominujące znaczenie. Znacznie większy spadek tytułów skarbowych uzasadniony jest chwilowym zahamowaniem napływu tytułów z podatku gruntowego, a to wobec późniejszego wymiaru w 1937 r. Z tego też powodu udział tytułów skarbowych w woj. zachodnich i w Warszawie zwiększył się, gdy w pozostałych województwach spadł (zestaw. 2).

Obligacje, o których mowa, nie są wolne od opłaty na mocy art. 121, warunkiem bowiem, od którego zależy zastosowanie art. 121. jest ustalenie: a) że obligacja skonwertowana podlegała opłacie stempowej, b) że od obligacji skonwertowanej „należną opłatę uiszczono”. Nie wystarczy więc okoliczność, że obligacja dawna nie podlegała opłacie stempowej. Przez „należną opłatę” należy rozumieć opłatę, przewidzianą w polskiej ustawie o opłatach stempowych z dn. 1/VII 1926 r.

Ponieważ w jednym z podań, wniesionych w tego rodzaju sprawie do Min. Skarbu, zostało wyrażone zapatrywanie, iż obligacje, o których mowa, są wolne od opłaty stempowej na mocy art. 77 p. 5 ustawy o opłatach stempowych, więc Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 30/V 1938 r. L. D. V 11355/5/38 wyjaśniło, co następuje:

W razie wypuszczenia obligacji przez instytucję emisyjną, mającą siedzibę w Polsce, każda obligacja podlega opłacie stempowej w wysokości 0·5%, przewidzianej w art. 114 ustawy o opł. stempl. Jeśli następnie pierwszy nabywca takiej obligacji zbywa ją drogą sprzedaży lub zamiany, to należy się dalsza opłata stempowa — wg zasad rozdz. XIII art. 75÷80 ust. o opł. stempl. Ta ostatnia opłata należy się również przy każdym dalszym zbyciu drogą sprzedaży lub zamiany. Wymienione dwie grupy opłat są zupełnie niezależne od siebie, z czego wynika, że przepis, zwalniający od opłaty stempowej, należnej do jednej z tych dwóch grup, nie ma żadnego znaczenia dla grupy drugiej. O ile chodzi o obligacje, wypuszczone za granicą — odpowiednikiem opłaty, przewidzianej (co do wypuszczonej w Polsce) w art. 114 ust. 1 i 2, a płatnej przed wręczeniem obligacji pierwszemu nabywcy, jest opłata w wysokości 0·5%, przewidziana w ustępie przedostatnim art. 114 (w związku z art. 110), płatna w ciągu 3 tygodni po otrzymaniu obligacji przez osobę, która jest pierwszym posiadaczem obligacji po przeniesieniu jej do Polski. Przepis zwalniający, zawarty w art. 77 p. 5, ma zastosowanie również do obligacji, wypuszczonej za granicą, lecz zwalnia on tylko od opłaty stempowej, wiążącej się z zamianą obligacji skonwertowanej na obligację konwersyjną, nie zaś od opłaty, wiążącej się z przeniesieniem obligacji konwersyjnej do Polski.

Ministerstwo Skarbu, na podstawie art. 123 i 213 ordynacji podatkowej, zarządziło, aby urzędy skarbowe — w razie przedstawienia im do wymiaru opłaty stempowej obligacji niemieckiej państwowej po-

życki konwersyjnej (Anleiheablösungsschuld des Deutschen Reichs) wprawdzie po upływie terminu 3-tygodniowego od otrzymania obligacji przez osobę, która była pierwszym jej posiadaczem po przeniesieniu do Polski, jednak przed dniem 1/I 1939 r.—wymierzały jedynie opłatę pojedynczą bez podwyżki stempowej.

BADANIE KSIĄG HANDLOWYCH INSTYTUCYJ KREDYTOWYCH.—W związku z wątpliwościami, czy przy rewizji ksiąg handlowych instytucji kredytowych dla celów ustalenia podstaw wymiaru podatków dla tych instytucji władze skarbowe są uprawnione do badania kont oraz dowodów, dotyczących wkładów lokacyjnych i oszczędnościowych, bez uprzedniego zezwolenia Ministra Skarbu w każdym konkretnym przypadku, o czym jest mowa w art. 60 § 4 ordynacji podatkowej—Min. Skarbu okólnikiem z dn. 11/VI 1938 r. L. D. V 12504/1/37 r. wyjaśniło, co następuje:

Władze wymiarowe, zgodnie z art. 70 § 2 ordynacji podatkowej, mają obowiązek oparcia wymiaru na materiale faktycznym. W tym celu mają one prawo badać księgi handlowe, gospodarcze, zapiski i inne dokumenty płatnika lub innych osób (art. 70 § 2 e ord. podat.). Prawo powyższe obejmuje w stosunku do płatnika badanie całokształtu interesów przedsiębiorstwa, a więc—o ile chodzi o wymiar podatku przemysłowego od obrotu i dochodowego dla instytucji kredytowych—wszystkich elementów, mających zasadnicze znaczenie dla ustalenia podstawy wymiaru podatku i rozmiaru obowiązku podatkowego (wysokości obrotu i dochodu).

Elementami tymi są bezspornie poszczególne składniki zamknięcia bilansowego oraz rachunku strat i zysków. Jednym z rachunków wynikowych, którego rezultaty wpływają na rozmiar obowiązku podatkowego (wysokości podstawy wymiaru), jest rachunek odsetek. Zapisy, księgowane na tym rachunku, są ściśle związane z zapisami, księgowanymi na rachunku wkładów oszczędnościowych i lokacyjnych. Rachunek wkładów oszczędnościowych oraz lokacyjnych uznaje się z tytułu wkładów pieniężnych, otrzymanych przez instytucje kredytowe od wkładców, obciąża się zaś za zwroty wkładów. Do kapitałów dopisuje się narosłe odsetki i kwotami tych odsetek uznaje się rachunek wkładów w ciężar konta odsetek. Rachunek wkładów ma zatem istotny wpływ na wyniki bilansowe instytucji kredytowej, a więc i na podstawy wymiaru podatków. Musi on być zbadany i zanalizowany pod kątem samej prawidłowości obliczenia i zarachowania odsetek oraz zaksięgowania ich w odpowiednim okresie operacyjnym, a nadto celem ustalenia, czy na rachunku tym nie zostały zaksięgowane takie transakcje, które mogą mieć wpływ istotny na wynik bilansowy. Analiza powyższa powinna być dokonana m. im. pod kątem przepisów art. 6, 13 i 17 wzgl. 21 ustawy o podatku dochodowym oraz § 13 ust. 2 rozp. wyk. do teźże ustawy.

Z przedstawionego stanu wynika, że do należytego ustalenia podstaw wymiaru podatków dla instytucji kredytowej konieczne jest zbadanie rachunków wkładów oszczędnościowych i lokacyjnych, czemu przepisy art. 70 ord. podat. nie stawiają żadnych przeszkód.

Nie stawia temu również przeszkód przepis art. 60 § 4 ord. podat. Przepis ten postanawia, że żądanie udzielenia informacji i badania ksiąg w odniesieniu do wkładów oszczędnościowych i lokacyjnych w instytucjach kredytowych może nastąpić jedynie w przypadkach wyjątkowych, na pisemne zarządzenie Ministra Skarbu, dotyczące poszczególnego wkładcy. Przepis ten dotyczy zupełnie innego zagadnienia, a mianowicie zbierania informacji z ksiąg handlowych instytucji kredytowych odnośnie wkładów oszczędnościowych i lokacyjnych dla poszczególnego płatnika celem wymiaru podatku dla tego płatnika. Przepis ten nie dotyczy natomiast kwestii badania wkładów lokacyjnych w księgach płatnika-instytucji kredytowej dla celów jego opodatkowania.

Rzecz oczywista, że badanie ksiąg handlowych płatnika-instytucji kredytowej, a zatem i kont, dotyczących wkładów oszczędnościowych i lokacyjnych, celem ustalenia podstaw wymiaru dla instytucji kredytowej—nie może być wykorzystane do sporządzenia informacji ani jakichkolwiek bądź zapisów odnośnie poszczególnych wkładców, figurujących w jego księgach, gdyż takie postępowanie stanowiłoby obejście przepisów art. 60 § 4 ord. podat.

Zebrany w toku postępowania wymiarowego materiał odnośnie wkładów oszczędnościowych i lokacyjnych powinien być, zresztą podobnie jak i cały materiał wymiarowy, wykorzystany z zachowaniem tajemnicy urzędowej (art. 21 ord. podat.), obwarowanej sankcjami dyscyplinarnymi i karnymi (art. 254, 291 i ewent. 286 kodeksu karnego).

Zaslanianie się przez instytucje kredytowe—w związku z badaniem wkładów oszczędnościowych i lokacyjnych dla celów wymiaru tym instytucjom podatków—tajemnicą bankową, o której mowa w art. 59 prawa bankowego, jest również nieistotne z uwagi na wyrok Sądu Najwyższego Izby Karnej z dn. 13/I 1933 r. II.4.K. 790/32.

AKCYZY I MONOPOLE

DETALICZNA SPRZEDAŻ PIWA, WIN OWOCOWYCH I MIODU.—Okólnikiem z dn. 9/VI 1938 r. L. D. VI 7455/3/38

Ministerstwo Skarbu zwróciło uwagę władz akcyzowych, że w dn. 1/VII b. r. wchodzi w życie przepis art. 1 ust. 3 ustawy z dn. 25/III 1938 r. o zmianie brzmienia art. 62 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 21/1938, poz. 168), który to przepis postanawia, że detaliczna sprzedaż piwa, win owocowych i miodu jest wolna od opłat, przewidzianych w załączniku do art. 62 wspomnianego rozporządzenia.

W związku z powyższym oraz celem uniknięcia możliwych wątpliwości Min. Skarbu wyjaśniło, że detaliczna sprzedaż piwa, win owocowych i miodu (bez względu na zawartość w nich alkoholu), wykonywana na podstawie potwierdzenia zgłoszenia władzy skarbowej o rozpoczęciu sprzedaży w myśl przepisu § 317 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 10/IX 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 88/1932, poz. 746) w brzmieniu, nadanym rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 16/IV 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 33, poz. 235) przy uwzględnieniu postanowień okólnika Ministerstwa Skarbu z dn. 24/XI 1937 r. L. D. VI 3652/1/37—od dn. 1/VII b. r. nie będzie podlegać akcyzowym opłatom patentowym.

OKREŚLANIE MOCY SPIRYTUSU.—Nawiązując do zarządzenia z dn. 29/VII 1936 r. Nr D. VI 7368/4/36 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 21/1936, poz. 678) w sprawie tablic alkoholometrycznych, Min. Skarbu zarządzeniem z dn. 13/VI 1938 r. Nr D. VI 13091/4/37 zwróciło uwagę, że stosowane obecnie odczytywanie temperatury na termoholometriu z dokładnością do 0,5° w myśl wyjaśnień, podanych w tablicach alkoholometrycznych (str. 10), prowadzi niejednokrotnie do błędów, dochodzących do 0,1% mocy, a to w tych przypadkach, gdy różnica dwóch kolejnych mocy, odpowiadających dwóm najbliższym wskazaniom termometru (odczytanym z dokładnością do 0,5°)—wynosi 0,2%.

W związku z powyższym, Min. Skarbu zarządziło obliczanie mocy spirytusu we wspomnianych przypadkach, z uwzględnieniem odczytania temperatury z dokładnością do 0,1°, stosownie do wyjaśnień podanych w tablicach alkoholometrycznych (str. 10) oraz przykładów 3 i 5, podanych na str. 12 i 13.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIĘŁDA WARSZAWSKA

za okres od 7 do 11 czerwca 1938 r.

Mocniejszy nastrój, jaki wystąpił w okresie poprzedzającym na rynku dewiz—obecnie przybrał nieco na sile, a poza tym objął wszystkie bez wyjątku dewizy. Co się tyczy kształtowania obrotów—to utrzymywały się one nadal na niskim poziomie. Zyski kursowe poszczególnych dewiz (w zł na 100 jednostkach walutowych) przedstawiają się następująco: franki francuskie 0-02, franki szwajcarskie 0-15, belgi 0-10, korony czechosłowackie 0-01, liry włoskie 0-04, floreny holenderskie 0-65, korony szwedzkie 0-40, korony duńskie 0-20 oraz korony norweskie 0-35; poza tym dolary (zarówno telegraficzne, jak i gotówkowe) zyskały po zł 0-00¹, na \$ 1 oraz funty szterlingi—zł 0-07 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5:30 ³ / ₄	5:30 ³ / ₄	5:30 ³ / ₄
„ „ „ „ „ telegr. . .	\$ 1	5:31	5:31	5:31
Funty szterlingi . . .	£ 1	26:31	26:29	26:31
Franki francuskie . . .	100 fr.	14:77	14:76	14:76
Franki szwajcarskie . . .	100 fr.	121:10	121:10	121:10
Belgi	100 blg.	89:95	89:90	89:95
Marki niemieckie . . .	100 RM	—	—	—
Korony czechosłow. . .	100 kor.	18:46	18:45	18:46
Liry włoskie	100 lir.	—	—	27:98
Floreny holenderskie . . .	100 fl.	293:70	293:05	293:70
Guldeny gdańskie . . .	100 guld.	—	—	100:00
Korony szwedzkie . . .	100 kor.	135:70	135:60	135:70
Korony duńskie	100 kor.	117:50	117:35	117:50
Korony norweskie . . .	100 kor.	132:25	132:10	132:25

Na rynku papierów procentowych państwowych przy tendencji niejednolitej obrotu nieznacznie wzrosły. W zakresie pożyczek premiovych—sztuki I i serie I emisji 3% Poż. Inwestycyjnej utrzymały dotychczasowy stan notowań, sztuki II emisji teźże pożyczki zyskały zł 0-25, serie straciły zł 0-13, a 4% Poż. Dolarowa zwykła o zł 0-75. W grupie pozostałych pożyczek—przy słabym nastroju—nastąpiła obniżka kursów, mianowicie (w % -ach nominalu): 4% Poż. Konsolidacyjnej o 0-25, 4¹/₂% Poż. Wewnętrznej o 0-13 oraz 5% Poż. Konwersyjnej o 0-25.

Cechą charakterystyczną rynku papierów procentowych prywatnych było ograniczenie obrotów oraz liczby notowanych papierów; w szczególności tylko minimalne transakcje zawierano listami zastawnymi towarzystw kredytowych miast prowincjonalnych. Salda tygodniowe (w % -ach nominalu) przedstawiają się następująco: 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego — 0·50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. — 0·63 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. +0·13.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna		w zł za sztukę		
I emisja sztuki	zł w zł. 100	80·88	80·00	80·00
„ „ serie	„ „ „ „	90·50	90·25	90·25
II „ sztuki	„ „ „ „	81·88	81·00	81·25
„ „ serie	„ „ „ „	92·00	91·75	91·75
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$1)	42·40	41·63	42·25
w % % nominalu				
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	67·50	67·00	67·00 -67·25
4½% „ Wewnętrzna	zł	65·00	64·50	64·50 -64·75
5% „ Konwersyjna	zł	70·00	70·00	70·00
5% „ Konwers. Kol.	zł	—	—	—

Listy zastawne i obligacje banków

7% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8% „ „ „ „	zł w zł. 1927	94·00	94·00	94·00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8% „ „ „ „	zł w zł. 1924	94·00	94·00	94·00
7% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8% „ „ „ „	zł w zł. 1924	94·00	94·00	94·00
8% Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	93·00	93·00	93·00
5½% L. Z. „ „ „	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00
5½% „ „ „ „	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00
5½% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00
5½% „ „ „ „	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

8% L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego ²⁾	£			80·25
4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego	zł	65·00	63·50	64·00 -63·50 -63·75
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	73·75	72·00	72·00 -73·00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	61·50	61·00	61·00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	66·00	65·50	65·88
5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r.	zł			62·25
5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł			59·00

Obligacje miast

VIII i IX 6% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	73·25	73·00	73·00
-------------------------------------	----	-------	-------	-------

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

23 ÷ 28/V 30/V ÷ 4/VI 6 ÷ 11/VI

New York

6% dolarowa

1920	47½—47½—47½	47½—44⅞—48⅞—45⅞—48⅞	(—)	—44⅞ (7 000)	(13 000)
------	-------------	---------------------	-----	--------------	----------

¹⁾ \$ 5 = zł 44·57.

²⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

³⁾ Kursy — w % -ach nominalu, obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

8% Dillon 1925	42½—41—42½/8	43⅞—42¾—45½—43⅞—45	(—)	—43⅞ (5 000)	(24 000)
7% stabilizac. 1927	70¾—70—70¾/4	bez obrotów	(—)	59½—59½—59½	(18 000)
7% Warszawy 1928	49⅞—49⅞/4—49⅞/4	bez obrotów	(—)	bez obrotów	bez obrotów
7% Śląska 1928	52—50—52	bez obrotów	(—)	44½—43—44½	(13 000)
Londyn					
7% stabilizac. 1927	62·49—60·49—62·49	—	—	—	—
Zurych					
7% stabilizac. 1927	53·50—53·00	—	—	—	—
Paryż					
7% stabilizac. 1927	50·00—49·65	48·94—48·18	—	48·49—48·27	—
Mediolan					
7% włoska 1924	99·77—99·77—99·77	99·63—99·53—99·58	(—)	(75)	brak notowań

Z BANKU POLSKIEGO

BANK POLSKI W KWIETNIU I MAJU 1938 R.—Obroty walutowe Banku Polskiego kształtowały się lekko deficytowo niemal od początku roku; pod znakiem też przewagi odpływu dewiz nad ich dopływem do Banku rozpoczął się miesiąc kwiecień, lecz w II połowie kwietnia sytuacja się odmieniła i od tego czasu oraz przez cały miesiąc następny, tj. maj, występują nadwyżki walutowe.

Na taki obraz sytuacji obrotów walutowych wskazuje nam przede wszystkim ruch rezerwy walutowych Banku, które przez I kwartał b. r. obniżyły się o zł 17·6 miln., tj. mniej więcej do połowy swej poprzedniej wysokości. W I dekadzie kwietnia rezerwy te skurczyły się w dalszym ciągu o poważną kwotę zł 4·9 miln., w II dekadzie obniżyły się już tylko o zł 0·1 miln., a od III dekady wrastają, mianowicie w III dekadzie kwietnia o zł 1·2 miln., a w kolejnych dekadach maja—odpowiednio o zł 2·5 miln., zł 1·7 miln., zł 1·5 miln. W ten sposób w stosunku do swego tegorocznego minimum w końcu II dekady kwietnia (zł 13·4 miln.) rezerwy walutowe podniosły się do końca maja o zł 7·0 miln., tj. o przeszło połowę.

Natomiast stały i nieprzerwany wzrost wykazują rezerwy złota, zwiększające się głównie dzięki—utrzymującemu się na stosunkowo wysokim poziomie—drobnemu skupowi złota w kraju przez oddziały Banku. W okresie I kwartału b. r. rezerwy złota zwiększyły się o zł 3·5 miln. do zł 438·4 miln., w następnych 2 miesiącach, tj. kwietniu i maju, wzrosły w dalszym ciągu o zł 2·1 miln. do zł 440·5 miln. W kwietniu, mianowicie, dopływ złota wyniósł zł 0·9 miln., w maju zaś—zł 1·1 miln. Rezerwy złota w okresie rocznym—od końca maja ub. r. do końca maja b. r.—wzrosły o zł 28·0 miln., tj. o ok. 7%.

W stosunku do sumy obiegu biletów bankowych oraz części natchmiast płatnych zobowiązań Banku (mianowicie, przewyżki ich ponad zł 100 miln., uznane przez statut za pewne niezmiennie ich minimum)—dla której to sumy rezerwy złota stanowią pokrycie—wyniosły te rezerwy na ultimo maja 33·85%, czyli mniej niż na ultimo kwietnia, niż na ultimo marca i niż przed rokiem, tj. na ultimo maja 1937 r. Zmiany w stanie procentowego pokrycia złotem obiegu i zobowiązań przedstawia liczbowo następujące zestawienie:

	%
31/III 1938	35·43
10/IV „	35·79
20/IV „	35·98
30/IV „	34·73
10/V „	34·71
20/V „	35·53
31/V „	33·85
31/V 1937	36·08

Spadek procentu pokrycia złotem w kwietniu, a następnie i w maju—mimo iż suma pokrycia, tj. rezerwy złota, stale rosną—tłumaczy się jednoczesnym zwiększeniem się podlegającej pokryciu sumy obiegu biletów bankowych i natchmiast płatnych zobowiązań (a właściwie części ich, uwzględnianej przy

¹⁾ Notowania w stosunku do parytetu pożyczki w guldenach.

obliczaniu pokrycia), która z zł 1 337·2 miln. w końcu marca podniosła się do zł 1 365·2 miln. w końcu kwietnia i do zł 1 401·3 miln. w końcu maja (względnie—z zł 1 237·2 miln. do zł 1 265·2 miln. i do zł 1 301·3 miln.).

Czynnikiem wzrostu był każdorazowo inny składnik powyższej sumy: w kwietniu, mianowicie, zwiększył się obieg biletów bankowych (z zł 1 106·8 miln. do zł 1 141·0 miln.), podczas gdy natychmiast płatne zobowiązania jednocześnie skurczyły się (z zł 230·4 miln. do zł 224·2 miln.), w maju natomiast obniżył się nieco obieg (do zł 1 123·3 miln.), wzrosła zaś suma zobowiązań (do zł 278·0 miln.).

Jeśli chodzi o natychmiast płatne zobowiązania, to spadek ich w kwietniu został spowodowany częściowo skurczeniem się salda pozycji „różne rachunki” (z zł 59·1 miln. do zł 55·5 miln.), częściowo zaś odpływem lokat żyrowych (z zł 171·3 miln. do zł 168·8 miln.), natomiast wzrost zobowiązań w maju tylko w bardzo niewielkim stopniu wiąże się z pozycją „różne rachunki” (zwyżka salda o zł 3·3 miln.), główne swe źródło znajdując w dopływie lokat żyrowych (zwyżka o zł 50·5 miln. do zł 219·2 miln.).

Poczynając od ultimo kwietnia nastąpił silny wzrost lokat żyrowych kas państwowych, które też osiągnęły w końcu maja poziom niecotowany od stycznia, przy czym wielokrotnie wyższy niż przed rokiem, kiedy lokaty te były minimalne, nie dochodząc nawet do miliona złotych. Lokaty pozostałe (banków państwowych i prywatne) wykazują w b. r. tendencję zniżkową, przy czym szczególnie silnie obniżyły się w ostatnich dekadach marca i kwietnia; na ultimo maja wykazały one poziom stosunkowo wyższy, były jednak dość znacznie niższe niż przed rokiem. Ruch lokat żyrowych ilustruje liczbowo następujące zestawienie (w miln. zł):

	Lokaty żyrowe:	
	kas państwowych	pozostałe
31/III 1938	28·2	143·2
10/IV ..	21·5	161·7
20/IV ..	26·5	188·0
30/IV ..	51·7	117·1
10/V ..	55·7	162·6
20/V ..	54·7	162·7
31/V ..	61·6	157·6
31/V 1937	1·0	196·1

Podkreślić należy, że w III dekadzie maja—mimo ultimo miesięcznego—suma lokat wzrosła, przy czym odpływ lokat—poza lokatami kas państwowych—był minimalny.

Obieg biletów bankowych wzrost w ciągu kwietnia zawdzięcza rekordowej—100-milionowej—zwyżce na ultimo miesiąca (ultimo stycznia—zł 50·7 miln., lutego—zł 51·0 miln., marca—zł 44·5 miln., kwietnia—zł 99·9 miln.), spadek zaś w kwietniu—silnej niższe w pierwszych 2 dekadach (I dekada—zł 51·7 miln., II dekada—zł 30·3 miln.), której nie zdołała wyrównać stosunkowo poważna zwyżka w III dekadzie (zł 64·3 miln.). Wysokość obiegu, osiągnięta na ultimo kwietnia, była rekordowa w b. r. (zł 1 141·0 miln.), ale nawet obniżony już poziom na ultimo maja (zł 1 123·3 miln.) był wyższy niż w I kwartale b. r. (ultimo stycznia—zł 1 014·0 miln., lutego—zł 1 015·9 miln., marca—zł 1 106·8 miln.) i o kilkanaście

procent wyższy niż przed rokiem, tj. na ultimo maja 1937 r. (zł 975·3 miln.).

Silnemu wzrostowi obiegu na ultimo kwietnia odpowiadał poważny odpływ lokat żyrowych, poza tym jednak związany był z nim dość znaczny wzrost kredytów Banku. Na ultimo maja wzrost obiegu nie znajdował odpowiednika w odpływie lokat i był całkowicie związany—poza dopływem złota i dewiz—ze zwiększeniem się działalności kredytowej Banku.

Jeśli chodzi o 3 główne rodzaje kredytów Banku, to portfel wekslowy wykazał na ultimo kwietnia i maja silny wzrost (kwiecień—zł 47·7 miln., maj—zł 40·8 miln.)—znacznie poważniejszy niż na ultimo poprzednich miesięcy (styczeń—zł 27·5 miln., luty—zł 1·2 miln., marzec—zł 13·2 miln.), jak również w zestawieniu z poprzednim rokiem (kwiecień—wzrost o zł 22·1 miln., maj—spadek o zł 6·1 miln.). Pożyczki zastawowe zwiększyły się w III dekadzie kwietnia o zł 10·1 miln., w III dekadzie zaś maja o zł 9·2 miln. Portfel skupionych przez Bank biletów skarbowych wykazał na ultimo miesięcy sprawodawczych niewielką zwyżkę: w kwietniu o zł 1·2 miln., w maju o zł 1·8 miln.

W okresie całego kwietnia wzrosły wszystkie 3 rodzaje kredytów, przy czym stosunkowo najsilniej (o 1/3)—pożyczki zastawowe, w maju zaś nastąpił jedynie dalszy wzrost portfela wekslowego, podczas gdy pożyczki zastawowe i skup biletów skarbowych nieznacznie skurczyły się—jak to widzimy z następującego zestawienia (w miln. zł):

	Wzrost (+) lub spadek (—): w kwietniu w maju	
Kredyty dyskontowe	+ 27·6	+ 13·6
Pożyczki zastawowe	+ 8·9	— 1·0
Bilety skarbowe	+ 1·6	— 2·7

Co się tyczy pozostałych—poza omówionymi wyżej 3 formami kredytów—operacyjnymi Banku Polskiego, to zapas monet srebrnych i bilonu, skupionych przez Bank na własność, skurczył się w kwietniu o zł 14·1 miln., a w maju znowu wzrósł o zł 12·4 miln.; portfel skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego zmniejszył się w kwietniu zaledwie o zł 0·1 miln., w maju zaś wzrósł o zł 0·4 miln.; dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy), który uprzednio spadł stopniowo z zł 90 miln. do zł 50 miln., w kwietniu pozostawał niezmienny, w maju zaś obniżył się w II dekadzie—dzięki dokonanej spłacie—do zł 45 miln.

Całe bankowe pokrycie obiegu, obejmujące rezerwy walutowe oraz wszystkie wydzielone w bilansie formy działalności kredytowej Banku, przedstawiało się w maju i czerwcu następująco (w miln. zł):

	31/III	30/IV	31/V
Waluty i dewizy	18 447	14 528	20 317
Weksle krajowe	606 050	633 682	647 084
Bilety skarbowe	41 249	42 820	40 122
Polskie monety srebrne i bilon	47 461	33 355	45 717
Pożyczki zabezpieczone zastaw.	24 031	32 928	31 880
Papiery proc. własne	127 365	127 253	127 609
Dług Skarbu Państwa	50 000	50 000	45 000
Razem:	914 603	934 566	957 729

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

OGÓLNE

ZMIANA W STOSUNKACH HANDLOWYCH ANGIELSKO-IRLANDZKICH.

W maju b. r. Parlament angielski uchwalił ratyfikację porozumienia pomiędzy Anglią a Eire (Irlandią), zawartego w dn. 25/IV 1938 r. Porozumienie to przynosi ostateczne rozwiązanie istniejących pomiędzy obu państwami trudności politycznych i finansowych oraz—co najważniejsze—określając wytyczne nowego układu handlowego, kładzie kres 6-letniej wojnie celnej angielsko-irlandzkiej.

Historia stosunków handlowych pomiędzy Anglią i Irlandią przedstawia się, jak następuje. W 1932 r. dążąca do kompletnego uniezależnienia się politycznego Irlandia odmówiła płacenia Anglii £ 5 miln. rocznej

kontrybucji politycznej. W odpowiedzi w lipcu 1932 r. Anglia nałożyła cło na towary irlandzkie w wysokości 20÷30% ad valorem, a w styczniu 1934 r. wprowadziła pewne restrykcje ilościowe importu pochodzenia irlandzkiego. Irlandia zareagowała wprowadzeniem systemu premij wywozowych, placonych eksporterom do Anglii—i to właśnie z funduszy, które się należały Anglii tytułem kontrybucji. W latach 1932÷34 handel angielsko-irlandzki nieprzerwanie spadał. W styczniu 1935 r. sytuacja została nieco złagodzona zawarciem specjalnej umowy, przewidującej wzmożony eksport węgla angielskiego do Irlandii w zamian za import byłda rogatego irlandzkiego do Anglii. W styczniu 1936 r. nastąpiła obustronna redukcja niektórych cel.

Wojna celna pomiędzy kolosem gospodarczym—Anglią i krajem gospodarzo słabym—Irlandią—była naturalnie katastrofą dla Irlandii. Tym bardziej, że 90% eksportu irlandzkiego idzie normalnie do Anglii, oraz 50% importu jest pochodzenia angielskiego. Anglia natomiast sprowadza z Irlandii towary, które łatwo może otrzymać gdzie indziej; jedyny wyjątek stanowi pozycja zwierzęta żywe (specjalnie bydło rogate i konie), gdzie Irlandia jest najważniejszym dostawcą Anglii. W latach 1929÷31 eksport irlandzki do Anglii wynosił przeciętnie £ 34·6 miln. rocznie, w 1937 r.—£ 21·1 miln., z czego było rogata—£ 6·1 miln., konie—£ 2·1 miln., bekony—£ 1·6 miln., masło—£ 1·3 miln. Jako rynek dla towarów angielskich Irlandia zajmowała piąte miejsce w 1929 r.,

drugie w 1931 r. i siódme w 1937 r. Wartość eksportu angielskiego do Irlandii wynosiła w latach 1929÷31 przeciętnie £ 34 miln. rocznie, w 1937 r.—£ 21·6 miln., z czego węgiel — £ 2·7 miln., żelazo i stal—£ 1·5 miln., maszyny — £ 1·4 miln.

Obecnie sprawa podniesienia eksportu angielskiego stała się zadaniem tak ważnym, że Anglia zgodziła się na nowe ustępstwa w dziedzinie politycznej i finansowej w zamian za korzystną umowę handlową. Pakt tegoroczny znosi wszelkie specjalne cła i ograniczenia w stosunkach handlowych pomiędzy obu krajami oraz przewiduje zawarcie umowy handlowej, na podstawie której eksport irlandzki do Anglii zostaje zwolniony od ceł wwozowych, a więc będzie traktowany na równi z eksportem innych dominiów brytyjskich. Anglia zastrzega sobie prawo ilościowej regulacji importu rolniczego—co pozostaje w związku ze wzmocnionym ze względów obrony narodowej protekcjonizmem angielskim w tej dziedzinie. Irlandia znosi cła na towary brytyjskie, w szczególności na węgiel, oraz zobowiązuje się do wprowadzenia specjalnego cła w wysokości sh 3 na 1 t na węgiel pochodzenia nieangielskiego.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa, nowa umowa handlowa nie tylko przyczyni się do rozwoju handlu pomiędzy Anglią i Irlandią, ale będzie źródłem pewnych trudności dla krajów, eksportujących do Anglii towary, podobne do irlandzkich.

L. M.

FRANCJA

SPRAWY FINANSOWE I PODATKOWE W USTAWODAWSTWIE DEKRETOWYM.—W poprzednim zeszycie tygodnika omówiliśmy większość najważniejszych dekretów gospodarczych tzw. II serii, wydanych przez Rząd P. Daladiera, oraz staraliśmy się przedstawić ich myśl przewodnią.

Dla całokształtu obrazu obecnej polityki gospodarczej Francji należałoby jeszcze omówić pokrótce pewne szczegóły programowe i sposób sfinansowania 3-letniego planu wielkich robót publicznych, dekret o reformie podatku od wytwórczości oraz dekrety z dziedziny budżetowo-skarbowej.

„Trzylatka” francuska przewiduje wykonanie do końca 1940 r. szeregu inwestycji z zakresu obrony narodowej oraz rozbudowy i unowocześnienia podstawowych urządzeń publicznych, niezbędnych dla rozwoju życia gospodarczego; dalej zaś—z zakresu budownictwa, zdrowotności publicznej, potrzeb oświatowych i podniesienia poziomu cywilizacyjnego wsi francuskiej. W szczególności, plan robót obejmuje budowę nowych urządzeń w portach i lotnisk cywilnych; rozszerzenie sieci dróg wodnych i dróg lądowych, jeśli zaś chodzi o te ostatnie—zarówno budowę wielkich szlaków w rejonie Paryża i rozwidlenie istniejących szos, jak i budowę dróg wiejskich o znaczeniu lokalnym. Zamierzone jest również wzniesienie szeregu gmachów szpitalnych, ambulatoriów, sanatoriów itd. oraz budynków szkolnych.

Trzyletni plan francuski przewiduje specjalnie dla wsi: roboty, mające na celu zabezpieczenie przed wylewami rzek, przeprowadzenie instalacji wodociągowych, poprawę stanu szos i dróg lokalnych oraz elektryfikację. (Sfinansowania elektryfikacji podjęła się inicjatywa prywatna).

Inny dekret, dotyczący planu robót publicznych, przewiduje pewne sumy na budowę po miastach budynków mieszkalnych, których warunki urągają elementarnym zasadom zdrowotności. Dekret ten pozostaje w ścisłym związku z ustawą o budownictwie tanich mieszkań i jednym z dekretów I serii,

dotyczącym ożywienia przemysłu budowlanego.

Jak pisaliśmy, udział Państwa w finansowaniu 3-letniego planu wynosić ma 6 mild. fr. W uwagach do dekretu Rząd stwierdza, że Skarb rozporządza za chwili obecnej dostatecznymi środkami pokrycia części kosztów 3-letniego planu, przypadających na Państwo. Suma ta nie obciąża budżetu.

Samorządy terytorialne (departamenty i gminy) mają wziąć udział w finansowaniu „trzylatki” w wysokości 5 mild. fr. Celem dostarczenia samorządowi źródeł gotówkowych pokrycia części przypadających na niego kosztów—Rząd umożliwił mu zaciągnięcie na ten cel w 1938 r. pożyczek: w Kasie Kredytowej Departamentów i Gmin w wysokości 540 miln. fr., w „Crédit Foncier” w wys. 700 miln. fr., w „Caisse des Dépôts” w wys. 1 mild. fr. Ten sam bowiem dekret o wielkich robotach publicznych zawiera upoważnienie dla Kasy Depozytowej („Caisse des Dépôts”) udzielania samorządom—na cele zaakceptowanych przez Rząd robót publicznych—pożyczek do wysokości 1 mild. fr. rocznie. I to nie tylko w okresie trwania 3-letniego planu, lecz i w latach następnych. Poza tym zaś Skarb przekazał w b. r. Kasie Kredytowej Departamentów i Gmin—na cele pożyczek dla samorządów—nadwyżkę ze swojego rozrachunku zaliczkowego z „Crédit Foncier”. Następnie, dekret przeznaczając na sfinansowanie planu fundusze ubezpieczeń społecznych, które w myśl dawniej już uchwalonych ustaw mają być w latach 1939 i 1940 przekazywane Kasie Kredytowej Departamentów i Gmin. W dalszym ciągu dekret ustanawia, że poczynając od 1941 r. instytucje ubezpieczeń społecznych lokować będą stale 50% swoich funduszy w pożyczkach dla samorządu terytorialnego. Wreszcie, dekret normuje warunki emitowania pożyczek lokalnych przez samorządy na cele robót publicznych, przewidując—z jednej strony—ułatwienia i wygodne warunki lombardowania pożyczki, z drugiej—możność udzielania przez Państwo gwarancji tym samorządom, których kredyt jest zachwiany. Warunkiem wszakże uzyskania gwarancji jest uprzednie usanowanie finansów zainteresowanego samorządu wg wskazówek władzy nadzorczej i poddanie jego gospodarki—na czas trwania gwarancji—ściślej kontroli ze strony Skarbu.

Dekret o 3-letnim planie robót publicznych „koronujący” poniekąd poprzednie dekrety, dotyczące tej dziedziny, spotkał się z krytyką pewnych kół gospodarczo-finansowych, które zarzuciły Rządowi, że przeznaczając część zaktywizowanych kapitałów na roboty publiczne, z natury rzeczy bezpośrednio nierentowne lub też rentujące się bardzo nisko. Koła te twierdzą, że postępując w ten sposób, Rząd nie osiągnie swojego zasadniczego celu, którym jest zaktywizowanie potencjalnej energii gospodarczej.

Natomiast z bardzo przychylnym przyjęciem wśród sfer gospodarczych spotkał się dekret o reformie podatku od wytwórczości. Dekret ten postanawia, że podatek od wytwórczości nie będzie na przyszłość pobierany—tak jak to miało miejsce dotychczas—od cen detalicznych towaru, po potrąceniu, jednak dla wszystkich artykułów, 30% od tych cen, lecz od istotnej ceny hurtowej każdego produktu. Spośród innych zmian, wprowadzonych przez dekret do podatku od wytwórczości, jedną z ważniejszych jest ta, że kupiec, będący zarazem wytwórcą, będzie mógł prowadzić oddzielną księzkowość dla towarów, produkowanych przez siebie, tj. tych, które podlegają opodatkowaniu, i oddzielną dla artykułów, którymi tylko handluje. Dotychczas bowiem, jeśli przedsiębiorstwo miało charakter mieszany, przemysłowo-han-

dlowy, to całość jego obrotów podlegała podatkowi od wytwórczości. Inne postanowienia dekretu, nowelizujące ustawę o podatku od wytwórczości, polegają bądź na daleko idących uproszczeniach w dotychczasowym mechanizmie ustawy, bądź zmniejszając obciążenia, wynikające z tego podatku.

Należy również sygnalizować dekret, dotyczący reformy ubezpieczeń społecznych. Na zasadzie nowych postanowień pracobiorca, podlegający ustawie o ubezpieczeniu emerytalnym, będzie mógł wnieść opłaty, przypadające z tytułu tego ubezpieczenia do Banku Rolnego („Crédit Agricole”). Z chwilą osiągnięcia przez ubezpieczonego wieku emerytalnego wpłaty te będą skapitalizowane—celem umożliwienia mu nabycia posiadłości ziemskiej, przy czym będzie on korzystał z pewnych ułatwień i zniżek przy opłatach. Warunkiem jest osiedlenie się emeryta w gminie, liczącej mniej niż 2 tys. mieszkańców.

Ostatnią grupę dekretów II serii stanowią zarządzenia natury skarbowo-budżetowej. Treścią szeregu dekretów z tej dziedziny jest nowelizacja i kodyfikacja przepisów, dotyczących ustawy skarbowej. Zmierzają one z jednej strony do uproszczenia tych przepisów, z drugiej zaś—do uczynienia ich bardziej rygorystycznymi celem zapewnienia równowagi budżetowej. Między innymi, dekrety z tej dziedziny postanawiają, że ustawa skarbowa zawierać będzie maksymalną, nieprzekraczalną granicę wszelkich nowych wydatków Państwa, które mogłyby być czynione w czasie jej trwania.

Wreszcie, w początku b. m. Rząd francuski wydał dekret, podnoszący wysokość podatku specjalnego, któremu podlegają dochody przedsiębiorstw, pracujących dla wojska, dla brojeń i w ogóle dla przygotowania obrony kraju, jak również przedsiębiorstwa, dostarczające gminom elektryczności, gazu i wody, oraz wszelkie przedsiębiorstwa, koncesjonowane przez Państwo lub gminy.

Dla przedsiębiorstw, pracujących na zapotrzebowanie obrony narodowej, podatek specjalny został podniesiony o 20%. Ponieważ uprzednio już (ustawą z dn. 31/XII 1936 r.) podatek ten został podniesiony z 20% na 30%—będzie on wynosił obecnie 36%.

Przedsiębiorstwa, które dostarczają gminom gazu, elektryczności i wody, oraz w ogóle wszystkie przedsiębiorstwa, koncesjonowane przez jakiegokolwiek korporacje publiczne, lub też pracujące dla tych korporacji na zasadzie zawartych umów—będą obciążone dodatkowo w wysokości 25%. Podatek specjalny od dochodów tych przedsiębiorstw wynosił początkowo 20%, następnie dekretem z 1937 r. został zmniejszony na okres lat 1938 i 1939 do 8%. Na skutek podniesienia tego podatku o 25%—wynosić on będzie obecnie 10%. S.

WŁOCHY

SUBWENCJONOWANIE ŻEGLUGI MORSKIEJ.—Niezależnie od pomocy Państwa dla żeglugi morskiej, obejmującej 4 wielkie przedsiębiorstwa żeglugi we Włoszech (Lloyd Triestino, Adriatica, Italia, Tyrennia) w ostatnich 2 latach Rząd wydał ok. 8 miln. lirów na subwencjonowanie statków, przeznaczonych dla żeglugi małej (obsługa portów włoskich oraz kolonij—za wyjątkiem kolonij poza Gibraltarem i Suezem).

Premie te oparte są na tonażu oraz ilości przebytych mil morskich według następującej tabeli: 0-0025 lirów za pierwszych 1 500 t, 0-00115 do 2 500 t, 0-0007 do 4 000 t, 0-0005 powyżej 4 000 t. Premie przyznawane są na statki, których wiek nie przekracza jednego roku; dla statków starszych stosuje się spe-

cjalną formułkę obliczeniową. Uzyskana w wyniku takiego obliczenia liczba jest podstawą wypłaty premii przy zastosowaniu następującej tabeli za przebyta ilość mil morskich: statki do 1 500 t za 20 tys. mil przebytych, statki do 2 500 t za 32 tys. mil, statki powyżej 2 500 t za 45 tys. mil.

Premie nawigacyjne nie są przyznawane: 1) parowcom i motorowcom o tonażu poniżej 100 t oraz żaglowcom o tonażu poniżej 50 t, 2) statkom o wieku ponad lat 12, zakupionym za granicą po 1931 r.—z wyjątkiem statków-cystern oraz chłodni, 3) statkom towarzystw subwencjonowanych.

Innego rodzaju subwencję stanowi dopłata dla floty rybackiej w wysokości 100 lir. za tonę rocznej efektywnej eksploatacji statku powyżej 50 t, przeznaczonego dla połowów morskich poza obrębem morza Śródziemnego.

URUGWAJ

SITUACJA GOSPODARCZA.—Produkty hodowli stanowią ok. 90% eksportu urugwajskiego, z nadwyżek eksportowych Rząd tworzy specjalny Exchange Fund, za pomocą którego reguluje kurs pesa urugwajskiego i oddziałuje na poziom cen płodów hodowlanych zarówno w kraju, jak i za granicą. Ogólne warunki gospodarcze kraju w ostatnich czasach uległy znacznej poprawie, a budżet za ostatni okres wykazał znaczną nadwyżkę. Długi zagraniczne w dolarach zostały spłacone, a szterlingowe mają być upłynnione, wewnętrzne zaś długi Państwa zostały skonwertowane na niższy procent, ponadto rozpisano nowe pożyczki wewnętrzne na cele inwestycyjne i roboty publiczne. Handel zagraniczny wzrósł bardzo poważnie, z W. Brytanią na czele kontrahentów—i to zarówno po stronie importu, jak i eksportu. Bilans płatniczy opierał się w 1937 r.—jak i w roku poprzednim—głównie na angielsko-urugwajskim układzie handlowym z czerwca 1935 r. W grudniu ub. r. peso urugwajskie zostało zdeprecjonowane do parytetu szterlinga (£1=7.60 pesos). Ożywienie w handlu wełną postępuje, chociaż farmerzy niechętnie handlują z Europą po cenach rynków europejskich.

Zb.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 30/IV÷11/VI 1938 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	30/IV÷4/VI	7÷11/VI	Różnica %
Pszenica			
Berlin . . .	21.10	21.10	—
Praga . . .	171.30½	171.30½	—
Chicago . . .	2.74	3.00	+ 9.4
Buenos Aires	2.86½	3.02	+ 5.5
Liverpool . .	3.89½	4.20	+ 7.8
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	3.80½	5.03	+32.1
Ż y t o			
Berlin . . .	18.95	18.80	— 0.8
Praga . . .	138.12½	138.12½	—
Chicago . . .	1.98	2.06	+ 4.0
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—
O w i e ś			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	124.20	124.20	—
Chicago . . .	2.12	2.04	— 3.8

Buenos Aires	1.99	2.00½	+ 0.7
Liverpool . .	4.30	4.36½	+ 1.3
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	2.55	2.55	—

łęczmię browarny

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	137.00	137.00	—
Chicago . . .	3.04	2.93	— 3.7
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—

METALE

ŻELAZO.—W II połowie maja na światowym rynku żelaza panowała w dalszym ciągu tendencja słaba. Na zjeździe członków międzynarodowego kartelu eksportu stali, odbytym w dn. 28÷29/V w Rzymie, nie doszło—wbrew przewidywaniom—do przedłużenia umowy kartelowej z powodu oporu małej firmy belgijskiej. Sprawa ta ma być rozstrzygnięta przez Rząd belgijski jeszcze przed następnym, decydującym zjazdem kartelu, który ma się odbyć w Paryżu w dn. 16/VI b. r. Konkurencja amerykańska daje się ostatnio znowu bardziej odczuwać, co zmusza kartel do częściowej redukcji cen. Tak np. dla żelaza handlowego wynosi ona w pewnych wypadkach sh 3, a dla blachy ocynkowanej dochodzi do sh pap. 20 na t. Dopiero po przedłużeniu umowy kartelowej będą wznowione rokowania ze Stanami Zjedn. co do utworzenia biura porozumiewawczego w Londynie. Międzynarodowy kartel żelazokrzemu, do którego należą: Niemcy, Szwecja, Norwegia i Jugosławia—został przedłużony na zjeździe, odbytym w Wiedniu, na rok. Dotąd udawało się przedłużać działalność tego kartelu zaledwie na 2÷3 miesiące.

Stan rynku żelaza w poszczególnych krajach był następujący:

W Niemczech nie odnotowano poważniejszych zmian na rynku żelaza. W półroczu październik 1937 r.—marzec 1938 r. zaznaczyła się z jednej strony poprawa w zaopatrzeniu niemieckich hut żelaznych w surowce, z drugiej zaś—spadek eksportu. Na skutek działania obu tych czynników polepszyły się warunki obsługi rynku wewnętrznego. Wydobycie rudy żelaznej w Niemczech wzrosło z 735 tys. t we wrześniu 1937 r. do 919 tys. t w marcu 1938 r., czyli o 25%. Do wzrostu wydobycia rudy przyczyniły się głównie kopalnie w środkowych i południowych Niemczech. Przywóz rudy z zagranicy wzrósł również o 30% w porównaniu z tym samym okresem ub. r. Odpowiednio do wzrostu wydobycia rudy zwiększyła się także produkcja surówki, jednakże tylko przerobczey. Zużycie surówki w stalowniach wzrosło w okresie sprawozdawczym w porównaniu z okresem poprzednim o 10%, a żelastwa—o 25%. Produkcja wyrobów walcowanych również zwiększyła się—proporcjonalnie do wzrostu wytwórczości stali surowej. Natomiast eksport zmniejszył się w porównaniu z poprzednim półroczem niemal o połowę, wskutek spadku koniunktury na rynku światowym i silnej konkurencji Stanów Zjedn.

We Francji panował na rynku żelaza w dalszym ciągu zastój. W związku z zamówieniami zbrojeniowymi zaznacza się o wiele większe zapotrzebowanie na stal martenowską, niż na thomasowską. Wiele hut, korzystając z obecnego zastój, przeprowadza niezbędne naprawy. Wytwórczość surówki spadła w kwietniu do 55%, a stali do 62% zeszłorocznej produkcji październikowej.

Na belgijskim rynku żelaza zaznaczyło się w okresie sprawozdawczym lekkie ożywienie. Napływ zamówień, zaskiegowanych przez Cosibel w okresie 1÷17/V, nieco

się zwiększył w porównaniu z okresem poprzednim i wynosił 51 tys. t, z czego 32 500 t przypada na rynek krajowy, a 18 500 t na eksport. Hutom przydzielono: 18 tys. t półwyrobów (z czego 95% dla kraju), 3 tys. t żelaza profilowego, 19 tys. t żelaza handlowego, 8 tys. t blach grubych, średnich i żelaza uniwersalnego, 3 tys. t blachy cienkiej (z czego 1.5 tys. t dla Z. S. R. R.). Zwiększył się popyt na surówkę odlewniczą. Terminy dostawy bednarki gorąco-walcowanej i sztrypów rurowych wynoszą 3÷4 tygodni. Brak większego zapotrzebowania na bednarkę zimno-walcowaną. Natomiast większy popyt panuje na blachę ciekłą i cynkowaną. Międzynarodowe porozumienie złomowe zamierza kupić w Belgii 5 tys. t żelastwa po 55 sh/t, lecz miejscowi sprzedawcy uważają tę cenę za zbyt niską, chociaż cena złomu w Ameryce spadła do \$ 11.25÷11.50/t.

Na angielskim rynku żelaza nie nastąpiła poprawa. W dalszym ciągu panuje nastrój słaby, podtrzymywany spadkiem koniunktury w innych krajach, a zwłaszcza w Stanach Zjedn. Wskaźnik zużycia żelaza w Anglii na głowę ludności wyniósł w kwietniu b. r. 123½ (1935 r.=100)—wobec 143 w marcu b. r., 173½ w grudniu ub. r. i 117 w kwietniu ub. r. Cena surówki odlewniczej, wbrew przewidywaniom, nie została obniżona, lecz ma obowiązywać bez zmiany do końca roku. Stan zatrudnienia na rynku prywatnym stale spada i nie może być całkowicie zrównoważony zamówieniami zbrojeniowymi.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji—w £ zł. fob port—notowane były w dn. 27/V b. r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1016 kg	za 1000 kg	
S u r ó w k a:			
odlewnicza Nr III (2.5-3.0% Si)			
—	—	—	—
tomasowska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
P ó ł w y t w ó r i:			
kęsy	—	—	—
platyny	—	—	—
W y t w o r y g o t o w e:			
żelazo sztabowe	—	5. 5.0	5. 5.0
belki	—	4.17.6	4.17.6
kątowniki	—	4.18.0	4.18.0
blacha okrętowa, rezerwarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	—	—
bednarka	—	6.10.0	6.10.0
druk-walcówka	—	—	—
blacha tomasowska	—	6. 2.6	6. 2.6
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
druk ocynkowany	—	—	—
gwoździe druciane	—	—	—

METALE NIEŻELAZNE.—W II połowie maja na światowym rynku metali nieżelaznych zaznaczyła się silna niższa cen, wywołana w znacznym stopniu obniżeniem krajowej ceny miedzi w Stanach Zjedn. z 10 cts. do 9 cts. za lb. Można przypuszczać, że cyna i cynk osiągnęły już najniższy poziom cen, podczas gdy miedź i ołów mogą jeszcze dalej zniżkować. Na ogół jednak spadek cen przekroczył już poziom, gospodarzo usprawiedliwiony. Nie można wszakże spodziewać się poprawy przed jesienią, gdy konsumenci będą zmuszeni uzupełnić swe zapasy.

Stan rynku poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym był następujący:

Na rynku miedzi panowała tendencja słaba i niżkowa. Na spadek cen londyńskich decydujący wpływ wywarła obniżka wewnętrznej ceny miedzi w Stanach Zjedn. z 10 cts. do 9 cts. za lb, przy czym cena eksportowa cifa Europa spadła do 8-27½ cts. O ile obniżka ta nie wywoła poprawy zapotrzebowania na miedź, można się spodziewać dalszego spadku jej ceny. Pozaamerykańska produkcja miedzi wyniosła w I kwart. b. r. 378 tys. sh t—wobec 396 tys. sh t w tymże okresie ub. r.

Na rynku cyny po pewnej poprawie, która się zaznaczyła w I połowie maja, nastąpił w okresie sprawozdawczym ponowny spadek, chociaż ceny utrzymywały się na wyższym poziomie, niż na początku maja. Na osłabienie nastroju wpłynęła niepewność co do losu zapasu wyrównawczego, który dotąd nie został rozstrzygnięty. Światowe spożycie cyny wyniosło w I kwart. b. r. +0 400 t, czyli przeciętnie miesięcznie 13 600 t, podczas gdy przeciętna miesięczna za 1937 r. wynosi 17 340 t. Najbardziej spadło spożycie cyny w Z. S. R. R., gdyż o +1-7%, następnie w Stanach Zjedn.—o 33% i w W. Brytanii o 21-3%; natomiast w Niemczech, Japonii, Włoszech i Francji zaznaczył się pewien wzrost spożycia cyny.

Rynek ołowiu znajdował się również pod wrażeniem ogólnej tendencji niżkowej. Jest to metal, w którym dotąd produkcja przewyższa zbyt. Ogólne nadzieje, pokłada-

ne w ożywieniu zbytu ołowiu w związku z rozwinięciem akcji budowlanej przez Rząd Stanów Zjedn., nie zostały spełnione. Nastąpiło natomiast dalsze pogorszenie zbytu, które wywołało obniżkę krajowej ceny ołowiu w Stanach Zjedn. z 4-50 cts. do 4-25 cts. za lb.

Rynek cynku wykazywał bardzo słabą tendencję. Ceny tego metalu spadły do nienotowanego od dawna poziomu i mogą być uważane za bardzo niskie. Z tego względu kurs cynku niżkował cokolwiek mniej, niż kurs ołowiu. Nadziei na poprawę nie ma, gdyż produkcja cynku, podobnie jak ołowiu, przewyższa zbyt i zapasy jego wciąż rosną.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga—terminowe): miedź standard straciła £ 4¾ wzgl. 47/8, miedź elektrolityczna i rafinowana niżkowały o £ +½, cyna straciła £ 4 wzgl. 41/8, ołów potaniał o £ 5/8 wzgl. 3/4, a cynk o £ 1/2 wzgl. 11/16, srebro podrożało o d 3/8 wzgl. 1/4 na uncji, a złoto o sh 0.6½ na uncji. Ceny innych metali nie uległy zmianie.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali—w £ za 1 016 kg, z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynekę o 112 arkuszach o wym. 20"×14"×0-24 mm, platyny—w £ za uncję, złota—w sh za uncję i srebra—w d za uncję:

Metale	Poprzedni okres ultimo	Okres maksim. ultimo	Okres minim. ultimo	Okres sprawozdawczy: ultimo
Miedź standard:				
kasa .	38 1/16-5/8	38 9/8	32 1/2	38 3/4-7/8
term.	38 15/16-39	38 9/16	32 13/16	34-3/8
elektrol.	42 1/2-43 1/2	43 3/4	37	38-39
rafinow.	42 1/4-43 1/2	43 3/4	36 1/4	37 3/4-39
Cyna:				
kasa .	168 1/4-1/2	165 3/4	157 1/2	164 1/4-1/2
term.	169-1/3	166 1/4	158 3/8	164 3/4-65
Ołów:				
kasa .	14 5/16-3/8	14 7/16	13 9/16	13 11/16-3/4
term.	14 9/16-5/8	14 9/16	13 1/2	13 13/16-7/8
Cynk:				
kasa .	12 7/8-15/16	12 7/8	12	12 5/16-7/16
term.	13 1/16-3/8	13 1/16	12 1/4	12 5/8-7/16
Glin:				
dla kraju	100	100	100	100
„ zagr.	100	100	100	100
Nikiel:				
dla kraju	180-185	185	180	180-185
„ zagr.	180-185	185	180	180-185
Blacha biała . .				
	21 1/2	21 1/2	21 1/2	21 1/2
Platyna „spong” .				
	6 5/8	6 5/8	6 5/8	6 5/8
Srebro:				
kasa . .	20-1/4	20 5/8	20	20 3/8-3/8
term. . .	19 1/2-3/4	20	19 1/2	19 3/4-20
Złoto .				
	139.11	140.9	140	140.5 1/2

PRZEGLĄD CZASOPISEM

„DROGI POLSKI”.—Ukazał się czerwcowy zeszyt mies. „Drogi Polski”, który na wstępie drukuje przemówienie Prezesa Zarządu Główn. Tow. Rozwoju Ziemi Wschodnich P. Min. J. Kożuchowskiego pt. „Historia nie znosi próżni”—wygłoszone na I Zjeździe Towarzystwa w dn. 22/V b. r. w Warszawie. Przysłowiowa bierność ziem wschodnich w naszym życiu gospodarczym i spo-

łecznym oraz brak jakichkolwiek ram organizacyjnych społeczeństwa—oto próżnia, która powoduje, że „gdzie zabrakło polskiej pracy, tam przyszła mądra, usłużna, dobrze prowadzona praca niepolska”. Autor wysuwa 3 zagadnienia, na które winna być przede wszystkim zwrócona uwaga: praca nad ugruntowaniem programu gospodarczego, praca organizacyjna w terenie i organizacja społeczeństwa polskiego.

W następnym artykule pt. „Interesy polskie a most na Dunaju” P. Juliusz M. Za-

górski analizuje sprawę budowy mostu pod Ruszczukiem. Byłoby to najlepsze połączenie kolejowe Polski z Bałkanami oraz z Bliższym Wschodem. P. Łagoda pisze w dalszym ciągu o planowaniu w Z. S. R. R., a P. B. Luniak—o znaczeniu gospodarczym żeglugi na Wiśle. Ostatni wreszcie artykuł P. E. J. omawia system związanej gospodarki rynkowej w rolnictwie niemieckim.

Zeszyt zamykają stałe rubryki: Przegląd wydawnictw, Kronika Polski, Kronika gospodarcza, komunikaty itp.

PRZEDRUK DOZWOŁONY, LEOZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; ZA GRANICĄ: kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: I str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): I str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Zakładów Przemysłowo-Budowlanych Fr. Martens i Ad. Daab, Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 czerwca 1938 r. o godz. 19 w siedzibie Zarządu przy ul. 6 Sierpnia 22 w Warszawie odbędzie się

XXXVIII ZWYCZAJNE OGÓLNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego, asesorów i sekretarza;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu za rok operacyjny 1937 z udzieleniem absolutorium Zarządowi;
- 3) Pokrycie strat przez: a) spisanie kapitału zapasowego, b) spisanie z kapitału akcyjnego sumy zł 500 000'00, a w związku z tym zmiana § 3 statutu Spółki, któremu proponuje się nadanie brzmienia treści następującej: „§ 3. — Kapitał zakładowy Spółki wynosi zł 1 000 000 (jeden milion złotych) i jest podzielony na 10 000 (dziesięć tysięcy) sztuk akcji po zł 100 (sto) każda nominalnej wartości w różnych odcinkach. Wszystkie akcje są na okaziciela”;
- 4) Budżet na 1938 r.;
- 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wnioski Zarządu i Akcjonariuszów.

1416-24-25

II OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni Opole, Spółki Akcyjnej

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 lipca 1938 r. o godz. 5 po poł. w lokalu Spółki przy ul. Karowej Nr 20 w Warszawie odbędzie się

ZWYCZAJNE OGÓLNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z czynności za rok operacyjny 1937/38;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za tenże okres;
- 4) Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1937/38 oraz udzielenie władzom Spółki pokwitowania z ich czynności;
- 5) Wybór członka Zarządu;
- 6) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 7) Określenie wynagrodzenia władz Spółki;
- 8) Upoważnienie Zarządu do zawarcia umowy z Dyrektorem Zarządzającym i określenia jego wynagrodzenia;
- 9) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Ogólnym Zebraniu, winni przynajmniej na tydzień przed terminem Zebrania zgłosić swoje akcje w biurze Zarządu, Karowa Nr 20, zgodnie z art. 399 Kodeksu Handlowego.

1388-24-25

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Przedsiębiorstw Technicznych Zaborowski i S-ka, Warszawa, Trębacka 10

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 19 lipca 1938 roku o godz. 5 po poł. w siedzibie Spółki w Warszawie, przy ul. Trębackiej 10, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1937 rok oraz udzielenie absolutorium władzom Spółki;
- 4) Powzięcie uchwały, przewidzianej przez art. 430 Kodeksu Handlowego
- 5) Zatwierdzenie budżetu na rok 1938;
- 6) Uchwała o pokrycie strat przez obniżenie kapitału zakładowego o sumę zł 240 000'00 oraz o podwyższenie kapitału o zł 240 000'00;
- 7) Wybór Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 8) Ustalenie wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 9) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje lub kwity depozytowe przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w biurze Spółki, Warszawa, Trębacka 10.

1481

II OGŁOSZENIE

Kolej Lokalna Piła-Jaworzno, Spółka Akcyjna

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

Spółki Akcyjnej „Kolej Lokalna Piła—Jaworzno” odbędzie się w dn. 2 lipca 1938 r. o godz. 9 przed poł. w lokalu Biura Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej Nr 1 II p. z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z czynności oraz Rady Nadzorczej o zamknięciu rachunków za okres czasu od 1 stycznia do 31 grudnia 1937 r. i uchwała co do udzielenia absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 2) Podział zysku;
- 3) Upoważnienie Zarządu do sprzedaży zbędnych dla kolei budynków i parcel w poniechanej stacji Bory;
- 4) Zatwierdzenie preliminarza kosztów administracyjnych Spółki;
- 5) Wybór członków Rady Nadzorczej.

Warunki prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu skreśla § 21 statutu Spółki, ogłoszonego w Monitorze Polskim Nr 233 z 8 października 1930 r.

1446

Zarząd

Podkarpackie Towarzystwo Elektryczne

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans z dn. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 7 970'77; Koncesja Truskawiec zł 50 000'00; Budynki fabryczne: Borysław zł 1 396 169'81, Truskawiec zł 2 621'20, Krosno zł 124 910'75; Budynki gospodarcze Borysław zł 105 984'82; Budynki mieszkalne Borysław zł 29 055'20; Razem zł 1 658 741'78; Urządzenia elektrowni: Borysław zł 4 262 023'26, Truskawiec zł 39 423'44; Sieć i stacje transf. Borysław zł 3 446 962'12, sieć Truskawiec zł 79 898'13, sieć i stacje transf. Krosno zł 4 775 765'79; Trasowanie linii do Przemyśla zł 16 571'84; Razem zł 12 620 644'58; Ruchomości: Borysław zł 431 007'87, Krosno zł 48 203'87, Lwów zł 39 149'93, razem zł 518 361'67; Inwentarz żywy zł 1 020'00; Razem zł 14 856 738'80; Majątek płynny: Kasy i banki zł 762 323'10; Akcje i udziały zł 151 000'00; Papiery wartościowe zł 74 865'27; Kaucje gotówkowe zł 8 700'00; Weksle: w portfelu zł 54 008'09, w inkasie zł 8 300'00, razem zł 62 308'09; Zapasy materiałów pomocniczych zł 1 056 096'16; Zapasy warsztatów zł 4 244'27; Dłużnicy: odbiorcy zł 1 239 100'48, dostawcy zł 2 409'87, różni zł 94 184'81, razem zł 1 335 695'16; Razem zł 3 455 232'05; Różne: sumy przechodnie zł 48 668'15; Straty: za rok 1937 zł 150 695'59, z lat ubiegłych zł 594 402'08, razem zł 745 097'67; **Suma zł 19 105 736'66.**

Sumy pozabilansowe zł 270 559'21.

STAN BIERNY. — Kapitał zł 2 500 000'00; Fundusz rezerwowy zł 24 565'84; Fundusz amortyzacyjny: Saldo z roku ubiegłego zł 3 422 404'91, odpisano w 1937 r. zł 693'80, razem zł 3 421 711'11, dopisano w 1937 r. zł 494 287'57; razem zł 3 915 998'68; Wierzyciele: Banki zł 11 690 289'39; Dostawcy zł 12 419'62; Odbiorcy zł 7 035'98; Różni zł 203 225'24; Razem zł 11 912 970'23; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 726 568'67; Sumy przechodnie zł 25 633'24; **Suma zł 19 105 736'66.**

Sumy pozabilansowe zł 270 559'21.

Rachunek strat i zysków za czas od I/I do 31/XII 1937 r.

WINIEN. — Koszty ruchu zł 912 130'17; Koszty ogólne zł 511 694'99; Razem zł 1 423 825'16; Kupno prądu Krosno zł 409 469'26; Odsetki od kredytów zagranicznych zł 362 456'07; Amortyzacja zł 494 287'57; **Suma zł 2 690 038'06.**

MA.—Dochody ze sprzedaży prądu: Borysław zł 1 766 656'41, Krosno zł 581 547'51, razem zł 2 348 203'92; Różne dochody: Czynsze za liczniki zł 64 911'30; Odsetki zł 53 523'73; Dochody z papierów wartościowych zł 13 817'26; Dochody z domów zł 2 337'68, z instalacji zł 3 416'20, dochody ze sprzedaży materiałów elektr. zł 4 104'87, razem zł 142 111'04; Różnice kursowe zł 49 027'51; Strata zł 150 695'59; **Suma zł 2 690 038'06.**

1445

Kolej Lokalna Przeworsk—Dynów, Spółka Akcyjna

Bilans majątku na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Wartość kolei zł 4 814 401'80; Inwentarz użytkowy kolei zł 27 105'27; Aktywa zlikwidowanego przedsiębiorstwa autobusowego zł 118 182'96 = zł 4 959 690'03; Majątek płynny: Kasa i banki zł 43 400'79; Papiery procentowe zł 16 867'20; Materiały kolei zł 136 687'67; Dłużnicy zł 4 266'25; Rachunek gwarancji Państwa: 1) Straty kolei: a) straty po dz. 31/XII 1936 r. zł 1 196 772'10, b) strata za 1937 r. zł 34 595'39 = zł 1 231 367'49; 2) Straty przedsiębiorstwa autobusowego: a) straty po dz. 31/XII 1936 r. zł 438 156'74, b) strata za 1937 r. zł 63 665'33 = zł 501 822'07 = zł 1 733 189'56; **Razem zł 6 894 101'50.**

Sumy pozabilansowe. — Papiery kaucyjne zł 2 786'43.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 2 811 600'00; 2) Kapitały rezerwowe: zakładowy kapitał rezerwowy zł 23 701'16 = zł 2 835 301'16; Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z dn. 31/XII 1936 r. zł 1 253 476'71, b) dopisano w 1937 r. zł 13 011'19 = zł 1 266 487'90; Zobowiązania: 1) Pożyczka pierwszeństwa zł 618 233'13; 2) Pożyczka dodatkowa zł 190 379'10; 3) Zaliczenia w przewozie towarów zł 2 027'44; 4) Różni wierzyciele zł 11 871'55; 5) Zobowiązania zlikwidowanego przedsiębiorstwa autobusowego zł 587 724'26 = zł 1 410 235'48; Zaliczki gwarancyjne: 1) Ministerstwo Komunikacji na pokrycie długu za materiały zł 62 710'88; 2) Ministerstwo Komunikacji na pokrycie strat bilansowych zł 1 150 082'78; 3) Krajowy Fundusz Kolejowy na pokrycie strat bilansowych zł 113 757'23 = zł 1 326 550'89; Fundusze specjalne: Fundusz na wymianę taboru zł 55 526'07; **Razem zł 6 894 101'50.**

Sumy pozabilansowe. — Zobowiązania kaucyjne zł 2 786'43.

Rachunek strat i zysków kolei za 1937 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 177 542'16; Raty oprocentowania pożyczki pierwszeństwa zł 27 156'85; Raty oprocentowania pożyczki dodatkowej zł 8 363'61; Amortyzacja wartości kolei zł 13 011'19; **Razem zł 226 073'81.**

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 190 964'72; Odsetki z lokaty gotówki zł 513'70; Strata za 1937 r. zł 34 595'39; **Razem zł 226 073'81.**

Rachunek strat i zysków przedsiębiorstwa autobusowego za 1937 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 35 158'01; Amortyzacja autobusów zł 24 000'00; Procenty od pożyczki z Krajowego Funduszu Kolejowego zł 25 792'13; **Razem zł 84 950'14.**

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 21 284'81; Strata za 1937 r. zł 63 665'33; **Razem zł 84 950'14.** 1485

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Tartaki Nadwiślańskie“, Spółka Akc.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 9 lipca 1938 r. o godz. 13 w kancelarii Notariusza Juliana Siennickiego w gmachu Hipoteki przy ul. Kapucyńskiej Nr 6 w Warszawie odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku strat i zysków za rok 1937; 3) Powzięcie uchwały o zużyciu wykazanego zysku; 4) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 5) Wybory Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Królewskiej pod Nr 35 m. 9 najdalej na tydzień przed terminem Zgromadzenia. 1480

Zarząd Belgijskiej Spółki Akcyjnej Zakłady Przemysłowe, Boryszew

zawiadamia, że w czasie do dn. 1/I 1939 r. w godz. od 9 do 12 w dnie powszednie w biurze Spółki przy ul. Mińskiej Nr 25 w Warszawie

przestemplowuje akcje na udziały bez określonej wartości

Po upływie powyższego terminu przestemplowanie będzie dokonywane jedynie w biurze Zarządu w Brukseli. 1482

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Gnaszyńska Fabryka Tapet i Papierów Kolorowych. Spółka Akcyjna w Gnaszynie

podaje do wiadomości, że w dn. 7 lipca 1938 r. o godz. 12 w lokalu siedziby Zarządu Spółki w Gnaszynie pod Częstochową odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat za rok sprawozdawczy 1937; 3) Sprawa podziału zysków; 4) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 5) Wybory do Zarządu i Rady Nadzorczej.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w Spółce przynajmniej na tydzień przed terminem Zebrania. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wymienione w art. 392 § 2 K. H. 1470

II OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna Banku Przemysłowców Polskich, Sp. Akc. w likwidacji

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 1 lipca 1938 r. o godz. 5, w lokalu przy pl. Napoleona 6 m. 14, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie posiedzenia i wybór przewodniczącego; 2) Przedstawienie sprawozdania Komisji Likwidacyjnej za czas od dn. 1 stycznia 1937 r. do dn. 31 grudnia 1937 r.; 3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej, zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1937 r., przyjęcie do wiadomości układów zawartych z dłużnikami w tym okresie i wydanie Komisji Likwidacyjnej pokwitowania z działalności od dn. 1 stycznia do dn. 31 grudnia 1937 r.; 4) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej oraz 2 zastępców; 5) Wynagrodzenie Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni w myśl art. 42 statutu złożyć w kasie Banku co najmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia swoje akcje, względnie świadectwa depozytowe. 1473

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Zakłady Przemysłowe Drzewne i Metalurgiczne „Horacy“, Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 9 lipca 1938 r. o godz. 14 w kancelarii Notariusza Juliana Siennickiego w gmachu hipoteki przy ul. Kapucyńskiej Nr 6 w Warszawie odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat za rok 1937; 3) Powzięcie uchwały o zużyciu wykazanego zysku; 4) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Królewskiej Nr 35 najdalej na tydzień przed terminem Zgromadzenia. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, określone w art. 399 Kodeksu Handlowego. 1479

SPROSTOWANIE

W ogłoszeniu Spółki

„Olkusz“ Fabryka Naczyń Emaliowanych, Spółka Akcyjna

zamieszczonym w zesz. 23 tygodnika na str. XII, w drugim wierszu tekstu bilansu wydrukowano omyłkowo „w Bukowinie“, winno być: „w Bukowniu“. 1465

Zakłady Chemiczne „Kutno”. Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Grunty zł 215 895'37; Budynki fabryczne, mieszkalne i gospodarcze zł 513 562'71; Urządzenia gospodarczo-techniczne zł 71 575'70; Maszyny i aparaty zł 1 046 559'10; Ruchomości zł 98 636'81; Patenty i licencje zł 29 443'54; Inwestycje zł 665 528'52. Majątek płynny: Kasa Centrali zł 2 155'21; Kasa fabryczna zł 825'56; Banki zł 65 201'82; Weksle w portfelu zł 18 355'32; Papiery wartościowe zł 11 687'75; Materiały pomocnicze zł 47 691'41; Towary: wyroby gotowe zł 61 339'55, półfabrykaty zł 23 277'82, balony i blaszanki zł 4 174'66; Dłużnicy zł 97 409'33; Akcjonariusze za niepokryty kapitał zł 3 000 000'00; Sumy przechodnie: wydatki okresu przyszłego zł 5 534'81; Różnica kursowa B. G. K. zł 29 534'19; Strata za r 1937 zł 14 786'24; **Razem zł 3 323 175'42.**

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 57 158'51; Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 1 019 225'36, dopisano w roku sprawozdawczym zł 128 636'47; Wierzyciele zł 1 113 653'19; Sumy przechodnie zł 4 501'89; **Razem zł 3 323 175'42.**

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Koszty ogólne i produkcji zł 667 150'13; Koszty sprzedaży zł 12 559'78; Odpisy na amortyzację zł 128 636'47; **Razem zł 808 346'38.**

MA. — Wynagrodzenie za produkcję zł 540 924'89; Prowizja od sprzedaży wyrobów P. M. S. zł 11 135'56; Sprzedaż wyrobów własnych zł 156 704'86; Remanent wyrobów gotowych zł 61 339'55; Remanent półfabrykatów zł 23 277'82; Procenty od papierów wartościowych zł 168'00; Różnice kursowe wal. zł 9'46; Strata za rok 1937 zł 14 786'24; **Razem zł 808 346'38.**
1456

Częstochowska Fabryka Guzików dawn. Jan i Stanisław Grosman SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 272 567'76; Budynki: a) fabryczne zł 350 883'62, b) mieszkalne zł 21 252'52, razem zł 372 136'14; Urządzenia techniczne zł 876 733'08; Ruchomości biurowe zł 21 903'97; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach oraz czeki zagraniczne zł 62 668'11; Papiery wartościowe zł 3 332'00; Waluty obce zł 351'26; Weksle w portfelu i inkasie zł 180 722'02; Udziały w bankach zł 600'00; Kaucje zł 60'00; Materiały: surowce i pomocnicze zł 54 312'67; Gotowe wyroby i półfabrykaty zł 70 324'15; Dłużnicy zł 290 532'01; Sumy przechodnie zł 7 827'11; Straty z lat ubiegłych zł 175 054'74; **Ogółem zł 2 389 125'02.**

PASYWA. — I. Kapitał akcyjny zł 864 000'00; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z lat ubiegłych zł 928 417'05, b) dopisano zł 61 086'12, c) odpisano zł 423'36, razem zł 989 079'81; III. Zobowiązania zł 322 053'26; Pożyczka długoterminowa zł 94 180'75; **Razem zł 416 234'01; Sumy przechodnie zł 22 936'00; Zysk za 1937 r. zł 96 875'20; Ogółem zł 2 389 125'02.**

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WN. — Koszty administracji ogólnej zł 130 905'27; Koszty sprzedaży zł 71 241'59; Koszty kredytów zł 6 016'50; Podatki zł 50 142'87; Odpisy amortyzacyjne zł 60 662'76; Umorzenie należności zł 7 021'06; Różnice kursowe zł 10 454'60; Ruchomości biurowe zł 474'00; **Zysk za 1937 r. zł 96 875'20; Ogółem zł 433 793'85.**

MA. — Zysk brutto na sprzedaży zł 428 013'85; Czynnz z mieszkań zł 780'00; Wygrana na 3% Poż. Inwest. zł 5 000'00; **Ogółem zł 433 793'85.**
1460

I OGŁOSZENIE

Zarząd „Małopolskiej Spółki Akcyjnej dla Przemysłu Naftowego” w e L w o w i e

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się we Lwowie w dn. 9 lipca 1938 r. o godz. 17 w lokalu Biura buchalteryjno-rewizyjnego „Kompleks”, ul. Sykstuska 27 z następującym porządkiem dziennym:

1) Reasumcja bilansów za lata 1934/35, 1935/36 i 1936/37; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za rok 1937/38; 3) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 4) Wnioski.
1441-25-26

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Robót Kolejowych i Budowlanych „Tor” SPÓŁKA AKCYJNA W WARSZAWIE

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 8 lipca 1938 r. o godz. 6 po poł. w biurze Zarządu T-wa w Warszawie przy ul. Matejki Nr 10, z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie powyższych sprawozdań, w szczególności bilansu na dz. 1 kwietnia 1938 r., rachunku strat i zysków za 1937/38 r., oraz pokwitowanie władz Spółki z wykonanych przez nie czynności; 3) Podział nadwyżki; 4) Wybór 3 członków Zarządu na miejsce ustępujących; 5) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej; 6) Określenie wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni najpóźniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć akcje lub kwity depozytowe w biurze Zarządu Spółki.

1458-25-26

IV OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „K. Szpotański i S-ka”

w W a r s z a w i e

niniejszym podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że:

1) Na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 13 kwietnia 1938 r. kapitał akcyjny Spółki zostaje podwyższony o kwotę zł 800 000 czyli do kwoty zł 2 000 000 drogą nowej emisji 8 000 sztuk akcji na okaziciela lub imiennych po zł 100 nominalnej wartości każda.

2) Prawo nabycia akcji nowej emisji przyznano właścicielom akcji poprzednich emisji w stosunku do ilości posiadanych akcji, to jest na każde 3 akcje poprzednich emisji 2 akcje nowej emisji.

3) Cenę emisyjną akcji nowej emisji dla dawnych akcjonariuszy, którzy wykorzystają prawo poboru, określono na zł 100, które przeznaczono całkowicie na kapitał akcyjny Spółki.

4) Dla wykonania prawa poboru akcji nowej emisji określono termin do dn. 15 czerwca 1938 r.

5) W terminie ustalonym dotychczas akcjonariusze nie wykorzystali przysługującego im prawa poboru do 84 sztuk akcji nowej emisji.

6) Prawo poboru tych 84 sztuk akcji może być wykorzystane przez wszystkich dawnych akcjonariuszy dodatkowo w ciągu dwóch tygodni od daty niniejszego ogłoszenia.

7) Dodatkowy przydział akcji nastąpi w stosunku do zgłoszeń.

8) Akcje nieobjęte w dodatkowym terminie Zarząd rozdzieli według swego uznania.

9) Zapisy i wypłaty na pozostałe akcje nowej emisji w wysokości kwoty nominalnej wartości pobranych akcji winny być uskutecznione w powyższym terminie w biurze Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Kałuszyńskiej 4.

10) Akcjonariusze, którzy wykonają prawo dodatkowego poboru nowych akcji, przestają być zapisem związani, o ile do dn. 1 września 1938 r. podwyższenie kapitału akcyjnego nie będzie zgłoszone do rejestru handlowego.
1475

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „UNIA”, Spółka Akcyjna Przemysłu Jutowo-Lnianego w B i e l s k u

zwołuje

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

na dz. 2 lipca 1938 r. o godz. 11.30 przed poł. w siedzibie Zarządu w Bielsku przy ul. Mostowej 3, z następującym porządkiem dziennym:

Reasumcja uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 27 listopada 1937 r. w przedmiocie obniżenia kapitału akcyjnego.

Zarząd „Unii” Spółki Akcyjnej
Przemysłu Jutowo-Lnianego w Bielsku

1450-25-26

SPOŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Nieruchomości z 574 047'00; Ruchości z 60 440'54; Razem z 634 487'54; Majątek płynny: Kasa i banki z 16 586'50; Papiery wartościowe — portfel z 7 469'25; Kaucje w gotówce i pap. wartościow. z 13 041'30; Dłużnicy z 114 194'48; Rachunki wewnętrzne z 3 602'25; Materiały surowe i pomocnicze z 42 581'17; Remanent robót z 431 914'86; Sumy przechodnie z 1 110'00; Razem z 630 532'87; Straty z okresów ub. z 92 952'86; **Ogółem z 1 357 973'27.**

Kaucje: a) wekslowe z 255 361'25, b) bankowe z 155 992'35, razem z 411 353'60; **Ogółem z 1 769 326'87.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy z 420 000'00; Kapitał zasobowy z 14 509'62; Kapitał amortyzacyjny z 211 334'45; Razem z 645 844'07; Zobowiązania: Zobowiązania długoterminowe z 183 012'00; Akcepty z 72 568'16; Dostawcy z 53 957'39; Zadatki odbiorców z 308 866'00; Depozyty z 1 100'00; Różni z 3 605'63; Rachunki wewnętrzne z 213'11; Podatki i świadczenia z 63 362'46; Sumy przechodnie z 21 674'72; Razem z 703 359'47; Zysk w 1937 r. z 3 769'73; **Ogółem z 1 357 973'27.**

Gwarancje: a) bankowe z 155 992'35, b) wekslowe z 255 361'25, razem z 411 353'60; **Ogółem z 1 769 326'87.**

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

WINIEN. — Straty z okresów ubiegłych z 92 952'86; Koszty ogólne z 695 524'56; Zysk za 1937 r. z 3 769'73; **Ogółem z 1 092 247'15.**

MA. — Odnajęto z produktów i odzyskanych strat z 999 291'29; Straty z okresów ubiegłych z 92 952'86; **Ogółem z 1 092 247'15.**

Zarząd Spółki Akcyjnej

Przemysłu i Handlu Papierniczego „Dawidowicz, Kempński i S-ka”

podaje do wiadomości, że w dn. 31 maja b. r. w lokalu Spółki odbyło się Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Spółki, na którym uchwalono:

1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilans oraz rachunek zysków i strat za 1937 r. zatwierdzić i udzielić władzom Spółki pokwitowania z ich czynności w 1937 r.; 2) Z zysku osiągniętego w roku operacyjnym, w sumie z 27 967'13 — przeznaczyć na dywidendę z 27 000, resztę zaś — w sumie z 967'13 — przenieść na kapitał zapasowy; 3) wydzierżawić nieruchomość Spółki, położoną w Skolimowie.

Bilans roczny na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Kasa z 7 186'63; Banki i P. K. O. z 38 196'99; Papiery wartościowe z 4 686'00; Weksle z 87 993'99; Dłużnicy z 297 657'96; Towary w magazynach z 681 807'60; Nieruchomość z 168 451'85; Ruchości z 47 573'66; Sumy przechodnie z 438'91; **Ogółem z 1 333 993'59.**

PASYWA. — Kapitał akcyjny z 600 000'00; Kapitał zapasowy z 203 589'58; Fundusz amortyzacyjny z 61 524'65; Banki z 30 775'00; Akcepty z 80 000'00; Wierzyciele z 312 002'95; Sumy przechodnie z 18 134'28; Zysk netto za 1937 r. z 27 967'13; **Ogółem z 1 333 993'59.**

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Wydatki z 408 366'43; Zysk netto za 1937 r. z 27 967'13; **Ogółem z 436 333'56.**

MA. — Wpływy za operacje w 1937 r. z 436 333'56; **Ogółem z 436 333'56.**

II OGŁOSZENIE

Towarzystwo Fabryki Portland-Cementu „Wołyń”

SPOŁKA AKCYJNA

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 1 sierpnia b. r. rozpoczyna

wypłatę dywidendy za 1933 rok operacyjny

w wysokości z 2 od akcji 100 złotowej.

Wypłata dywidendy dokonywana będzie w biurze Zarządu Spółki, Warszawa, Mazowiecka 7 m. 14, po złożeniu kuponów Nr 2. 1439-21-25

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty z 175 971'09; Budynki z 812 910'57; Maszyny, aparaty i urządzenia techniczne z 453 596'46; Tabor przewozowy z 150 352'98; Inwentarz żywy z 9 877'17; Narzędzia i sprzęt fabryczne z 19 144'01; Ruchości biurowe z 22 368'42; Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach z 85 444'94; Zaliczenia kolejowe z 974'65; Papiery procentowe i efekty z 47 888'03; Weksle w portfelu z 35 881'10; Udziały w innych przedsiębiorstwach z 10 000'00; Hipoteki z 5 925'00; Materiały surowe i pędne z 27 582'20; Półfabrykaty z 34 076'01; Gotowe wyroby z 341 914'09; Towary obce z 2 009'55; Dłużnicy: Odbiorcy z 197 331'17; Dostawcy z 7 447'86; Różni z 62 037'01; Sumy przejściowe z 1 572'50; **Razem z 2 504 304'81.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny z 900 000'00; Kapitał zapasowy z 335 809'23; Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego z 923 296'65, dopisana amortyzacja za 1937 r. z 63 509'23; Zobowiązania: Akcepty z 32 864'42; Odbiorcy z 9 897'15; Dostawcy z 13 871'24; Różni z 144 971'71; Banki z 90'00; Sumy przejściowe: Zawinkulowana dywidenda z 5 412'00; Zobowiązania okresu przeszłego z 2 871'54; Zysk z lat ubiegłych z 23 104'08, z 1937 r. z 48 607'56; **Razem z 2 504 304'81.**

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty administracji ogólnej z 53 981'72; Koszty fabrykacji z 1 142 634'98; Koszty sprzedaży z 122 663'29; Koszty kredytów z 7 933'57; Podatki z 50 988'89; Strata na sprzedaży samochodu z 2 066'00; Amortyzacja z 64 373'23; Czysty zysk z 48 607'56; **Razem z 1 493 249'24.**

ZYSKI. — Dochód brutto na sprzedaży towarów z 1 484 542'39; Różnice kursowe z 5 022'40; Ze sprzedaży żywego inwentarza z 20'00; Wpływ sum dawniej odpisanych z 3 664'45; **Razem z 1 493 249'24.**

Zarząd Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Teatrów

SPOŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 5 lipca 1938 r. o godz. 5 po poł. odbędzie się w Warszawie przy ul. Słowackiego 2 (Teatr Polski)

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego zebrania;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem zysków i strat i projektem podziału zysków za rok 1936/37;
- 3) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki;
- 4) Uzupełniające wybory do Zarządu i wybór Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje, względnie kwity depozytowe w biurze Zarządu Spółki (Warszawa, Słowackiego 2) przynajmniej na dni 7 przed terminem Walnego Zgromadzenia

1449

II OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Kapiela na Wielkim Morzu Jastrzębie Góry „Jastgór”

odbędzie się w dn. 26 czerwca 1938 r. w niedzielę o godz. 10 rano w Warszawie, ul. Kolejowa 57, lokal „Parowozów” z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie, wybór przewodniczącego i sekretarza;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1937 r. i udzielenie Zarządowi pokwitowania;
- 4) Wynagrodzenie i wybory władz Spółki;
- 5) Wolne wnioski.

W Zgromadzeniu mają prawo wziąć udział Akcjonariusze, którzy swoje akcje lub kwity bankowe złożą na 7 dni przed Zgromadzeniem w biurze Spółki, Kolejowa Nr 57. 1461

Zarząd Włókienniczej Spółki Akcyjnej „N. Eitington i S-ka”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 czerwca 1938 r. o godz. 10 przed poł. odbędzie się w siedzibie Spółki w Łodzi, przy ul. Sienkiewicza Nr 82

DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
 - 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki oraz bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1937 i udzielenie władzom Spółki absolutorium;
 - 3) Podział zysku, osiągniętego przez Spółkę w 1937 r.;
 - 4) Budżet na rok operacyjny 1938;
 - 5) Uwolnienie sum pozabilansowych przy zamknięciach rachunkowych za lata 1934, 1935 i 1936;
 - 6) Wybór Rady Nadzorczej;
 - 7) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej;
 - 8) Wolne wnioski.
- Do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu uprawnieni będą akcjonariusze, którzy złożą w Spółce swoje akcje przynajmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia i nie odbiorą ich przed ukończeniem tegoż. Zamiat akcyj złożone być mogą zaświadczenia, o których jest mowa w art. 399 K. H.

1313-23-25

SPROSTOWANIE

Zarząd Włókienniczej Spółki Akcyjnej „N. Eitington i S-ka”

zawiadamia niniejszym, iż w ogłoszeniach o zwołaniu Walnego Zgromadzenia Spółki Akcyjnej, które się ukazały w „Monitorze Polskim” Nr 126 z dn. 3/VI b. r. i Nr 136 z dn. 17/VI b. r., w tyg. „Polska Gospodarcza” Nr 23 z dn. 4/VI b. r. oraz w „Głosie Porannym” Nr 151 z dn. 3/VI i Nr 164 z dn. 17/VI m. in. podana została data wymienionego Zgromadzenia na 29 czerwca b. r. zamiast

28 czerwca 1938 r.

1487

„Borysław” Spółka Akcyjna dla Przemysłu Wosku Ziarnego i Oleju Skalnego

Rachunek bilansu na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Nieruchomości: Grunty kopalniane zł 932 813 31; Budynki kopalniane zł 368 425 82; Urządzenia kopalniane zł 945 198 52; Budynki Popiele zł 96 732 80; Majątek ziemski Popiele zł 1 811 778 62; Razem zł 4 154 909 07; Domy mieszkalne zł 174 777 00; Efekty i udziały zł 13 920 00; Kasa: Borysław zł 1 083 59; Popiele zł 2 365 84; razem zł 3 449 43; Zapasy: Materiały (techniczne) zł 12 093 81; Towary (wosk) zł 129 230 00; Inwentarz żywy i zboże Popiele zł 29 671 40; Razem zł 170 995 21; Dłużnicy: Interesenci zł 218 286 42; Ozokeryt, Sp. z o. o., Stanisławów, Konto sep-to \$ 72 466 22 à zł 5 28 zł 382 621 69; Razem zł 600 908 11; Zyski i straty zł 2 799 721 97; Suma aktywów zł 7 918 680 79.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 4 000 000 00; Fundusz amortyzacyjny zł 1 207 446 55; Wierzyciele: Rezerwy wątpliwych zł 567 00; Interesenci zł 449 152 35; N. V. Escompto-en Handelsbank, Amsterdam \$ 397 969 50 à zł 5 28 zł 2 101 278 96; Powszechny Bank Związkowy, Drohobycz zł 17 370 00; Listy płatnicze zł 74 639 71; Razem zł 2 643 008 02; Sumy przenośne zł 68 226 22; Suma pasywów zł 7 918 680 79.

Rachunek zysków i strat na dz. 31 grudnia 1937 r.

STRATY. — Przeniesienie z lat ubiegłych zł 2 372 232 38; Dobra Popiele zł 24 364 22; Płace robotników zł 419 537 11; Płace urzędników zł 63 059 20; Koszty ruchu zł 216 648 70; Podatki zł 14 041 35; Ubezpieczenia społeczne zł 70 768 92; Asekuracja zł 6 510 98; Opal gazowy zł 137 851 04; Różne wydatki zł 29 622 24; Odsetki zł 123 004 74; Różnice kursowe zł 33 676 85; Polonica zł 8 743 75; Odpisy w 1937 r. zł 86 328 75; Razem zł 3 606 390 23.

ZYSKI. — R-k towarów (utarg) zł 830 109 38, mniej zapas początkowy zł 253 045 62, różnica zł 577 063 76, więcej zapas końcowy zł 129 230 00, razem zł 706 293 76; Czynsze dzierżawne zł 2 803 11; Różne wpływy zł 89 191 08; Ropa zł 8 380 31; R-k bilansu: Przeniesienie strat z 1/I 1937 r. zł 2 372 232 38, strata w 1937 r. zł 427 489 59, razem zł 2 799 721 97; Razem zł 3 606 390 23.

1486

Francuskie Towarzystwo Akcyjne „Perun”

Bilans z działalności T-wa na dz. 31 grudnia 1937 r. zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie w Paryżu w dn. 29 kwietnia 1938 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Koszty podwyższenia kapitału zakładowego fr. fr. 1 00; Umieblowanie fr. fr. 354 691 18; Place i budynki fr. fr. 4 486 474 43; Maszyny i urządzenia fr. fr. 15 488 755 38; Nowe instalacje fr. fr. 2 323 392 15; Ogółem majątek stały fr. fr. 22 633 314 64; II. Majątek płynny: Wyroby gotowe i surowce fr. fr. 6 235 286 68; Półfabrykaty fr. fr. 643 456 65; Depozyty i kaucje fr. fr. 48 516 50; Kasy i banki fr. fr. 4 467 510 81; Weksle fr. fr. 1 346 028 06; Dłużnicy różni fr. fr. 7 493 080 29; Akcje i udziały fr. fr. 4 284 492 93; Ogółem majątek płynny fr. fr. 24 518 431 95; Suma bilansowa fr. fr. 47 151 746 59.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy fr. fr. 12 000 000 00; Rezerwa statutowa fr. fr. 60 934 76; Rezerwa, pochodząca z waloryzacji nieruchomości w Polsce fr. fr. 1 348 560 45 = fr. fr. 13 469 495 21; II. Kapitał amortyzacyjny i konserwacji fr. fr. 10 124 219 51; III. Zobowiązania: Dostawcy fr. fr. 4 044 479 63; Wierzyciele różni fr. fr. 16 714 669 37; Zysk za rok operacyjny 1937 fr. fr. 2 838 822 87 = fr. fr. 23 617 971 87; Suma bilansowa fr. fr. 47 151 746 59.

1478

Francuskie Towarzystwo Akcyjne „Perun”

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r. z działalności w Polsce

AKTYWA. — I. Majątek stały: 1) Place zł 305 424 49; 2) Budynki: a) fabryczne zł 577 521 91, b) gospodarcze zł 77 512 14, c) mieszkalne zł 192 485 73 = zł 1 247 379 78; 3) Maszyny i urządzenia techniczne zł 1 561 720 21; 4) Butle zł 3 330 808 76; 5) Środki przewoźowe zł 187 335 26; 6) Urządzenia biurowe zł 184 510 02; 7) Nowe instalacje zł 463 489 60; Ogółem majątek stały zł 7 280 726 11; II. Majątek płynny: 1) Kasa i banki zł 788 505 92; 2) Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 1 297 191 65; 3) Weksle w portielu i inkasie zł 241 115 64; 4) Materiały: a) surowce zł 412 597 83, b) półfabrykaty zł 115 263 17, c) towary w drodze zł 21 195 42, d) gotowe towary i wyroby zł 683 141 17 = zł 1 232 197 64; 5) Dłużnicy różni: a) odbiorcy zł 1 179 747 16, b) dostawcy zł 37 199 35, c) różni zł 79 425 93, d) wątpliwe należności zł 44 336 83 = zł 1 340 709 27; 7) Kaucje: a) gotówkowe zł 8 690 82, b) papiery wartościowe zł 102 114 72 = zł 110 805 54; Ogółem majątek płynny zł 5 010 525 66; Zarząd strata z lat ubiegłych zł 215 817 93; Suma bilansowa zł 12 507 069 70.

PASYWA. — I. Kapitały własne: I) Kapitał przeznaczony do działalności w Polsce zł 5 274 897 60; 2) Kapitał rezerwowy zł 225 530 49 = zł 5 501 447 49; II. Kapitał amortyzacyjny zł 2 645 073 33; III. Zobowiązania: 1) Wierzyciele różni zł 410 643 41; 2) Dostawcy zł 687 372 93; 3) Odbiorcy zł 8 328 08; 4) Kaucje za butle zł 24 672 95; 5) Pożyczki zagraniczne zł 823 807 91; 6) Rezerwy specjalne zł 931 399 81; 7) Rachunek przejściowy różnic kursowych zł 713 876 14; Zysk za rok operacyjny 1937 zł 760 447 60; Suma bilansowa zł 12 507 069 70.

Rachunek zysków i strat za 1937 r.

WINIEN. — 1) Koszty ogólnego-handlowe zł 1 632 277 03; 2) Podatki państwowe i komunalne zł 147 746 32; 3) Propaganda zł 117 044 68; 4) Ekspedycje i przewozy zł 168 541 17; 5) Utrzymanie butli zł 45 113 29; 6) Utrzymanie warsztatów zł 140 919 76; 7) Procenty zł 55 632 65; 8) Prowizje i odszkodowania zł 55 371 69; 9) Odpisano na straty zniszczony inwentarz zł 34 129 48; 10) Straty na magazynach zł 5 800 65; 11) Straty na dłużnikach zł 4 845 86; 12) Straty drobne zł 22 00; 13) Rezerwy różne zł 800 216 61; 14) Odpisy amortyzacyjne zł 464 379 58; 15) Zysk za rok operacyjny 1937 zł 760 447 60; Ogółem zł 4 432 488 37.

MA. — 1) Zysk brutto ze sprzedaży i różnice na fabrykacji zł 4 131 901 04; 2) Zysk brutto na lokacie butli zł 8 884 26; 3) Procenty i dywidendy od papierów wartościowych zł 2 307 66; 4) Skonta kasowe zł 24 540 42; 5) Różnice kursowe zł 251 697 79; 6) Prowizje i odszkodowania zł 8 062 24; 7) Różne zł 5 094 96; Ogółem zł 4 432 488 37.

1477

„Gazy Ziemne”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Naftowego

w e L w o w i e

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty zł 1 061 785'36 (w tym kopalnie zł 709 492'35, rafineria zł 352 293'01); Budynki: a) fabryczne zł 1 060 853 14 (w tym kopalnie zł 287 982 88, rafineria zł 772 870'26), b) gospodarcze zł 288 170'08 (w tym kopalnie zł 260 365'52, rafineria zł 27 804'56), c) mieszkalne zł 1 563 207'38 (w tym kopalnie zł 1 495 417'62, rafineria zł 67 789'76); Urządzenia techniczne zł 19 049 485'26 (w tym kopalnie zł 15 471 898'70, rafineria zł 3 577 586'56); Inwentarz zakładowy: a) żywy zł 19 205'48 (w tym kopalnie zł 18 403'76, rafineria zł 801'72), b) martwy zł 359 044'31 (w tym kopalnie zł 58 286'09, rafineria zł 300 758'22); Prawa naftowe, licencje i koncesje zł 2 093 319'64 (w tym kopalnie zł 2 076 819'64, rafineria zł 16 500'00); Razem zł 25 495 070'65; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 1 287 718'62; Papiery procentowe zł 79 942'67; Weksle w portfelu i inkasie zł 685 091'71; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 177 640'61; Materiały: a) surowe zł 437 366'93 (w tym kopalnie zł 249 019'06, rafineria zł 188 347'87), b) pomocnicze, pędne i inne zł 1 022 564'89 (w tym kopalnie zł 806 933'39, rafineria zł 215 631'50), razem zł 1 459 931'82; Półfabrykaty zł 479 687'11 (w tym kopalnie zł 50 388'45, rafineria zł 429 298'66); Gotowe wyroby i towary zł 869 809'39; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 1 299 021'74, b) dostawcy zł 255 950'14, c) należności w postępowaniu rewindykacyjnym zł 39 033'60, d) różni zł 690 611'61, razem zł 2 284 617'09; Sumy przechodnie (wydatki, dotyczące okresu przyszłego) zł 109 737'28; **Razem zł 32 929 246'95.**

Sumy pozabilansowe. — Kaucje zł 310 230'00; Gwarancje zł 1 368 000'00; Dłużnicy za kaucje zł 132 786'45; **Razem zł 1 811 016'45.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 12 500 000'00; Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 3 399 161'30, b) dopisano w roku sprawozd. zł 43 478 84, razem zł 3 442 640'14; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 13 009 939'83, b) odpisano w roku sprawozd. zł 184 919'40, razem zł 12 825 020'43, c) dopisano w roku sprawozd. zł 2 029 884'42, razem zł 14 854 904'85; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty zł 65 217'49, b) kredytowane podatki (obrotowy i inne) zł 156 743'21, c) dostawcy zł 372 784'59, d) odbiorcy zł 71 656'67, e) różni zł 215 654'63, razem zł 882 056'59; Niepodniesiona dywidenda zł 23 443'50; Sumy przechodnie (wydatki, dotyczące okresu ubiegłego) zł 88 064'10; Zysk: pozostałość zysku z roku ubiegłego zł 34 857'07, zysk za rok sprawozdawczy zł 1 103 280'70, razem zł 1 138 137'77; **Razem zł 32 929 246'95.**

Sumy pozabilansowe. — Wierzyciele za kaucje zł 310 230'00; Wierzyciele za gwarancje zł 1 368 000'00; Kaucje zł 132 786'45; **Razem zł 1 811 016'45.**

U w a g a. — Zobowiązania zagraniczne zł 28 191'30.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 784 661'58; Koszty fabrykacji zł 2 448 139'00; Koszty sprzedaży zł 317 570'82; Koszty przedsiębiorstw ubocznych (folwarku, tartaku, lasu) zł 87 437'97; Przerobiona ropa z zakupu zł 1 455 518'53; Przewoźne ropy i najem cystern ropnych zł 417 762'35; Podatki: a) państwowe i komunalne zł 426 978'77, b) konsumpcyjny i drogowy zł 2 149 205'94, razem zł 2 576 184'71; Różnice kursowe zł 4 059'08; Nadzwyczajne straty inwentarzowe zł 123 203'03; Odpisy na dłużnikach zł 6 953'61; Odpisy amortyzacyjne zł 2 029 884'52; Pozostałość zysku z 1936 r. zł 34 857'07, zysk za 1937 r. zł 1 103 280'70, razem zł 1 138 137'77; **Razem zł 11 389 512'87.**

MA. — Przeniesienie zysku z 1936 r. zł 34 857'07; Przychody ze sprzedaży prod. naftowych i przedsiębiorstw ubocznych zł 11 354 655'80; **Razem zł 11 389 512'87.** 1466

Zarząd firmy Fabryka Wyrobów Wełnianych i Bawełnianych „M. i T. Pikielni”, Spółka Akcyjna

w wykonaniu uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 7 lutego b. r., wzywa PP. Akcjonariuszów Spółki do podjęcia przypadających ze zmniejszenia kapitału zakładowego Spółki po zł 110 na każdą akcję. 1472

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Gnaszyńskiej Manufaktury w Gnaszynie

podaje do wiadomości, że w dn. 7 lipca 1938 r. o godz. 14 w lokalu siedziby Zarządu Spółki w Gnaszynie pod Częstochową odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat za rok sprawozdawczy 1938; 3) Sprawa podziału zysków; 4) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 5) Wybory do Zarządu i Rady Nadzorczej; 6) Ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu i Rady Nadzorczej.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w Spółce przynajmniej na tydzień przed terminem Zebrania. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wymienione w art. 392 § 2 K. H.

1469

Zjednoczone Fabryki Portland-Cementu „Firley”, Spółka Akc.

Bilans zamknięcia w dn. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty zł 1 627 503'36; Budynki zł 12 865 006'16; Maszyny i urządzenia techniczne zł 24 896 665'85; Inwentarz zakładowy i biurowy zł 412 841'73; Majątek płynny: Gotówka w kasach i bankach zł 5 888'05; Papiery procentowe zł 9 849'24; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 2 752 847'55; Weksle w portfelu zł 56 039'68; Materiały zł 683 540'64; Półfabrykaty zł 214 631'05; Wyroby gotowe zł 361 329'90; Dłużnicy zł 4 618 261'55; Wydatki okresu przyszłego zł 41 693'92; Straty i zyski: Pozostałość strat z lat ubiegłych zł 7 459 607'71; **Ogółem zł 56 005 706'39.**

Gwarancje zł 168 009'00; Obligo wekslowe zł 766 292'80; Depozyty zł 7 915 126'64.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 13 000 000'00; Fundusz zapasowy zł 75 219'74; Fundusz amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 4 179 371'87, odpisano w roku sprawozdawczym zł 1 366'39, dopisano na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia zł 307 163'92, razem zł 4 485 169'40; Zobowiązania: Kredyt hipoteczny 15-letni zł 22 481 972'37; Wierzyciele: a) kredyty długoterminowe zł 11 439 608'52, b) kredyty bieżące zł 4 521 392'16; Rachunki przechodnie zł 2 344'20; **Ogółem zł 56 005 706'39.**

Gwarancje zł 168 009'00; Obligo wekslowe zł 766 292'80; Depozyty zł 7 915 126'64.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty fabryczne: a) produkcji zł 6 317 225'26, b) postoju zł 119 637'65; Procenty i prowizje zł 746 674'76; Procenty za lata ubiegłe i z wyroków sąd. zł 319 630'21; Wydatki ogólne Biura Zarządu zł 548 415'27; Podatki zł 410 760'57; Koszty sprzedaży zł 235 268'63; Straty na dłużnikach i w akcjach zł 39 411'33; Straty na magazynach i inwentarzach zł 15 404'15; Różne straty zł 28 154'37; Odpis na amortyzację na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia zł 307 163'92; **Razem zł 9 087 746'12.**

MA. — Sprzedaż fabrykatów zł 8 423 135'23; Różnice kursu zł 492 493'32; Zapasy towarów gotowych i półfabrykatów: stan w dn. 31/XII 1937 r. zł 575 960'95, stan w dn. 31/XII 1936 r. zł 425 267'18, różnica zł 150 693'77; Wpływy z czynszów zł 18 508'97; Amortyzacje zwrotne zł 1 366'39; Różne wpływy zł 1 548'44; **Razem zł 9 087 746'12.** 1468

PODRÓŻUJMY LOTEM

BILET POWROTNY

KOSZTUJE 20% TANIEJ

ŻĄDAJCIE W BIURACH PODRÓŻY
ROZKŁADU LOTÓW

Zakłady Włókiennicze Adolf Horak

Spółka Akcyjna w Rudzie Pabianickiej

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Place zł 133 094'00; Budynki fabryczne zł 2 605 741'73; Budynki mieszkalne zł 522 806'65; Maszyny i urządzenia techn. zł 9 306 937'85; Samochody i zaprząg zł 183 190'00; Ruchomości zł 105 389'25; Razem majątek stały zł 12 857 159'48; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie, bankach i oddziałach zł 245 952'62; Papiery wartościowe zł 64 534'25; Weksle w portfelu zł 576 015'57; Weksle w inkasie zł 104 781'36; Udziały w bankach zł 64 600'00; Materiały: surowce zł 116 403'40; materiały pomocnicze i pędne zł 103 988'52; Półfabrykaty zł 93 678'42; Towary gotowe zł 1 082 662'67; Dłużnicy: odbiorcy zł 1 017 770'12; Zaliczki dostawcom zł 224 113'91; Różni dłużnicy zł 389 516'20; Razem majątek płynny zł 4 084 017'04; **Suma bilansowa zł 16 941 176'52.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 5 000 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego zł 675 827'66, dotacja z zysku 1936 r. zł 58 934'77, razem kapitał zapasowy zł 734 762'43; Specjalny fundusz rezerwowy zł 597 749'85; Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 4 502 337'94, dopisano w roku sprawozdawczym zł 1 219 256'47, odpisano w roku sprawozdawczym zł 86 948'82, razem kapitał amortyzacyjny zł 5 634 645'99; III. Zobowiązania: Akcepty zł 367 922'00; Dostawcy: krótkoterminowe zł 629 015'44; Dostawcy: długoterminowe zł 1 035 189'67; Wierzyciele: długoterminowe zł 990 447'17; Razem zobowiązania długoterminowe zł 2 025 636'84; Wierzyciele: krótkoterminowe zł 537 399'84; Zaliczki od odbiorców zł 70 704'03; Wkłady akcjonariuszów zł 229 926'65; Rachunek specjalny przejściowy różnic kursowych zł 35 225'87; Sumy przechodnie zł 134 882'24; Zysk za 1937 r. zł 943 305'34; **Suma bilansowa zł 16 941 176'52.**

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 806 794'14; Koszty sprzedaży zł 710 288'49; Koszty kredytów zł 339 665'38; Podatki państwowe i komunalne zł 509 313'39; Koszty handlowe zł 754 444'62; Świadczenia socjalne i ofiary na cele społeczne zł 388 960'90; Straty na dłużnikach zł 55 461'57; Straty na sprzedanych obiektach majątkowych zł 11 917'65; Amortyzacja zł 1 219 256'47; Zysk zł 943 305'34; **Razem zł 5 739 407'95.**

MA. — Zysk brutto z fabrykacji zł 5 699 404'22; Różnice kursowe zł 40 003'73; **Razem zł 5 739 407'95.**

Na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów tejże spółki w dn. 30 maja 1938 r., odbytym na podstawie art. 398 Kod. Handlowego, zapadły następujące uchwały, wyluszczone w protokole, sporządzonym przez Notariusza w Łodzi, Dr Oksza-Strzeleckiego w tejże dacie za N 946:

a) Zatwierdzono sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilans oraz rachunek zysków i strat za rok operacyjny 1937 i udzielono Zarządowi absolutorium;

b) Wykazany przez bilans zysk za 1937 r. w sumie zł 943 305'34 podzielono, jak następuje: na kapitał zapasowy zł 75 464'43, na tantiemę dla członków Komisji Rewizyjnej zł 80 000 i na specjalny fundusz rezerwowy do dyspozycji Walnego Zgromadzenia zł 787 840'91;

c) Zatwierdzono budżet wydatków na 1938 r. w sumie zł 2 000 000 z prawem przekroczenia przez Zarząd tej sumy o 20%;

d) Do Komisji Rewizyjnej wybrani zostali: Dr Paweł Speidel, Ingeborg Speidel, Käthe Bogdanow, Katarzyna Horak i Ruth Speidel; 1444

II OGŁOSZENIE

Zarząd Fabryki WYROBÓW Bawełnianych „Juliusz Müller“

Spółka Akcyjna w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 czerwca 1938 r. o godz. 18 odbędzie się w siedzibie Spółki, przy ul. Senatorskiej 6

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1937; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 4) Wybór 5 członków Rady Nadzorczej; 5) Wolne wnioski. 1385-24-25

Powszechny Bank Kredytowy, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że od dn. 31 maja b. r. wypłaca swoim akcjonariuszom

za kupon dywidendowy Nr 10 po zł 6'50

od każdej akcji im. wartości zł 100 przy kasach swego Zakładu Głównego w Warszawie oraz Oddziałów w Bielsku, Krakowie i Lwowie. 1452

Wirek Kopalnie, Spółka Akcyjna, Katowice

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: A) Kopalnie i zakłady: 1) Grunty zł 3 640 340'63; 2) Substancja węglowa zł 10 070 155'36; 3) Budynki: a) fabryczne zł 8 582 492'05, b) mieszkalne zł 5 378 193'30 = zł 13 960 685'35; 4) Maszyny i urządzenia techniczne zł 17 996 428'69; 5) Inwentarz zakładowy i biurowy zł 106 715'56; 6) Nowe budowle zł 762 654'86 = zł 46 536 980'45; B) Leśnictwo Wirek: 7) Grunty zł 387 551'53; 8) Budynki mieszkalne zł 27 309'85 = zł 414 861'38; II. Majątek płynny: C) Zarząd Główny: 9) Gotówka w kasie i bankach zł 68 387'22; 10) Papiery procentowe i kupony zł 64 761'87; 11) Akcje i udziały zł 5 886'97; 12) Materiały zł 523 344'02; 13) Produkty zł 318'80; 14) Dłużnicy: a) Odbiorcy zł 1 023 114'55, b) Dostawcy zł 37 332'82, c) Różni zł 316 667'89 = zł 1 377 115'26; 15) Kaucje zł 114'00 = zł 2 039 928'14; D) Leśnictwo Wirek: 16) Gotówka w kasie zł 529'56; 17) Dłużnicy zł 1 246'29 = zł 1 775'85; III. Inne aktywa: E) Zarząd Główny: 18) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 217'65; 19) Sumy przechodnie zł 9 556'43 = zł 9 774'08; F) Leśnictwo Wirek: 20) Sumy przechodnie zł 74'00 = zł 9 848'08; IV. Rachunek zysków i strat: Obniżenie kapitału akcyjnego zł 15 000 000'00, mniej straty lat 1928/36 zł 13 999 488'42 = zł 1 000 511'58; Strata 1937 r. zł 2 701 772'58 = zł 1 701 261'00; **Razem zł 50 704 654'90.**

Sumy pozabilansowe. — Kaucje otrzymane zł 7 875'84.

PASYWA. — I. Kapitał własny: 1) Kapitał akcyjny zł 21 000 000'00; 2) Fundusz rezerwowy II zł 1 809 881'39 = zł 22 809 881'39; II. Kapitał amortyzacyjny: 3) Stan w dniu 1/1 1937 r. zł 11 303 205'39, odpisano w roku 1937 zł 774 107'88 = zł 10 529 097'51, dopisano w 1937 r. zł 2 115 990'78 = zł 12 645 088'29; III. Fundusze i zobowiązania specjalne: 4) Fundusz zapomogowy dla rodzin poległych w służbie górników zł 51 308'14; 5) Obcy fundusz inwestycyjny zł 1 652'31; 6) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 1 764 117'53 = zł 1 817 077'98; IV. Zobowiązania: a) krótkoterminowe: 8) Dostawcy zł 271 757'23; 9) Odbiorcy zł 4 588'21; 10) Różni wierzyciele zł 455 828'38 = zł 732 173'82; b) długoterminowe: 7) Banki zł 10 376 161'54; 10) Różni wierzyciele zł 2 219 342'88 = zł 12 595 504'42 = zł 13 327 678'24; V. Inne pasywa: 11) Sumy przechodnie zł 104 929'00; **Razem zł 50 704 654'90.**

Sumy pozabilansowe. — Wierzyciele za kaucje zł 7 875'84.

Zobowiązania zagraniczne zł 5 102 681'37.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

STRATY. — I. Kopalnie i zakłady: 1) Koszty ruchu i utrzymania kopalń zł 8 644 599'45; 2) Koszty sprzedaży zł 430 114'21; 3) Koszty utrzymania domów mieszkalnych zł 181 800'94; 4) Koszty utrzymania pól, gruntów i szos zł 23 391'57 = zł 9 279 906'17; II. Leśnictwo Wirek: 5) Koszty ruchu zł 20 861'75; 6) Emerytury zł 4 364'00; 7) Podatki zł 11 893'59 = zł 37 119'34; III. Zarząd Główny: 8) Koszty administracji ogólnej zł 450 293'81; 9) Emerytury zł 145 486'61; 10) Podatki i opłaty zł 558 391'40; 11) Koszty sądowe i adwokackie zł 71 110'91; 12) Odsetki i koszty kredytu zł 601 269'81; 13) Straty w majątku stałym zł 391 431'75; 14) Straty w majątku płynnym zł 308 809'06; 15) Różnice kursowe zł 95 812'89; 16) Odszkodowania umowne i inne wydatki zł 161 930'46 = zł 2 784 536'70; IV. 17) Amortyzacja zł 2 115 990'78; **Razem zł 14 217 552'99.**

ZYSKI. — I. Kopalnie i zakłady: 1) Sprzedaż węgla zł 10 320 324'23; 2) Czynsze z domów mieszkalnych zł 307 802'06; 3) Czynsze z dzierżawy cegieł zł 55 576'89; 4) Czynsze z pól, gruntów i szos zł 39 018'43 = zł 10 722 721'61; II. Leśnictwo Wirek: 5) Sprzedaż produktów leśnych zł 12 848'91; 6) Czynsze dzierżawne zł 9 812'36 = zł 22 661'27; III. Zarząd główny: 7) Odsetki i skonta zł 25 671'76; 8) Dochody z papierów procentowych zł 8 539'22; 9) Różne dochody zł 278 664'74; 10) Różnice kursowe zł 457 521'81 = zł 770 397'53; Strata zł 2 701 772'58; **Razem zł 14 217 552'99.** 1451

Górnośląskie Towarzystwo Ak

Bilans na dz. 31 grudnia 1933 r.

AKTYWA. — A) Bezpośrednie: I. Majątek stały: 1) Grunty zł 35 651'00, 2) Budynki zł 105 750'00 = zł 141 401'00; II. Majątek płynny: 1) Dłużnicy zł 117 038'36; Razem zł 258 489'36; B) Współwłasności Domen Małop.: I. Majątek stały: 1) Nieruchomości zł 7 657 812'22; 2) Uprawnienia naftowe zł 422 750'00; 3) Budynki zł 231 496'80; 4) Ruchomości zł 2 007 389'84; 5) Narzędzia zł 21 671'14 = zł 10 341 120'00; II. Majątek płynny: 1) Gotówka w kasie zł 2 332'86; 2) Gotówka w banku zł 4 800'67; 3) Weksle zł 191 926'25; 4) Pożyczka Narodowa zł 1 080'00; 5) Kaucje zł 1 607'92; 6) Dłużnicy zł 98 159'52; 7) Zapasy drewna zł 17 024'91 = zł 316 932'13; III. Inne aktywa: 1) Przejściowy rachunek odsetek Liebieg zł 2 715 391'28; 2) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 1 548 906'96 = zł 4 264 298'21; Razem zł 14 922 350'37; C) Rachunek strat i zysków: 1) Strata bezp. do 31/XII 1932 r. zł 991 939'54; 2) Strata Małop. Domen 31/XII 1932 r. zł 10 608 054'13 = zł 11 599 993'67; 3) Strata bezp. za 1933 r. zł 5 322'12; 4) Strata Małop. Domen za 1933 r. zł 1 470 159'81 = zł 1 475 481'93; Razem zł 13 075 475'60; Ogółem razem zł 28 256 315'33.

Sumy pozabilansowe. — Goduła S. A. za udzieloną gwarancję zł 4 541 458'61

PASYWA. — A) Bezpośrednie: I. Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 500 000'00; 2) Kapitał rezerwowy zł 50 000'00; 3) Fundusz wątpliwych należności zł 10 000'00 = zł 560 000'00; II. Zobowiązania: 1) Hipoteczne zobowiązania zł 400 000'00; 2) Wierzyciele zł 295 751'02 = zł 695 751'02; Razem zł 1 255 751'02; B) Współwłasności Domen Małop.: I. Kapitały własne: 1) Fundusz wątpliwych należności zł 40 429'48; II. Fundusz amortyzacyjny: stan 1/1 1933 r. zł 625 427'17, odpisano zł 21 882'38, pozostaje zł 603 544'79, dopisano zł 213 004'43 = zł 816 549'22; III. Fundusz i zobowiązania specjalne: 1) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 4 198 912'62; IV. Zobowiązania: 1) Długi bankowe zł 13 513 888'60; 2) Różni wierzyciele zł 327 326'03; 3) J. Liebieg & Co. zł 5 451 458'64; 4) Domeny Małopolskie zł 2 651 969'67 = zł 21 944 642'99; Razem zł 27 000 564'31; Ogólnie razem zł 28 256 315'33.

Sumy pozabilansowe — Udzielona gwarancja zł 5 451 548'64. Zobowiązania zagraniczne zł 18 965 481'44.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1933 r.

STRATY. — A) Bezpośrednie: 1) Odpisy zł 5 000'10; 2) Różne zł 322'02 = zł 5 322'12; B) Na współwłasności Domen Małop.: 1) Koszty handlowe zł 102 452'80; 2) Odsetki i koszty kredytu zł 1 389 996'15; 3) Podatki zł 53 085'49; 4) Utrzymanie aut zł 713'20; 5) Danina lasowa zł 75 000'00; 6) Różnice kursowe zł 58 051'02; 7) Wierzytelności nieściągalne zł 9 269'95 = zł 1 688 568'61; 8) Odpisy amortyzacyjne zł 213 004'43 = zł 1 901 573'04; Razem zł 1 905 895'16.

ZYSKI. — A) Na współwłasności Domen: 1) Nadwyżka ruchowa zł 109 155'85; 2) Różnice kursowe zł 322 257'38 = zł 431 413'23; B) Strata za 1933 r.: 1) Bezpośrednia zł 5 322'12; 2) Na współwłasności Domen zł 1 470 159'81 = zł 1 475 481'93; Razem zł 1 906 895'16.

Bilans na dz. 31 grudnia 1934 r.

AKTYWA. — A) Bezpośrednie: I. Majątek stały: 1) Grunty zł 35 651'00, 2) Budynki zł 105 750'00 = zł 141 401'00; II. Majątek płynny: 1) Dłużnicy zł 97 088'36 = zł 238 489'36; B) Współwłasności Domen Małopolskich: I. Majątek stały: 1) Grunty zł 7 403 315'93, 2) Uprawnienia naftowe zł 422 750'00, 3) Budynki zł 693 400'20, 4) Urządzenia tartaków zł 264 322'68, 5) Kolejki lasowe zł 1 518 846'01, 6) Przybory i narzędzia zł 64 823'92, 7) Inwentarz zakładowy i biurowy zł 21 671'14 = zł 10 389 129'88; II. Majątek płynny: 1) Gotówka zł 1 860'90, 2) Banki zł 9 179'69, 3) Pożyczka Narodowa zł 2 160'00, 4) Weksle zł 156 319'31, 5) Kaucje zł 1 457'92, 6) Dłużnicy zł 202 429'17, 7) Remanenty drzewne zł 45 323'98 = zł 418 730'97; III. Inne Aktywa: 1) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 1 647 798'18, 2) Przejściowy rachunek odsetek Liebieg zł 2 274 401'32 = zł 3 922 199'50 = zł 14 730 060'35; C) Straty: 1) Bezpośrednie do 31/XII 1933 r. zł 997 261'66, 2) Bezpośrednie za 1934 r. zł 3 802'10 = zł 1 001 063'76, 3) Na współwł. Małop. Domen po 31/XII 1933 r. zł 12 078 213'94, 4) Na współwłasności Domen Małop. za 1934 r. zł 1 210 494'49 = zł 13 288 708'43 = zł 14 289 772'19; Razem zł 29 258 321'90.

Sumy pozabilansowe. — Goduła S. A. za udzieloną gwarancję zł 4 544 665'92.

PASYWA. — A) Bezpośrednie: I. Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 500 000'00, 2) Fundusz rezerwowy zł 50 000'00, 3) Fundusz wątpliwych należności zł 10 000'00 = zł 560 000'00; II. Zobowiązania: 1) Zobowiązania hipoteczne zł 400 000'00, 2) Wierzyciele zł 279 553'12 = zł 679 553'12, razem zł 1 239 553'12; B) Współwłasności Małop. Domen: I) Kapitały własne: 1) Fundusz wątpliwych wierzytelności zł 40 508'48; II. Kapitał amortyzacyjny: Stan 1/1 1934 r. zł 816 549'22, dopisano zł 202 607'79 = zł 1 019 157'01; III. Zobowiązania: 1) Długi bankowe zł 14 317 651'80, 2) J. Liebieg & Co. zł 4 541 665'91, 3) Goduła S. A. zł 3 230 052'01, 4) Różni wierzyciele zł 456 185'97 = zł 22 548 555'69; IV. Fundusze i zobowiązania specjalne: 1) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 4 410 547'60 = zł 28 018 768'78; Zobowiązania zagraniczne zł 18 948 442'71; Razem zł 29 258 321'90.

Sumy pozabilansowe. — Udzielona gwarancja zł 4 544 665'92.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1934 r.

STRATY. — A) Bezpośrednie: 1) Koszty ogólne zł 3 802'10; B) Na współwłasności Domen: 1) Koszty administracji ogólnej zł 99 327'90, 2) Koszty eksploatacji zł 56 660'70, 3) Koszty sprzedaży zł 20 757'43, 4) Koszty ruchu kolejek zł 39 303'93, 5) Koszty kredytów zł 1 213 601'41, 6) Podatki państwowe i komunalne zł 44 669'53, 7) Różnice kursowe zł 154 814'72, 8) Odpisy amortyzacyjne zł 202 607'79 = zł 1 831 742'57; Razem zł 1 835 544'67.

ZYSKI. — Na współwłasności Domen: 1) Nadciężność Majdan zł 75 764'93, 2) Nadciężność Podbuż zł 160 910'81, 3) Nadciężność Borynia zł 24 804'46, 4) Nieściągalne należności zł 2 425'17, 5) Różnice kursowe zł 357 312'71 = zł 621 248'08; B) Strata za rok 1934: 1) Bezpośrednia zł 3 802'10, 2) Na współwłasności Domen zł 1 210 494'49 = zł 1 214 296'59; Razem zł 1 835 544'67.

Bilans na dz. 31 grudnia 1935 r.

AKTYWA. — A) Bezpośrednie: I. Majątek stały: 1) Grunty zł 35 651'00, 2) Budynki zł 105 750'00 = zł 141 401'00; II. Majątek płynny: 1) Dłużnicy: a) Goduła S. A. zł 316 923'00, b) Siłbarb zł 97 088'36, c) Domeny Małopolskie zł 1 633 077'60 = zł 2 047 038'36; III. Inne aktywa: Uchwalone obniżenie kapitału akcyjnego zł 450 000'00 = zł 2 638 489'36; B) Współwłasności Domen Małopolskich: I. Majątek stały: 1) Grunty zł 7 411 095'43, 2) Budynki zł 695 317'37, 3) Kolejki lasowe zł 1 380 956'32, 4) Urządzenia tartaków zł 251 487'55, 5) Przybory i narzędzia zł 65 260'20, 6) Inwentarz zakładowy i biurowy zł 22 689'89, 7) Uprawnienia naftowe zł 422 750'00 = zł 10 248 567'76; II. Majątek płynny: 1) Gotówka w kasach zł 2 460'50, 2) Gotówka w bankach zł 76 774'09, 3) Papiery procentowe zł 2 160'00, 4) Weksle w portfelu zł 145 200'00, 5) Remanenty drzewne zł 196 579'99, 6) Dłużnicy zł 201 171'51 = zł 627 346'09; III. Inne aktywa: 1) Sumy przechodnie zł 43 377'63, 2) Przejściowy rachunek odsetek J. Liebieg & Co. zł 2 127 160'89, 3) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 1 481 819'02 = zł 3 652 357'54 = zł 14 528 271'39; Razem zł 17 166 760'75.

Sumy pozabilansowe. — Goduła S. A. za udzieloną gwarancję zł 4 434 525'50.

PASYWA. — A) Bezpośrednie: I. Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 500 000'00, Wpłaty akcjonariuszów na podwyższenie kapitału akcyjnego przed zarejestrowaniem zł 1 950 000'00, 3) Fundusz rezerwowy opłaty stemplowej zł 26 447'55, 4) Fundusz rezerwowy opłaty wierzytelności zł 75 694'97 = zł 2 552 142'52; II. Zobowiązania: 1) Zobowiązania hipoteczne zł 400 000'00, 2) Wierzyciele zł 73 473'25 = zł 473 473'25 = zł 3 025 615'77; B) Współwłasności Domen: I. Kapitały własne: 1) Fundusz wątpliwych wierzytelności zł 38 709'61, II. Kapitał amortyzacyjny: Stan 1/1 1935 r. zł 1 019 157'01, odpisano zł 69 873'59, pozostaje zł 949 283'42, dopisano zł 187 675'00 = zł 1 136 958'42; III. Fundusze i zobowiązania specjalne: 1) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 3 020 627'63; IV) Zobowiązania: 1) Banki zagraniczne zł 2 356 482'70, Różni wierzyciele zł 271 900'52, 3) Goduła S. A. zł 379 762'74, 4) Domeny rachunek własny zł 1 633 077'00, 5) J. Liebieg & Co. zł 4 434 525'50 = zł 9 075 748'46; V. Inne pasywa: 1) Sumy przechodnie zł 83 702'37 = zł 13 355 746'49; C) Rachunek strat i zysków: 1) Nadwyżka sanacyjna zł 1 319 642'42, 2) Strata bezpośrednia

cyjne dla Przemysłu Drzewnego

zł 73 473'25, 3) Strata na współwłasności Domen Małop. zł 460 770'68 = zł 534 243'93 = zł 785 398'49; Razem zł 17 166 760'75.

Sumy pozabilansowe. — Udzielona gwarancja zł 4 434 525'50. Zobowiązania zagraniczne zł 6 830 758'20.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1935 r.

STRATY. — I. Bezpośrednie: 1) Koszty sądowe, adwokackie i notarialne zł 13 097'25, 2) Różne rozchody i dochody zł 1 224'00, 3) Podatki i opłaty przymusowe zł 49 152'00, 4) Świadczenia socjalne zł 10 000'00, 5) Fundusz wątpliwych należności zł 65 694'97 = zł 139 168'22; II. Na współwłasności Domen: 1) Koszty ruchu nadleśnictw zł 548 525'04, 2) Koszty ruchu kolejek zł 94 349'61, 3) Utrzymanie tartaków zł 6 011'49, 4) Koszty administracji ogólnej zł 110 655'13, 5) Odsetki, prowizje i koszty kredytów zł 344 048'25, 6) Podatki państwowe i komunalne zł 12 334'13, 7) Różnice kursowe zł 103 131'68, 8) Koszty sądowe zł 27 438'91, 9) Różne rozchody zł 8 552'06, 10) Strata przy odpisaniu kolejki Isaje-Jawora zł 69 256'93 = zł 1 324 306'28, 11) Amortyzacja zł 187 675'09 = zł 1 511 981'28; III. Zysk w roku 1935: 1) Nadwyżka zysków sanacyjnych zł 1 319 642'42, mniej: 2) Strata bezpośrednia za rok 1935 zł 73 473'25, 3) Strata Domen Małopolskich zł 460 770'68 = zł 534 243'93 = zł 785 398'49; Razem zł 2 436 547'99.

ZYSKI. — I. Bezpośrednie: Różne dochody zł 65 694'97; II. Na współwłasności Domen: Zyski ruchowe: 1) Przychody nadleśnictw zł 957 987'38, 2) Przychody kolejek zł 7 113'24, 3) Różne dochody zł 8 521'18, 4) Różnice kursowe zł 77 558'60 = zł 1 051 210'60; III. Sanacyjne bezpośrednio i na współwłasności Domen: 1) Opusty wierzycieli zł 13 887 682'21, 2) Zyski kursowe zł 1 318 712'84, mniej: straty kursowe zł 70 532'89 = zł 1 248 179'95 = zł 15 135 862'16; 3) Obniżenie kapitału akcyjnego zł 450 000'00, 4) Zużycie funduszu rezerwowego zł 50 000'00 = zł 15 635 862'16, mniej: 5) Straty do 1931 r. włącznie: a) bezpośrednie zł 1 001 063'76, b) na współwłasności Domen zł 13 288 708'43 = zł 14 289 772'19, 6) Fundusz opłat stemplowych zł 26 447'55 = zł 14 316 219'74 = zł 1 319 642'42; Razem zł 2 436 547'99.

Bilans na dz. 31 grudnia 1936 r.

AKTYWA. — A. Bezpośrednie: I. Majątek stały: 1) Grunty zł 35 651'00, 2) Budynki zł 105 750'00 = zł 141 401'00; II. Majątek płynny: 1) Dłużnicy: a) Goduła S. A. zł 152 154'28, b) Si-larbor zł 97 088'36, c) Domeny Małopolskie zł 1 633 077'00 = zł 1 882 319'64; 2) 2 023 720'64; B) Współwłasności Domen: I. Majątek stały: 1) Grunty zł 7 411 231'42, 2) Uprawnienia naftowe zł 422 750'00, 3) Budynki: a) fabryczne zł 79 038'29, b) gospodarcze zł 60 434'11, c) mieszkalne zł 556 654'47, 4) Kolejki leśne zł 1 375 142'02, 5) Tartaki zł 251 837'55, 6) Inwentarz zł 89 483'54 = zł 10 246 571'40; II. Majątek płynny: 1) Gotówka w kasie i bankach zł 122 760'36, 2) Weksle w portfelu zł 7 500'00, 3) Materiały zł 14 928'56, 4) Zapasy drewna zł 224 727'59, 5) Dłużnicy: a) odbiorcy zł 19 116'04, b) akordanci zł 3 800'00, c) różni zł 32 437'01, d) wątpliwych należności zł 24 730'93, 6) Kaucje zł 3 435'41 = zł 453 435'90; III. Inne aktywa: 1) Sumy przechodnie zł 52 951'66, 2) J. Liebieg & Co. przejściowy rachunek odsetek zł 2 071 308'78, 3) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 1 411 803'33 = zł 3 536 063'77 = zł 14 236 071'07; Razem zł 16 259 791'71.

Sumy pozabilansowe. — Goduła S. A. za udzieloną gwarancję zł 4 377 802'72.

PASYWA. — A. Bezpośrednie: I. Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 2 000 000'00, 2) Fundusz wątpliwych należności zł 75 694'97 = zł 2 075 694'97; II. Zobowiązania: 1) Zobowiązania hipoteczne zł 400 000'00 = zł 2 475 694'97; B. Współwłasności Domen: I. Kapitały własne: 1) Fundusz wątpliwych należności zł 37 081'95; II. Kapitał amortyzacyjny: stan w dniu 1/I 1936 r. zł 1 136 958'42, odpisano zł 2 022'96 = zł 1 134 935'46, dopisano zł 187 330'70 = zł 1 322 266'16; III. Fundusze i zobowiązania specjalne: Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 3 359 511'65; IV. Zobowiązania: 1) Banki zł 2 121 225'56, 2) Dostawcy zł 1 244'37, 3) Odbiorcy zł 211 178'09, 4) Różni zł 58 467'66, 5) GTA rachunek własny zł 1 633 077'00, J. Liebieg & Co., zł 4 377 802'73 = zł 8 402 995'41; V. Inne pasywa: sumy przechodnie zł 8 668'81 = zł 12 130 523'93; C. Rachunek strat i zysków: zysk z lat ubiegłych zł 785 398'49, mniej: 1) Strata

bezpośrednia za 1936 r. zł 61 847'92, Strata za 1936 r. na współwłasności Domen zł 66 977'81 = zł 131 825'73 = zł 653 572'76; Razem zł 16 259 791'71.

Sumy pozabilansowe. — Udzielona gwarancja zł 4 377 802'72. Zobowiązania zagraniczne zł 6 538 763'29.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1936 r.

STRATY. — A) Bezpośrednie: 1) Koszty sądowe, adwokackie i notarialne zł 16 898'20, 2) Różne rozchody zł 2 397'10, 3) Podatki i opłaty przymusowe: a) opłata stemplowa od powyżki kapitału akcyjnego zł 19 500'00 + odsetki zł 168'00 = zł 19 668'00, b) inne zł 10 546'11 = zł 30 214'11, mniej: pokrycie opłaty stemplowej z odnośnego funduszu rezerwowego zł 19 668'00 = zł 10 546'11, 4) Świadczenia socjalne zł 42 266'06 = zł 72 107'47; B) Na współwłasności Domen: 1) Koszty ruchu nadleśnictw zł 563 871'55, 2) Koszty ruchu kolejek leśnych zł 99 574'22, 3) Utrzymanie tartaków zł 6 337'06, 4) Ubytek zapasów drewna zł 196 579'99, 5) Koszty administracji ogólnej zł 88 194'29, 6) Odsetki, prowizje i koszty kredytu zł 299 418'44, 7) Podatki państwowe i komunalne zł 71 309'94, 8) Koszty sądowe, adwokackie i notarialne zł 42 665'69, 9) Różne rozchody zł 842'23, 10) Różnice kursowe zł 67 228'43 = zł 1 436 022'84; C) Amortyzacja zł 187 330'70 = zł 1 623 353'54; Razem zł 1 695 461'01.

ZYSKI. — A) Bezpośrednie: Nadwyżka z likwidacji funduszu opłat stemplowych zł 6 779'55, 2) Różne zł 480'00 = zł 7 259'55; B) Na współwłasności Domen: 1) Sprzedaż drewna zł 1 187 827'88, 2) Przyrost zapasów drewna zł 224 727'59, 3) Dochody kolejek leśnych zł 17 370'32, 4) Czynsze dzierżawne zł 9 971'91, 5) Odsetki zł 12 278'55, 6) Różne dochody zł 33 760'32, 7) Różnice kursowe zł 70 439'16 = zł 1 556 375'73; C) Strata za 1936 r.: 1) Bezpośrednia zł 61 847'92, 2) Na współwłasności Domen zł 66 977'81 = zł 131 825'73; Razem zł 1 695 461'01.

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — A) Bezpośrednie: I. Majątek płynny: Dłużnicy: 1) Goduła S. A. zł 158 023'31; B) Współwłasności Domen: I. Majątek stały: 1) Grunty zł 7 413 146'12, 2) Uprawnienia naftowe zł 422 750'00, 3) Budynki: a) fabryczne zł 79 038'30, b) gospodarcze zł 60 425'13, c) mieszkalne zł 573 663'54 = zł 713 126'97, 4) Tartaki zł 300 337'55, 5) Kolejki leśne zł 1 380 894'67, 6) Inwentarz zł 30 299'90 = zł 10 260 555'21; II. Majątek płynny: 1) Gotówka w kasie i bankach zł 76 100'87, 2) Weksle w portfelu zł 2 500'00, 3) Materiały zł 12 973'65, 4) Zapasy drewna zł 336 670'40, 5) Dłużnicy: a) odbiorcy zł 199 962'68, b) dostawcy zł 5 000'00, c) różni zł 42 402'16, d) wątpliwe należności zł 22 908'05 = zł 270 272'89, 6) Kaucje zł 2 503'91 = zł 701 021'72; III. Inne aktywa: 1) Sumy przechodnie zł 73 640'59, 2) Przejściowy rachunek odsetek J. Liebieg & Co. zł 2 006 554'82, 3) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 1 373 896'41 = zł 3 454 091'82 = zł 14 415 668'75; Razem zł 14 573 692'06.

Sumy pozabilansowe. — Goduła S. A. za udzieloną gwarancję zł 4 247 162'77.

PASYWA. — A) Bezpośrednie: I. Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 2 000 000'00; 2) Fundusz wątpliwych należności zł 75 694'97 = zł 2 075 694'97; B) Współwłasności Domen Małopolskich: I. Kapitały własne: Fundusz wątpliwych należności zł 36 646'48; II. Kapitał amortyzacyjny: stan 1/I 1937 r. zł 1 322 266'17, odpisano zł 60 744'73 = zł 1 261 521'44, dopisano zł 184 380'41 = zł 1 445 901'85; III. Fundusze i zobowiązania specjalne: 1) Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 3 284 691'11; IV. Zobowiązania: a) krótkoterminowe: 2) Dostawcy zł 528'59, 3) Odbiorcy zł 404 330'31, 4) Różni zł 98 167'60 = zł 503 026'50; b) długoterminowe: 1) Banki zł 2 183 118'92, 4) Różni zł 39 543'76, 5) J. Liebieg & Co. zł 4 247 162'77 = zł 6 469 825'45 = zł 6 972 851'95; V. Inne pasywa: 1) Sumy przechodnie zł 4 003'04 = zł 11 744 094'43; C) Rachunek strat i zysków: 1) Zyski z lat ubiegłych zł 653 572'76, 2) Zysk za 1937 r.: a) bezpośredni zł 10 844'57, b) na współwłasności Domen zł 89 485'33 = zł 100 329'90 = zł 753 902'66; Razem zł 14 573 692'06.

Sumy pozabilansowe. — Udzielona gwarancja zł 4 247 162'77. Zobowiązania zagraniczne zł 6 469 863'14.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

STRATY. — A) Bezpośrednie: 1) Różne rozchody zł 974'23, 2) Podatki i opłaty zł 197 473'37, 3) Koszty sądowe, adwokackie i notarialne zł 1 348'05 = zł 199 795'65; B) Na współwłasności Domen Małopolskich: 1) Koszty ruchu nadleśnictw zł 789 011'04, 2) Koszty ruchu kolejek zł 186 469'45, 3) Koszty utrzymania tartaków zł 4 148'70, 4) Koszty sprzedaży zł 7 755'00, 5) Koszty administracji zł 96 399'85, 6) Podatki i opłaty zł 89 790'78, 7) Odsetki i koszty kredytu zł 243 181'75, 8) Koszty sądowe adw. i notarialne zł 22 719'42, 9) Odszkodowania umowne zł 77 006'33, 10) Straty w majątku stałym i płynnym zł 5 223'60, 11) Różnice kursowe zł 49 012'22, 12) Różne rozchody zł 750'44 = zł 1 571 768'58, 13) Amortyzacja zł 184 380'42 = zł 1 756 149'00; C) Zysk za 1937 r.: 1) Bezpośredni zł 10 844'57, 2) Na współwłasności Domen zł 89 485'33 = zł 100 329'90; **Razem zł 2 056 274'55.**

ZYSKI. — A) Bezpośrednie: 1) Różne dochody zł 161 631'82, 2) Zysk na papierach wartościowych zł 49 008'40 = zł 210 640'22; B) Na współwłasności Domen Małopolskich: 1) Sprzedaż drewna zł 1 570 163'74, 2) Przyrost zapasów zł 111 942'81, 3) Dochody kolejek zł 38 319'87, 4) Czynsze dzierżawne zł 13 504'93, 5) Odsetki zł 884'71, 6) Różnice kursowe zł 96 014'77, 7) Różne dochody zł 14 803'50 = zł 1 845 634'33; **Razem zł 2 056 274'55.**

1467

Zakład Lecznicy Małęczów, Spółka Akcyjna

Bilans netto na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA.—Las, grunty, łąki, park, budowle zł 1 132 992'41; Instalacja el. na terenie Zakładu i piece w Pałacu zł 10 074'91; Inwentarz martwy i żywy zł 217 999'16; Gotówka w kasie zł 13'52; Pożyczka Narodowa zł 1 000'00; Weksle w portfelu zł 508'75; Weksle protestowane zł 389'66; Magazyn i spiżarnia zł 5 901'05; Dłużnicy zł 40 436'80; Sumy przechodnie zł 27 865'20; Straty za lata ubiegłe zł 386 467'77; **Ogółem zł 1 823 649'23.** Posiadacze kaucyj hipotecznych zł 690 074'00.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 460 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 21 000'00; Zobowiązania: akcepty zł 603 067'71, weksle obce zł 31 637'12, zaległe pobory zł 46 040'86, wierzyciele hipoteczni zł 187 081'72, podatki — Izba Skarbowa zł 76 657'18, Urząd Skarbowy zł 69 939'19, Zarząd Gminy zł 74 820'79; Ubezpieczalnie zł 47 541'98, wierzyciele zł 203 656'38; Sumy przechodnie zł 2 115'43; Zysk w 1937 r. zł 90'87; **Ogółem zł 1 823 649'23.**

Kaucje hipoteczne zł 690 074'00.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

STRATY. — Operacje księgowane w 1937 r., a dotyczące lat ubiegłych zł 14 179'62; Rozchody eksploatacji Zakładu za 1937 r. zł 276 545'45; Czysty zysk za 1937 r. zł 90'87; **Razem zł 290 815'94.**

ZYSKI. — Operacje księgowane w 1937 r., a dotyczące lat ubiegłych zł 13 674'98; Wpływy z eksploatacji Zakładu za 1937 r. zł 276 636'32; Straty lat ubiegłych zł 504'64; **Razem zł 290 815'94.**

1474

II OGŁOSZENIE

Likwidatorzy

Spółki Akcyjnej Kolej Lokalna Twarda Góra—Nowe

zwołują — stosownie do postanowień § 10 statutu
ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

na dz. 30 czerwca 1938 r. o godz. 11 do sali posiedzeń Zarządu Miasta w Grudziądzu, z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1937 r. oraz sprawozdanie Komisji Rewizyjnej z działalności za wyżej wymieniony okres czasu, tudzież bilansu i rachunku zysków i strat za okres sprawozdawczy; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu otwarcia likwidacji z dn. 1 stycznia 1938 r.; 4) Uchwała co do kwitowania Zarządu i Komisji Rewizyjnej z wykonania przez nich obowiązków; 5) Uchwała co do pokrycia niedoboru; 6) Uchwała co do wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej i likwidatorów, oraz oznaczenia wysokości znaczka obecności dla członków Komisji Rewizyjnej i likwidatorów; 7) Wolne wnioski.

1322a

A. Piasecki Fabryka Czekolady w Krakowie, Spółka Akcyjna

Bilans netto w dn. 31 grudnia 1937 r.

STRONA CZYNNA. — I. Majątek stały: 1) Grunty zł 199 544'14; 2) Budynki: a) fabryczne zł 886 260'00, b) gospodarcze zł 202 569'71, c) mieszkalne zł 221 693'66, razem zł 1 310 523'37; 3) Maszyny zł 2 008 521'24; 4) Sprzęt fabryczny i przybory zł 1 025 916'25; II. Majątek płynny: 5) Gotówka: a) w kasie zł 16 365'40, b) w P. K. O. zł 11 784'79, c) w innych bankach zł 3 629'02, razem zł 31 779'21; 6) Papiery procentowe zł 22 350'00; 7) Akcje zł 8 318'75; 8) Weksle: a) w zapasie zł 2 206'72, b) w inkasie zł 348'27, razem zł 2 554'99; 9) Materiały: a) surowce zł 271 006'60, b) pomocn. i pędne zł 26 732'28, c) opakowania zł 446 641'70, razem zł 744 380'58; 10) Półfabrykaty zł 181 768'83; 11) Wyroby gotowe zł 140 475'13; 12) Dłużnicy: a) odbiorcy zł 525 390'86, b) dostawcy zł 7 129'92, c) różni zł 8 703'48, d) wtpliwi: weksle protest. zł 19 549'08, w post. rewindyk. zł 124 103'53, razem zł 684 876'87; 13) Sumy przechodnie zł 6 225'75; III. Straty: 14) Strata z 1936 r. zł 91 336'04; Pokrycie z funduszu zapasowego zł 91 336'04; **Suma bilansowa zł 6 367 235'11.**

Sumy pozabilansowe. — Gwarancje otrzymane zł 318 050'00; Różni za gwarancje zł 881 700'00; Rymesy żyrowane w obiegu zł 99 324'96.

STRONA BIERNĄ. — I. Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 1 170 000'00; 2) Fundusz zapasowy: a) stan z roku ubiegłego zł 371 055'75, b) zmiany w 1937 r. zł 91 336'04, różnica zł 279 719'71; 3) Fundusz rezerwowy: a) stan z roku ubiegłego zł 254 248'58, b) zmiany w 1937 r. zł —, razem zł 254 248'58; II) Kapitały amortyzacyjne: 4) Fundusz amortyz. budynków: a) stan z roku ubiegłego zł 359 638'65, b) zmiany w 1937 r. zł 9 401'23, razem zł 369 039'88; 5) Fundusz amortyz. maszyn: a) stan z roku ubiegłego zł 1 186 054'82, b) zmiany w 1937 r. zł 59 612'16, razem zł 1 245 666'98; 6) Fundusz amortyz. sprzętu fabrycznego: a) stan z roku ubiegłego zł 513 367'42, b) zmiany w 1937 r. zł 30 692'01, razem zł 544 059'43; III. Zobowiązania: 7) Wierzyciele: a) akcepty zł 571 255'51, b) banki zł 154 888'00, c) zaległe podatki zł 27 087'19, d) dostawcy zł 1 012 528'26, e) różni zł 383 489'67, f) odbiorcy zł 339 826'32, razem zł 2 489 074'95; 8) Sumy przechodnie zł 1 055'20; IV. Zyski: 9) Zysk zł 14 370'38; **Suma bilansowa zł 6 367 235'11.**

Sumy pozabilansowe. — Różni za gwarancje zł 318 050'00; Gwarancje wydane zł 881 700'00; Zobowiązania żyrowe zł 99 324'96.

Zobowiązania zagraniczne: a) w otwartych rachunkach zł 565 076'14, b) w akceptach własnych zł 34 005'98; Razem zł 599 082'12.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

STRONA WINIEN. — Koszty wytwarzania i ruchu fabr. zł 595 462'21; Koszty administracji zł 200 765'83; Koszty kredytowe zł 132 484'70; Koszty sprzedaży zł 403 983'96; Koszty reklamy zł 61 364'51; Podatki i należności skarbowe zł 194 323'89; Świadczenia społeczne zł 45 114'82; Należności nieściągalne zł 15 483'60; Różnice kursowe zł 4 947'56; Amortyzacja budynków zł 9 401'23; Amortyzacja maszyn zł 59 612'16; Amortyzacja sprzętu fabrycz. 30 692'01; Razem zł 99 705'40; Zysk zł 14 370'38; **Suma strony Winien zł 1 768 006'86.**

STRONA MA. — Wyroby gotowe — nadwyżka brutto zł 1 768 006'86; **Suma strony Ma zł 1 768 006'86.**

1442

II OGŁOSZENIE

Rada Banku Dyskontowego Warszawskiego, Spółka Akcyjna

zawiadamia **powtórnie**, że

66 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w poniedziałek w dn. 27 czerwca 1938 r. o godz. 17 w sali posiedzeń Banku przy ul. Fredry Nr 8 z następującym porządkiem obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1937 r.; 2) Udzielenie pokwitowania władzom Banku; 3) Wybór członków Rady; 4) Wybór członków Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć akcje lub odnośne kwity depozytowe najpóźniej 20 czerwca 1938 r. w Warszawie — w Kasie Głównej przy ul. Fredry 8, oraz w Oddziałach Banku w Drohobyczu, Krakowie, Lwowie i Łodzi.

1459

Pétroles de Boryslaw, Spółka Akcyjna, Antwerpia

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Prawa naftowe, udziały w przedsiębiorstwach przemysłowych i górniczych, wiercenia fr. b. 8 414 305'98; Nieruchomości, materiały i ruchomości fr. b. 3 391 907'27; Portfel fr. b. 31 635'00; Różni dłużnicy fr. b. 1 813 851'52; Zapasy ropy fr. b. 103 455'63; Kasy i banki fr. b. 302 366'58; Strata w latach poprzednich fr. b. 1 683 728'51; Strata w 1937 r. fr. b. 170 395'80; **Razem fr. b. 15 911 646'29.**

STAN BIERNY. — Kapitał: 2100 udziałów bez wartości nominalnej fr. b. 500 000'00; Obligacje w obiegu emisji 1920 r. fr. b. 4 458 500'00; Odsetki, dłużne właścicielom obligacji fr. b. 36 785'35; Zapadłe kupony od akcji i obligacji fr. b. 6 684'35; Różni wierzyciele fr. b. 10 903 811'61; Rezerwa podatkowa i inne fr. b. 5 864'98; **Razem fr. b. 15 911 646'29.**

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

STRATY. — Straty z lat poprzednich fr. b. 1 683 728'51; Koszty eksploatacji kopalń fr. b. 1 711 857'34; Koszty ogólne, podatki i różne fr. b. 578 797'73; Amortyzacja praw naftowych, udziałów w przedsiębiorstwach przemysłowych i górniczych i wiercenia fr. b. 342 034'69; Amortyzacja nieruchomości, materiałów i ruchomości fr. b. 190 226'80; **Razem fr. b. 4 506 645'07.**

ZYSKI. — Przychód z kopalń, produkcja ropy i gazu fr. b. 2 652 520'76; Saldo fr. b. 1 854 124'31; **Razem fr. b. 4 506 645'07.** 1448

Przedstawicielstwo Belgijskiej Spółki Akcyjnej

„Nafta Boryslawska w Polsce”

Krosno

Bilans z dn. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Prawa naftowe zł 93 550'37; Budynki fabryczne zł 2 315'97; Budynki gospodarcze zł 13 909'73; Budynki mieszkalne zł 190 013'52; Urządzenie techniczne kopalń zł 203 893'37; Inwentarz biurowy zł 11 442'81; Inwentarz gospodarczy zł 2'00; Inwentarz warsztatowy zł 539'07; II. Majątek płynny: Gotówka w kasach, bankach i P. K. O. zł 6 603'87; Waluty zł —'01; Papiery procentowe zł 6 000'00; Weksle w portfelu zł 2 390'69; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 17 010'00; Zapasy materiałów pomocniczych zł 25 133'34; Zapasy ropy zł 18 810'12; Odbiorcy zł 71 897'54; Dostawcy zł 40'00; Różni zł 128 640'47; Wątpliwe wierzytelności zł 153 709'33; Bruttowcy zł 81'08; Gwarancje w akceptach zł 20 000'00; Sumy przechodnie: dochody, dotyczące okresu przeszłego zł 100'00, wydatki, dotyczące okresu przyszłego zł 4 820'16; Strata w 1928 r. zł 43 118'18; Strata w 1932 r. zł 432 480'55; Strata w 1933 r. zł 95 693'33; Strata w 1934 r. zł 124 661'29; Strata w 1936 r. zł 52 126'54; Strata w 1937 r. zł 60 822'28; **Razem stan czynny zł 1 779 805'62.**

STAN BIERNY. — I. Kapitał własny: Kapitał zakładowy zł 624 750'00; II. Rezerwy: rezerwy na wątpliwe należności zł 153 709'33; III. Zobowiązania: Krajowe: Akcepty gwarancyjne zł 20 000'00; Akcepty zł 23 695'73; Banki zł 25 689'00; Zaległe podatki zł 1 964'23; Dostawcy zł 4 935'07; Odbiorcy zł 24 819'70; Bruttowcy zł 6 211'04; Różni zł 140 887'59; Zagraniczne: Pożyczki, udzielone przez przedsiębiorstwa przemysłowe zagraniczne zł 170 239'02; Sumy przechodnie: wydatki, dotyczące okresu przeszłego zł 2 040'55; Zysk w 1929 r. zł 246 275'27; Zysk w 1930 r. zł 201 793'65; Zysk w 1931 r. zł 30 502'97; Zysk w 1935 r. zł 102 292'47; **Razem stan bierny zł 1 779 805'62.**

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Koszty eksploatacji i wiercenia kopalń zł 402 909'79; Koszty administracji zł 113 178'62; Koszty kredytów zł 10 624'63; Podatki państwowe i komunalne zł 10 771'46; Straty kursowe zł 223'28; Amortyzacje zł 72 504'39; Różne koszty zł 5 642'96; Różne straty zł 38'98; **Razem zł 615 894'11.**

MA. — Produkcja ropy i gazu zł 482 276'53; Różne dochody zł 72 795'30; Strata w 1937 r. zł 60 822'28; **Razem zł 615 894'11.** 1447

II OGŁOSZENIE

Likwidatorzy firmy

Towarzystwo Przędzalni Czesankowych, Spółka Akc. w Łodzi

ul. Kilińskiego Nr 194

zawiadamiają

o otwarciu likwidacji tejże firmy

i wzywają wierzycieli do zgłoszenia ich wierzytelności w ciągu 6 miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia.

Ernest Saladin, Alfred Viallet, Stanisław Sembrat

1297-23-25-27

Spółka Akcyjna Handlu Towarami Żelaznymi Krzysztof Brun i Syn w Warszawie

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Place zł 399 960'15; Budynki zł 882 886'21; Ruchomości zł 222 826'09; Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 31 752'92; Papiery wartościowe, akcje i udziały zł 1 262 044'77; Weksle w portfelu zł 21 249'12; Zaliczenia kolejowe i pocztowe zł 11 933'42; Towary zł 1 446 793'14; Dłużnicy zł 1 155 296'18; Sumy przechodnie zł 17 929'85; Koszty handlowe okresu przyszłego zł 19 874'78; Straty okresu przeszłego zł 746 925'15; **Razem zł 6 219 471'78.**

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 3 200 000'00; Kapitał zapasowy zł 5 796'27; Kapitał amortyzacyjny zł 95 460'81; Rezerwa ubezpieczeniowa zł 10 841'34; Zobowiązania: Akcepty zł 513 773'64; Banki zł 1 017 909'32; Dostawcy zł 1 180 183'56; Odbiorcy zł 29 299'66; Różni zł 75 952'18; Dług hipoteczny zł 35 461'76; Sumy przechodnie zł 15 272'78; Zysk 1937 r. zł 39 520'46; **Razem zł 6 219 471'78.**

Sumy pozabilansowe. — Udzielone żyra i gwarancje zł 1 026 339'97; Obligo wekslowe zł 390 059'90; Otrzymane gwarancje zł 340 000'00; Towary konsygnacyjne zł 53 780'74; **Razem zł 1 810 180'61.**

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 812 931'03; Koszty sprzedaży zł 146 144'87; Podatki i opłaty stempłowe zł 99 853'12; Procenty zapłacone zł 143 514'51; Towary zł 4 586 010'20; Amortyzacja zł 8 928'61; Różnice kursowe zł 2 174'30; Straty na odbiorcach zł 3 812'37; Straty na sprzedanym samochodzie zł 9 000'00; Zysk zł 39 520'46; **Razem zł 5 851 889'47.**

MA. — Sprzedaż zł 5 708 816'04; Procenty uzyskane zł 25 497'99; Prowizja komisowa zł 52 910'26; Administracja nieruchomościami zł 64 077'08; Wpływy dłużników zł 594'10; **Razem zł 5 851 889'47.** 1443

Spółka Akcyjna Fabryk Sokna H. Landsberg

w Tomaszowie Mazowieckim

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Grunty zł 36 687'60; Budynki: a) fabryczne zł 677 139'02, b) gospodarcze zł 6 189'34, c) mieszkalne zł 252 543'06; Maszyny i urządzenia techniczne zł 2 187 456'51; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 2 395'00, b) martwy zł 19 908'10; Urządzenie składu w Łodzi zł 7 335'25; Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 11 154'03; Obce waluty zł 627'60; Papiery procentowe własne zł 24 992'00; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 720'00; Weksle w portfelu i inkasie zł 37 957'13; Materiały surowe i pomocnicze zł 704 777'48; Półfabrykaty i gotowe towary zł 981 838'59; Dłużnicy zł 1 895 380'75; Papiery procentowe stypendium zł 2 432'50; **Suma bilansowa zł 6 849 533'96.**

Sumy pozabilansowe. — Różni za obligo wekslowe zł 1 125 898'33.

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 980 000'00; Kapitał zapasowy zł 2 500'00; Kapitał zapasowy specjalny zł 1 033'38; Długoterminowe wkłady akcjonariuszy zł 487 742'38; Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 1 156 846'90, odpisano w roku 1937 zł 15 059'61, dopisano w roku 1937 zł 15 416'62, saldo na 31 grudnia 1937 r. zł 1 157 203'91; Długoterminowa pożyczka w 8% listach zastawnych Towarzystwa Kredytowego Przemysłu Polskiego zł 322 566'29; Akcepty zł 371 506'69; Wierzyciele zł 2 523 958'81; Stypendium im Al. Landsberga zł 3 022'50; **Suma bilansowa zł 6 849 533'96.**

Sumy pozabilansowe. — Różni za żyra na wekslach zł 1 125 898'33.

Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych zł 319 628'35.

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Koszty fabrykacji zł 2 029 882'36; Koszty administracji ogólnej zł 211 470'03; Świadczenia socjalne zł 46 160'99; Podatki zł 76 752'01; Procenty zł 224 152'06; Straty u odbiorców i różne zł 7 892'94; Odpisy amortyzacyjne zł 15 416'62; **Razem zł 2 611 727'01.**

MA. — Ogólny przychód zł 2 611 727'01.

1455

Powszechny Bank Kredytowy, Spółka Akc.

Rachunek bilansu na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY	zł	STAN BIERNY	zł
Kasa i sumy do dyspozycji	6 616 409'14	Kapitał zakładowy	5 000 000'00
Bilety skarbowe	—	Kapitały rezerwowe	891 437'07
Waluty zagraniczne	170 882 83	Fundusz amortyzacyjny nieruchomości	—
Papiery wartościowe	105 702'12	Wkłady	21 857 746'53
Papiery wartościowe ust. kap. zapas.	458 249'16	Rachunki bieżące	17 783 297'40
Udziały konsorcjalne	162 334'48	Różne natychm. płatne zobowiązania	993 173'46
Banki krajowe	177 422'73	Banki krajowe	4 325 041'60
Banki zagraniczne	2 980 259'21	Banki zagraniczne	2 739 114'16
Dyskonto	25 288 150'97	Redyskonto weksli	2 727 238'39
Protesty	22 611 49	Dyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego	—
Kredyty w rach. bież.	22 162 706'87	Zastaw walorów	—
Pożyczki terminowe	2 017 096 99	Wierzyciele hipoteczni	—
Kredyty akceptacyjne i rembursowe	9 028 67	Zobowiązania z tyt. kredytów akcept. i rem- bursowych	9 028'67
Należności z tytułu transakcji dewizowych na termin i reportowych	—	Zobowiązania z tytułu transakcji dewizo- wych na termin i reportowych	—
Nieruchomości	—	Różne rachunki	3 576 375'02
Różne rachunki	705 267'26	Listy zastawne (obligacje)	—
Długoterminowe pożyczki hipoteczne	—	Zyski:	
		a) z lat ubiegłych	zł 212 319 50
		b) za 1937 r.	zł 761 350'12
	<u>60 876 121'92</u>		<u>973 669'62</u>
			<u>60 876 121'92</u>
Dłużnicy z tytułu gwarancyj	2 886 964'28	Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancyj	2 886 964'28
Inkaso	13 020 757'13	Różni za inkaso	13 020 757'13

Rachunek strat i zysków na dz. 31 grudnia 1937 r.

WINIEN	zł	MA	zł
Procenty i prowizje wypłacone	2 178 241'67	Pozostałość zysków z lat ubiegłych	212 319'50
Koszty handlowe	2 266 752'43	Procenty i prowizje pobrane	5 504 681'65
Podatki	374 992'92	Różnice kursowe	338 575'68
Amortyzacja	31 580'12	Dochody z nieruchomości	—
Odpisy na dłużnikach	61 793'10	Zwrot sum. dawniej odpisanych	31 453'03
Różne	200 000'00	Różne	—
Zyski:			
a) z lat ubiegłych	zł 212 319 50		
b) za 1937 r.	zł 761 350'12		
	<u>973 669'62</u>		<u>6 087 029'86</u>
	<u>6 087 029'86</u>		<u>6 087 029'86</u>

1453

Fabryka Portland-Cementu „Rudniki“, Spółka Akcyjna

Warszawa

Bilans w dn. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — I) Majątek stały: 1) Grunt z 57 792'00; 2) Budynki fabryczne, gospodarcze i mieszkalne z 514 090'59; 3) Urządzenia techniczne z 587 987'67; 4) Inwentarz zakładowy i biurowy z 8 966'17; Razem z 1 168 836'43; II. Majątek płynny: 1) Gotówka z 2'26; 2) Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach z 995 003'49; 3) Dłużnicy z 99 071'82; 4) Materiały z 28 786'07; Razem z 1 122 863'64; III. Sumy przechodnie z 1 674'80; IV. Straty: 1) pozostałość strat z lat dawnych z 387 794'20, 2) strata za 1937 r. z 20 400'59, razem z 408 194'79; **Suma ogólna z 2 701 569'66.**

Różni za weksle akceptowane z 4 877 161'94; Różni za żyro na wekslach z 426 000'00; Różni za depozyty z 775 301'00.

STAN BIERNY. — I) Kapitał akcyjny z 600 000'00; II) Kapitał amortyzacyjny: a) stan w dn. 31/XII 1936 r. z 558 009'17, b) odpisano z tytułu zwrotu amortyzacji na przedmiotach spisanych z inwentarzu w 1937 r. z 1 474'30, razem z 556 534'87; III. Kapitał rezerwowy z 45 538'11; IV. Kapitał specjalny rezerwowy z 104 642'74; V. Zobowiązania: 1) Zobowiązania hipoteczne z 174 570'21; 2) Zobowiązania z tytułu umów kartelowych z 48 852'23; 3) Wierzyciele z 1 171 431'50; Razem z 1 394 853'94; **Suma ogólna z 2 701 569'66.**

Weksle akceptowane z 4 877 161'94; Weksle żyrowane z 426 000'00; Deponenci z 775 301'00.

Zestawienie strat i zysków w dn. 31 grudnia 1937 r.

WINIEN. — 1) Koszty fabryczne z 16 515'79; 2) Koszty Zarządu z 990'40; 3) Procenty i prowizje z 164'42; 4) Straty na rozliczeniach z „Centrocementem“ z 357'61; 5) Straty na magazynie i inwentarzu z 6 347'40; **Suma ogólna z 24 375'62.**

MA. — 1) Wpływy za dzierżawę gruntów z 1 404'00; 2) Wpływy ze sprzedaży różnych materiałów z 606'95; 3) Różne wpływy z 489'75; 4) Amortyzacje zwrotne z 1 474'30; 5) Strata za 1937 r. z 20 400'59; **Suma ogólna z 24 375'62.** 1471

I OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna Spółki Akcyjnej pod firmą Towarzystwo Handlu Żelazem i Artykułami Techniczno-Budowlanymi „Kruszec“, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów tejże Spółki, że w dn. 11 lipca b. r. o godz. 17 w lokalu firmy Eksploatacja Fabryk Ceraty w Polsce Sp. Akc. w Warszawie ul. Czerniakowska Nr 84, odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Zatwierdzenie bilansu na dz. 31 grudnia 1937 r.; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu na dz. 30 czerwca 1938 r.; 4) Sprawozdanie likwidacyjne i zatwierdzenie ostatecznych rachunków; 5) Ustanowienie osoby, której na przechowanie będą oddane księgi i dokumenty Spółki; 6) Uznanie likwidacji za zakończoną.

PP. Akcjonariusze, życzący wziąć udział w zebraniu, winni dokonać formalności, przepisanych § 2 art. 399 Kodeksu Handlowego. 1454-25-26

Zarząd Spółki Akcyjnej „Gdynia—Ameryka Linie Żeglugowe”
SPOŁKA AKCYJNA

na zasadzie art. 398 i 428 Kodeksu Handlowego ogłasza bilans Spółki za rok 1937 wraz z rachunkiem zysków i strat oraz uchwały, powzięte na Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów Spółki, odbytym w dn. 8 czerwca 1938 r.:

Bilans

AKTYWA	zł	zł
Majątek stały:		
Statki	41 383 930'00	
Statki w budowie	10 447 380'21	
Ruchomości	456 124'93	52 287 435'14
Majątek płynny:		
Gotówka w kasie, na statkach i w bankach	973 955'06	
Papiery procentowe	66 815'40	
Udziały w innych przedsiębiorstwach	35 700'00	
Tow. i mat. na skl. i statkach	858 800'54	1 935 271'00
Dłużnicy:		
Należn. z tyt. operacji handlowych	1 780 977'35	
Należn. w związku z budową statków	8 190 195'00	
Inne	560 730'96	
Wątpliwe należności	4 682'26	10 536 585'57
Sumy przechodnie:		
Rozrachunki międzyokresowe	802 867'94	
Różne	14 721'59	817 589'53
Strata bilansowa:		
Czysta strata z lat ubiegłych:	253 027'78	
Czysta strata z roku sprawozdaw.	39 734'09	292 761'87
		65 869 643'11
Sumy pozabilansowe:		
Kaucje i depozyty obce	49 594'00	
Różni za depozyty własne	25 880'00	
Różni za gwarancje własne	1 267 127'33	
Gwarancje obce	72 998 221'62	
		140 210 466'06
PASYWA		
Kapitał zakładowy		9 000 000'00
Kapitał amortyzacyjny:		
Saldo z roku ubiegłego	2 675 988'67	
Dopisano w roku sprawozdawczym	1 779 837'35	
	4 455 826'02	
Odpisano w roku sprawozdawczym	9 599'78	4 446 226'24
Zobowiązania:		
Wierzyciele:		
Akcepty	9 864 884'44	
Należności podatkowe	4 984'35	
Zobow. z tyt. operacji handlowych	927 853'06	
Zobow. w związku z umow. o budow. statków	31 750 662'09	
Przedpłaty na karty okrętowe	2 973 945'70	
Różni	534 377'05	46 056 706'69
Ministerstwo Przemysłu i Handlu:		
Rachunek inwestycyjny	5 180 988'38	
Fundusze specjalne	610 117'99	
Sumy przechodnie:		
Specjalny rachunek przejściowych różnic kursowych	182 533'10	
Nieukończone podróże	222 418'01	
Różne	170 652'70	575 603'81
		65 869 643'11
Sumy pozabilansowe:		
Różni za kaucje i depozyty obce	49 594'00	
Depozyty własne	25 880'00	
Gwarancje własne	1 267 127'33	
Różni za gwarancje obce	72 998 221'62	
		140 210 466'06
Ogólna kwota zobowiązań zagraniczn.		17 435 444'50
Rachunek zysków i strat		
		zł
Koszty ogólne	2 865 769'48	
Podatki i opłaty państwowe i komunalne	235 200'57	

Odpisy amortyzacyjne	1 779 837'35
Koszty eksploatacyjne	26 827 284'50
Różne wydatki	367 741'42
	<u>32 075 833'32</u>

zł

Wpływy z przewozu pasażerów i towarów	31 372 234'56
Inne wpływy	578 525'22
Różnice kursowe	85 339'45
Strata za 1937 r.	39 734'09
	<u>32 075 833'32</u>

Na Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów Spółki, odbytym w dn. 8 czerwca 1938 r., jednogłośnie uchwalono:

- 1) Zatwierdzić bilans za rok obrachunkowy 1937 oraz rachunek zysków i strat; wykazaną w bilansie za rok 1937 stratę w kwocie zł 39 734'09 przenieść na rok następny.
- 2) Udzielić pokwitowania władzom Spółki, tj. Radzie Nadzorczej i Zarządowi, za ich czynności za 1937 rok.
- 3) Ustalić liczbę członków Rady Nadzorczej na rok obrachunkowy 1938 r. na dziewięć osób.
- 4) Zatwierdzić przedłożony Radzie Nadzorczej i uchwalony przez Radę na posiedzeniu w dn. 1 marca 1938 r. preliminarz budżetowy na rok 1938.
- 5) Upoważnić Zarząd do wydatkowania na cele dobroczynne sum, przewidzianych w budżecie na rok 1938.
- 6) Ustalono normy wynagrodzenia Prezesa Rady Nadzorczej, członków Rady Nadzorczej oraz Przewodniczącego i członków Komitetu Ścisłego Rady Nadzorczej na rok 1938, jak również członków Komisji, delegowanej przez Radę do badania bilansu i rachunku zysków i strat za rok 1937.
- 7) Do Rady Nadzorczej w tajnym głosowaniu wybrano wszystkimi głosami obecnych: Mieczysława Biesiekierskiego, Dr Zdzisława Borowicza, Roberta Ceceniowskiego, Gotfreda Johansena, Stefana Lenartowicza, Mgr. Tadeusza Ocioszyńskiego, Wacława Szuyskiego, Mariana Węgrzynowskiego i Dr Apoloniusza Zarychtę. 1484

Huty Szklane J. Stolle „Niemen“, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Ziemia, budynki, maszyny i ruchomości zł 1 654 655'14; Majątek płynny: Kasa, papiery wartościowe zł 43 880'24; Remanent towarów i surowców zł 295 420'01; Sumy przechodnie zł 1 288'40; Dłużnicy zł 236 358'33; Straty z lat ubiegłych zł 131 687'78; Strata za 1937 r. zł 23 630'05; **Razem zł 2 386 919'95.**

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 900 000'00; Kapitał zapasowy zł 16 158'21; Kapitał amortyzacyjny zł 1 042 813'14; Akcepty zł 48 048'31; Wkłady długoterminowe zł 58 826'92; Sumy przechodnie zł 28 770'97; Wierzyciele zł 256 302'40; **Razem zł 2 386 919'95.**

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

WINIEN. — Podatki zł 64 181'05; Świadczenia socjalne zł 64 663'12; Administracja ogólna zł 156 554'00; Koszty fabrykacji zł 1 193 205'30; Wydatki huty „Hancewicze” zł 16 238'75; **Razem zł 1 494 842'22.**

MA. — Wpływy za szkło zł 1 465 039'47; Zysk na gospodarstwie rolno-leśnym zł 3 011'69; Zyski różne zł 3 161'01; Strata za 1937 r. zł 23 630'05; **Razem zł 1 494 842'22.**

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 31 maja 1938 r. uchwaliło zatwierdzić bilans na dz. 31/XII 1937 r. i rachunek strat i zysków za 1937 r., zatwierdzić budżet wydatków na 1938 r., dokonało wyboru członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i określiło wysokość pożyczek i cenę akcji. 1476

Polska Spółka Wytworów Chemicznych „Roche”

Spółka Akcyjna w Warszawie

ogłasza, że

dywidenda od akcji za rok 1937

w wysokości 5% wypłacona będzie w kasie Spółki przy ul. Rakowieckiej Nr 19 we wtorki i piątki w godz. 10—12.

1483

Kolej Lokalna Chełmża—Melno, Spółka Akcyjna

Bilans z dn. 31 grudnia 1937 r.

STAN CZYNNY. — Rachunek budowy zł 540 095'13; Gotówka zł 183'55; Papiery wartościowe zł 4 800'00; Rachunek zysków i strat zł 190 567'08; **Razem zł 735 645'76.**

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 477 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 65 248'10; Zobowiązania zł 193 397'66; **Razem zł 735 645'76.**

Rachunek zysków i strat za 1937 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne zł 224 399'57; Odsetki od niedoborów eksploatacyjnych zł 9 010'55; **Razem zł 233 410'12.**

MA. — Dochody eksploatacyjne zł 159 026'42; Odsetki z lokat zł 452'26; Strata za 1937 r. zł 73 931'44; **Razem zł 233 410'12.**

Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny

Organ wydziału prawno-ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego i Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu,

poświęcony nauce i życiu prawnemu i gospodarczemu Rzeczypospolitej Polskiej

wychodzi regularnie od 1921 r.

pod redakcją Prof. Dra A. Peretiatkowicza

Czasopisma to zawiera w każdym zeszytcie (przeszło 300 stron), oprócz działu artykułów z dziedziny prawa i bieżących zagadnień gospodarczych, bogaty dział bibliografii i sprawozdań krytycznych z literatury prawniczej, ekonomicznej, nauk handlowych, samorządowej i socjologicznej polskiej, francuskiej, angielskiej, włoskiej i niemieckiej; zamieszcza regularnie przegląd prawodawstwa w Polsce; daje stale najświeższy przegląd orzecznictwa (ok. 1300 pozycji Sądu Najwyższego, Najwyższego Trybunału Administracyjnego dla wszystkich ziem polskich i Najwyższego Sądu Wojskowego) wraz z rocznym skorowidzem; wreszcie w stałym dziale kroniki gospodarczej, socjalnej i samorządowej daje przegląd rozwoju poszczególnych gałęzi gospodarstwa narodowego na całym obszarze Rzeczypospolitej (rolnictwo, przemysł i górnictwo, handel i komunikacje, stosunki kredytowe, walutowe i bankowe, spółdzielczość, praca i opieka społeczna, samorząd ziemski i miejski).

Premia dla abonentów. Wszyscy abonenci otrzymują bezpłatnie album najwybitniejszych współczesnych prawników, ekonomistów i socjologów polskich.

Prenumerata (tylko roczna) wynosi zł 25 we wszystkich księgarniach.

Abonenci, którzy prenumerują pismo wprost w Administracji, Poznań, Zamek, pok. 9 (P. K. O. 201 346 lub pocztowe konto rozrachunkowe Nr 8 — Poznań 1), mogą opłacać prenumeratę w 2 ratach (po zł 12'50); pierwszą przy zamówieniu pisma, drugą przed 1 czerwca danego roku.

Prenumerata zniżkowa (dla pp. sędowników, urzędników państwowych) i samorządowych, pobierających stałe pobory oraz studentów) wynosi zł 15 płatnych ewentualnie w 2 ratach po zł 7'50. Prenumeratę zniżkową przyjmuje wyłącznie Administracja, Poznań, Zamek, pok. 9 (P. K. O. 201 346 lub pocztowe konto rozrachunkowe Nr 8 — Poznań 1).

1464-25-26

PODRÓŻUJCIE SAMOLOTAMI

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Union Textile, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 2 lipca 1938 r. o godz. 11 w Biurze Zarządu Spółki w Częstochowie przy ul. Narutowicza 80 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok 1937 sprawozdawczy;
- 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków;
- 4) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków;
- 5) Wybory do Rady Nadzorczej;
- 6) Emisja obligacji na sumę Ł 900 000;
- 7) Udzielenie zgody na zbycie nieruchomości fabrycznych.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje względnie zaświadczenia, określone w art. 399 § 2 K. H., najdalej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

1438

Ponad 125 000 osób

odbyło podróże polskimi samolotami

**SAMOLOTY KURSUJĄ CODZIENNIE!
NISKIE CENY BILETÓW!**

Wysyłajcie listy pocztą lotniczą

280 STRON DRUKU

8 ILUSTRACIJ WIELOBARWNYCH

48 ILUSTRACIJ JEDNOBARWNYCH

JANINA ORYNŻYNA

PRZEMYSŁ LUDOWY W POLSCE

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

Cena zł 10⁰⁰, z przesyłką pocztową zł 11⁰⁰

Do nabycia w Administracji tyg. „Polska Gospodarcza” w W-wie,
Elektoralna 2, oraz w księgarniach, bazarach przemysłu ludowego

POLMIN

**PANSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH**
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

DOSTARCZA BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE.

**NAFTĘ OSWIETLENIOWĄ,
PRYMUSOWĄ I SILNOPŁO-
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.**

OLEJE

ŁOŻYSKOWE, CYLINDROWE,
SILNIKOWE, GARDARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

SMARY

STAŁE I PŁYNNY, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPÓW MASZYN.

**PARAFINĘ I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOWE**

KOPALNIE WŁASNE.

RAFINERIA W DROHOBYCZU

ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.

STACJA BUNKROWA W GDYNI.

**STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.**

Polish Petroleum Institute